

Áfangastaðaáætlun Vestfjarða

Markaðsstofa Vestfjarða

Ferðamálastofa og Stjórnstöð ferðamála hafa frá árinu 2016 staðið sameiginlega að gerð áfangastaðaáætlana fyrir alla landshluta í samvinnu við markaðsstofur landshlutanna sem fara með verkefnisstjórn áætlanagerðarinnar á sínum svæðum.

Áfangastaðaáætlun Vestfjarða var unnin af Markaðsstofu Vestfjarða fyrir Ferðamálastofu.

Efnisyfirlit

1	Samantekt.....	9
2	Áfangastaðaáætlanir	15
2.1	Hlutverk og gildi áfangastaðaáætlana.....	15
2.2	Vestfirðir	16
2.3	Uppbygging og framkvæmd áætlunargerðar á svæðinu.....	17
3	Stöðugreining	20
3.1	Staða ferðapjónustu á svæðinu	20
3.1.1	Ferðaskrifstofur og ferðaskipuleggjendur - Starfsleyfi í gildi 2017	20
3.1.2	Gistipjónusta	21
3.1.2.1	Gistinætur á Vestfjörðum.....	23
3.1.2.2	Gestakomur á Vestfjörðum.....	26
3.1.3	Veitingapjónusta	27
3.1.4	Matvara.....	27
3.1.5	Upplýsingamiðstöðvar og gestastofur.....	27
3.1.6	Dægradvöl og upplifun.....	27
3.1.7	Viðburðir	29
3.1.8	Vegir og vegslóðar.....	30
3.1.8.1	Umferðatölur á Vestfjörðum.....	30
3.1.9	Útivistastígar og gönguleiðir.....	32
3.1.10	Áningarstaðir og bílastæði	33
3.1.11	Almenningssamgöngur.....	33
3.1.12	Bílaleigur.....	34
3.1.13	Leigubílar.....	34
3.1.14	Bifreiðaverkstæði	34
3.1.15	Bensínstöðvar	34
3.1.16	Flug og flugvellir.....	35
3.1.16.1	Flugfarþegarfjöldi á Vestfjörðum	35
3.1.17	Hafnir og bátaástaða.....	36
3.1.17.1	Fjöldi koma skemmtiferðaskipa til Vestfjarða og farþegar þeirra.....	36
3.1.18	Landbúnaður, veiðar og náttúrunytjar	37
3.1.19	Friðlýst svæði og fólkvangur.....	38
3.1.20	Minjar.....	38
3.1.21	Menntun og rannsóknir.....	38
3.1.22	Iðnaður og efnistaka.....	39
3.1.23	Vatnsvirkjanir og jarðhiti.....	39
3.1.24	Umhverfis og sormál.....	39

3.1.25	Öryggismál.....	39
3.2	Markaðsgreining	42
3.2.1	Þjóðerni.....	42
3.2.2	Áhugasvið ferðamanna.....	44
3.3	Ímynd svæðis og aðdráttarafl	46
3.4	Mat á framlagi ferðaþjónustu til svæðisins	47
3.5	Mat á áhrifum ferðaþjónustu á svæðinu.....	50
3.5.1	Fjöldi ferðamanna, ...	51
3.5.2	Eyðsla ferðamanna.....	51
3.5.3	Umferð og umferðatölur	51
3.5.4	Álag á staði í umhverfinu.....	51
3.5.5	Áningarstaðir	55
3.5.6	Staðbundin þjónusta og aðstaða.....	56
3.5.7	Skemmtiferðaskip	56
3.6	Stefnumótun og markaðsmál.....	60
3.6.1	Stefnumótun.....	60
3.6.1.1	Áætlanir á landsvísu	60
3.6.1.2	Skipulag sveitarfélaga á Vestfjörðum.....	62
3.6.1.3	Svæðisskipulag.....	63
3.6.1.4	EarthCheck.....	65
3.6.1.5	Ferðamálasamtök Vestfjarða	65
3.6.2	Markaðsmál	66
3.7	SVÓT-greining	69
3.8	PESTLE-greining.....	70
3.9	GAP-greining.....	73
3.10	Helstu áskoranir.....	74
4	Framtíðarmarkmið.....	76
4.1	Framtíðarsýn	76
4.2	Tengsl við aðra áætlunargerð	76
4.3	Meginmarkmið.....	76
4.4	Starfsmarkmið.....	77
5	Stefna og aðgerðaáætlun	79
5.1	Hvernig ferðaþjónustu viljum við?.....	79
5.2	Helstu markaðir	79
5.3	Möguleikar svæðisins.....	82
5.4	Lágmörkun neikvæðra áhrifa.....	83
5.5	Aðgerðaáætlun	84

5.5.1	Vestfirðir sem heild	84
5.5.2	Norðursvæði	91
5.5.3	Suðursvæði	99
5.5.4	Strandir og Reykhólar	106
6	Mælikvarðar.....	112
7	Kostnaður, mannaflí og úrræði.....	116
8	Lokaorð.....	117
9	Heimildaskrá.....	118

Myndir

Mynd 1. - Sveitafélagaskipting á Vestfjörðum. Mynd: Stjórnarráð Íslands.....	16
Mynd 2. - Skipurit áfangastaðaáætlunar á Vestfjörðum.	17
Mynd 3. - Ferðaþjónustgreingar 2015. Mynd: Atvinnuþróunarfélag Vestfjarða.	20
Mynd 4. - Gistinætur á Vestfjörðum, dreifing innan árs.....	24
Mynd 5. - Meðalnýting rúma eftir sérstökum mánuðum.	25
Mynd 6. - Gestakomur á Vestfirði 2010-2016.....	26
Mynd 7. - Gestakomur á landvísu 2010-2016.....	26
Mynd 8. - Flokkun þjóðvega. Mynd: Vegagerðin.	30
Mynd 9. - Staðsetningar mælinga. Mynd: Vegagerðin.....	30
Mynd 10. - Ársdagsumferð á völdum stöðum.....	31
Mynd 11. - Sumardagsumferð á völdum stöðum.....	31
Mynd 12. - Vetrardagsumferð á völdum stöðum.....	31
Mynd 13. - Fjöldi bifreiða sem ók til Rauðasands og Látrabjargs sumarið 2016. Mynd: Rögnvaldur og Gyða.....	32
Mynd 14. – Áningastaðir á Vestfjörðum. Mynd: Vegagerðin.....	33
Mynd 15. - Almenningsamgöngur sumar 2017. Mynd: publictransport.is.	33
Mynd 16. - Flugvellir með áætlunarflug á Vestfjörðum.....	35
Mynd 17. - Þróun farþegarfjölda á flugvöllum á Vestfjörðum.	35
Mynd 18. - Fjöldi fiskiskipta eftir landssvæðum 2016. Mynd: Hagstofan.	36
Mynd 19. - Fjöldi komu skemmtiferðaskipa Ísafjarðarhöfn 2012-2017.	37
Mynd 20. - Fjöldi farþegar skemmtiferðaskipa Ísafjarðarhöfn 2012-2017.....	37
Mynd 21. - Silfurvottun sveitafélagana 2017.....	39
Mynd 22. - Heilbrigðisumdæmi Vestfjarða og Vesturlands. Mynd: Stjórnarráð Íslands.	40
Mynd 23. - Staðsetning björgunarsveita á Vestfjörðum. Mynd: Landsbjörg.	40
Mynd 24. - Þjóðerni þeirra sem gistu á Vestfjörðum á árinu 2016.	42
Mynd 25. - Þjóðerni gesta - gestakomur 2016.....	42
Mynd 26. - Þjóðerni gesta út frá gistingu.....	43
Mynd 27. - Þjóðerni gesta út frá gestakomum.....	43
Mynd 28. - Áhugasvið ferðamanna.....	44
Mynd 29. - Það sem hafði mest áhrif á ferð til Vestfjarða.	44
Mynd 30. - Rekstrar- og efnahagsyfirlit og efnahagur.	48
Mynd 31. - Áhrif Vestfirskra ferðaþjónustu.	49
Mynd 32. - Troðningar ofan Ritugjár, mynd tekin í júní 2013. Mynd: Umhverfisstofnun.....	53
Mynd 33. - Troðningar ofan við Ritugjár, mynd tekin í ágúst 2017. Mynd: Umhverfisstofnun.....	53
Mynd 34. - Tímabundin salernisaðstaða. Mynd: Vegagerðin.	55
Mynd 35. - Skemmtiferðaskip við Látrabjarg. Mynd: Jón Pétursson af RÚV.is.....	58

Mynd 36. - Áhrifaþættir samkeppnishæfni ferðaþjónustu.....	67
Mynd 37. - SVÓT greining áfangastaðarins Vestfirðir.....	69
Mynd 38 - Þróun líftíma ferðmannastaða, Butler 1980.	71
Mynd 39. - Lykilorð lífsglaða heimsborgarans.....	79
Mynd 40. - Lykilorð sjálfstæða landkönnuðarins.....	80
Mynd 41. - Lykilorð makindalega menningarvitans.....	80
Mynd 42. - Hvaða þættir hver markhópur setur í forgang. Mynd: Íslandsstofa.....	81
Mynd 43. - Hlutdeild ferðmanna eftir hverjum markhóp. Mynd: Íslandsstofa.....	81

Töflur

Tafla 1. - Gististaðir miðað við flokkun Ferðamálastofu.....	21
Tafla 2. - Gistinætur 2012-2016, allar tegundir gististaða.....	23
Tafla 3. – Hlutfallsleg fjölgun gistingu 2012-2016.	23
Tafla 4. - Hlutfall gistingu, allar tegundir og tjaldsvæði.....	24
Tafla 5. - Framboð rúma og meðalnýting 2012-2016, á öllum tegundum gistingar.	24
Tafla 6. - Hlutdeild í gistingu 2010-2016.....	25
Tafla 7. - Hlutdeild í gistingu, án höfuðborgarsvæðisins.....	25
Tafla 8. - Fastir viðburðir yfir árið á Vestfjörðum.	29
Tafla 9. - Mat á áhrifum ferðapjónustunnar á Vestfjörðum.....	50

I Samantekt

Eins og alþjóð veit hefur ferðapjónusta á Íslandi vaxið mikið síðustu ár og er nú orðin stærsta atvinnugrein á Íslandi. Einn helsti ábati ferðapjónustu eru gjaldeyrstekjur, þá sérstaklega í dreifbýli á þeim tímum árs sem helst er þörf á að skapa atvinnutækifæri og lífsviðurværi fyrir íbúa.

Samfara fjölgun ferðamanna eykst þörfin á að draga úr mögulegum neikvæðum áhrifum ferðapjónustu og tryggja að jákvæð áhrif hennar skili sér til samfélaganna. Það þarf því að huga að áfangastaðnum, skoða hann og skipuleggja. Áfangastaður ferðamanna er hins vegar ekki einfalt hugtak og eins og Guðrún Þóra Gunnarsdóttir forstöðumaður Rannsóknarmiðstöðvar ferðamála segir, þá er hugtakið frekar teygjanlegt og tilfinningarlegt (2007). Á svipuðum nótum er umfjöllun Edwards H. Huijbens og Gunnars Þórs Jóhannessonar í bókinni Ferðamál á Íslandi (2013) sem segir að það séu til margar skilgreiningar á hvað áfangastaður sé en í breiðustu merkingu sé hann sá staður eða svæði sem áhrifa ferðapjónustu gætir. Áfangastaður getur verið svo mismunandi í augum fólks, bæði tilfinningalega og hvernig hann er markaðssettur, ef hann er þá markaðssettur. Edward og Gunnar halda áfram og koma með dýpri útskýringu; „Áfangastaður er, þegar allt kemur til alls, skapaður með tengslum og athöfnum fólks og er í sífelldri mótun. Hann ræðst af aðgengi ferðafólks og þeirri aðstöðu sem heimafólk skapar um það sem báðir aðilar meta sem aðráttarafi“.

Áfangastaðir finna fyrir bæði jákvæðum og neikvæðum áhrifum ferðapjónustu sem undirstrikar mikilvægi þess að ferðapjónusta sé þróuð og henni stýrt á ábyrgan hátt svo jákvæð áhrif séu hámarks. Ferðapjónusta tengist fjölmörgum ólíkum greinum og því þarf að líta á hana sem mikilvægan þátt í allri áætlanagerð og stefnumótun og samþætta við aðrar áætlanir hins opinbera.

Áfangastaðaáætlun Vestfjarða er heildstæð áætlun sem hefur ferðapjónustu sem meginpunkt. Markmið hennar er að stuðla að ábyrgri ferðapjónustu sem skilar sem mestum hagnaði til samfélaga, um leið og mögulegum neikvæðum áhrifum er haldið í lágmarki. Í áætluninni er horft á ferðapjónustu frá viðu sjónarhorni og tekið tillit til margra ólíkra aðila sem eiga hagsmuna að gæta í þróun áfangastaðarins. Áætlunin tekur tillit til gesta, íbúa, fyrirtækja og umhverfis og reynir að skapa jafnvægi. Hún gerir íbúum kleift að ákveða hvernig þeir vilja að ferðapjónusta þróist með tilliti til áhrifa á efnahag og samfélag þeirra og hvaða skref skuli taka í átt að því marki.

Það er hinsvegar mikilvægt að hafa það hugfast að áfangastaðaáætlun er lifandi skjal sem verður uppfært og endurskoðað reglulega.

Ferðapjónustan á Vestfjörðum

Fyrir Vestfirði skiptir ferðapjónustan gríðarlegu miklu máli. Liflegra samfélag og aukin þjónusta fyrir íbúa eru einungis brot af mörgu sem ferðapjónustan skapar í verðmætum fyrir Vestfirði. Ferðapjónustan skapar líka mörg atvinnutækifæri og eins og kemur fram í kafla 3.4 má leiða líkur að því að ferðapjónustan skili a.m.k. 3,2 milljörðum í verðmætum í heild sinni innan Vestfjarða. Árið 2016 voru 153.623 gestakomur til Vestfjarða sem sköpuðu 1.6 gistinætur. Miðað við landið í heild hafa Vestfirðir 3,3% hlutdeild af heildar gestakomum yfir landið árið 2016. Fjölgun gistinátta frá 2012-2016 var 84% sem segir mikið um þá aukningu ferðamanna sem hefur átt sér stað á Vestfjörðum (sjá kafla 3.1.2.2 Gestakomur á Vestfjörðum). Hlutur erlendra ferðamanna er stærri en Íslendinga þegar kemur að þjóðerni en út frá tölum um gestakomur kom mest af Þjóðverjum og Bandaríkjamönnum árið 2016.

Unnin hefur verið greining á stöðu ferðapjónustunnar á svæðinu þar sem farið er yfir helstu þætti sem tengjast henni á beinan eða óbeinan hátt og er farið nánar í það í kafla 3.1. Dæmi má nefna að 11 ferðaskrifstofur og 47 ferðaskipuleggiendur voru skráðir með leyfi á Vestfjörðum 1. september 2017. 89 gististaðir þar af 15 hótél og 40 gistiheimili voru einnig skráð og 78 staðir með veitingapjónustu. Undir flokknum afþreying í gagnagrunni Ferðamálastofu eru 45 aðilar skráðir á Vestfjörðum í hina ýmsu undirflokk. 39 aðilar eru síðan skráðir undir flokknum söfn og sýningar. Þjónustan hefur aukist síðust ár og nýir aðilar að koma inn með meiri afþreyingu. Stutt ferðamannatímabil hefur hins vegar háð ferðapjónustunni á Vestfjörðum. Þar helst í hendur dreifing ferðamanna um landið, erfiðar samgöngur á sumum svæðum og að ekki er næg þjónusta og afþreying í boði á veturna.

Í stöðugreiningunni er einnig farið yfir hina ýmsu flokka eins og sundstaði og heitar laugar, minjar, viðburði á Vestfjörðum, áningarstaði Vegagerðarinnar, vegi og umferðatölur sem og flugvelli og flugtölur og hvaða almenningssamgöngum eru í boði. Jafnframt er komið inn á öryggismál á Vestfjörðum og umhverfis- og sorpmál, en sveitarfélögin á Vestfjörðum hafa silfurvottun umhverfisvottunarsamtakana Earth Check.

Aðdráttarafl og ímynd Vestfjarða hafa ávallt verið tengd einstakri náttúru en markaðssetning byggir mikið á þeim þáttum. Í stefnumótun vestfirskrar ferðaþjónustu 2016-2020 var aftur staðfest sú sérstaða og þau einkenni sem dregin voru fram í fyrri stefnumótun Ferðamálasamtaka Vestfjarða (Ferðamálasamtök Vestfjarða, 2016).

Þar kemur fram að einn af aðalkostum svæðisins sé nálægðin við náttúruna, en skilgreining sérstöðu Vestfjarða er grunnforsenda þess að byggja upp samkeppnisforskot svæðisins. Þau lykilatriði sem dregin voru fram eru:

- Nálægð við einstaka náttúru: Friðlönd, fossar, fjöll, firðir, hreinleiki og dýralíf
- Einstök friðsæld: Afskekkt, fámenni, rólegheit, víðátta og kyrrð
- Öðruvísi upplifun: Við erum ævintýragjörn, sjálfbær, skapandi, menningarleg og dularfull

Áskoranir

Ein helsta áskorun Vestfjarða þegar kemur að ferðaþjónustu eru samgöngur. Þó svo að út frá vissum markaðslegum hugmyndum að Vestfirðir teljist til jaðarsvæða og hughrif um kyrrð og fámenni séu sölulegar fyrir ákveðna markhópa, eru samgöngur erfiðar yfir meirihluta ársins. Að komast á milli áfangastaða er grundvöllur ferðalagsins og samgöngur eitt af lykilatriðunum þegar kemur að uppbyggingu ferðaþjónustu (Gunn, 2002; Edward Huijbens og Gunnar Jóhannesson, 2013). Það kemur líka fram í kafla um markaðsmál 3.6.2. hvað samgöngur hafa mikil áhrif á markaðinn og hve samgöngur eru mikil forsenda allrar ferðaþjónustu. Samgöngur eru því höfuðatriði fyrir bæði gesti og þá sem vilja byggja upp ferðaþjónustu. Vestfirðir eru utan hringvegjar og eru samgöngur á milli vissra þéttbýla á svæðinu ekki alltaf opnar eða mjög erfið yfirferðar og því verið ferðaþjónustunni og samfélaginu til vandræða. Til dæmis má nefna veg um Gufudalssveit/Teigskóg, vetrarþjónusta við Árneshrepp og nú nýjast, bið eftir nýjum veg yfir Dynjandisheiði sem á ekki að byrja á fyrr en Dýrafjarðagöng verða tilbúin. Ekki á þetta bara við um samgöngur á landi heldur hefur flugið einnig verið erfitt og þá helst á norðanverðum Vestfjörðum. Mikið ákall er eftir nýju flugvallarstæði á norðanverðum Vestfjörðum þar sem takmarkanir eru margar við núverandi flugvöll.

Árstíðarsveiflur eru einnig stór áskorun fyrir ferðaþjónustuna. Út frá þessu má segja að með samgöngum eru helstu áskoranir ferðaþjónustunnar á Vestfjörðum árstíðasveiflur, samgöngur og síðan troðningur á nokkrum stöðum yfir sumarið vegna takmarkaðra innviða.

Troðningur vegna takmarkaðra innviða kemur fram í kafla 3.5 um mat á áhrifum á svæðinu en vissir staðir eru komnir að þölmörkum þegar kemur að álagi á náttúruna. Einungis voru helstu staðir skoðaðir í þessari skýrslu en ætla má að fleiri staðir séu við það að lenda í vandræðum. Það er viss áskorun falin í því að ná að stöðva þá þróun eða koma í veg fyrir að hún verði á öðrum stöðum. Helst ber að nefna Látrabjarg, en mikil þörf er fyrir að fá framtíðarlausn á stöðu mála þar en einnig þarf að huga vel að málum við Dynjanda, sem með opnun jarðgangna verður í alfararleið allt árið.

Skemmtiferðaskip

Sér kafla er um skemmtiferðaskip í kafla 3.5.7 um mat á áhrifum á svæðinu. Út frá viðhorfi íbúa er rýnt í íbúakönnun sem starfshópur um skemmtiferðaskip á vegum Ísafjarðarbæjar lét gera. Í henni kom fram að um 40% svarenda telja að farþegar skemmtiferðaskipa hafi góð áhrif á bæjarlífið og 35% svarenda telja svo ekki vera. 33% svarenda telja að hæfilega mörg skip heimsækji Ísafjarðarbæ en ívið fleiri telja þau alltof mörg og riflega helmingur svarenda telja þau of mörg eða alltof mörg. Um 30% svarenda telja farþega skemmtiferðaskipa trufla sitt daglega líf og áhyggiur koma fram í könnuninni um að farþegar skemmtiferðaskipa takmarki aðgengi annarra að þjónustu auk þess sem tæplega 50% svarenda segja

farþega skemmtiferðaskipa trufla sig meira en aðrir ferðamenn. Það kom heim og saman við könnun Eyrúnar Jennýjar Bjarnadóttur um upplifun heimamanna (2018) en þar kom fram að Vestfirðingar verða oft varir við ferðamenn í sínu daglega lífi og oftast nær án þess að það valdi miklum truflunum. Svo virðist sem íbúar á Vestfjörðum finni fyrir álagi vegna komu skemmtiferðaskipa á Ísafjörð.

Skoðuð var upplifun ferðamanna sem almennt var talin jákvæð en einnig skýrsla Edwards Huijbens og Kristins Bergs Gunnarssonar, Skemmtiferðaskip á Íslandi (2014) út frá samfélagslegum og efnahagslegum áhrifum. Það kemur fram hjá þeim að 50-60% af farþegum skemmtiferðaskipa sem koma til Vestfjarða fara í skoðunarferðir og kaupa t.d. minjagrip, mat og kaffi. Meðaleyðsla er um 12-15 þús. kr. á farþega og að 30-40% áhafnar fer í land með meðaleyðslu upp á 2.000 kr á mann (miðað við árið 2013). Þar er áætlað að þjónusta næst höfninni og í göngufæri njóti góðs af og að skemmtiferðaskipafarþegar nýti sér hana. Það ýtir undir hærri þjónustustig og jákvæða bæjarmenningu. Einnig kemur fram að út frá áhrifum annarrar tegund ferðabjónustu að hætta er á að vinsælir ferðamannastaðir sem farþegar skemmtiferðaskipa sækja hvað mest í fái yfirbrag fjölsótt ferðamannastaðar og fæli aðra farþegar frá vegna fjölda. Edward og Kristinn segja þó að hafa beri í huga að farþegar skipa koma þó í á mjög afmörkuðum tímum og staldra stutt við. Það er ekki fyrr en brugðist verður við umhverfisálagi af þessum gestafjölda að yfirbragð þessara staða gæti breyst, sömuleiðis ef ekkert verður að gert og ásynd staða eyðileggist af álaginu.

Ísafjarðarhöfn hefur markaðssett höfnina sem áfangastað fyrir skemmtiferðaskip í rúmlega 20 ár og á þeim tíma hefur ferðabjónusta byggst upp í kringum þennan hóp farþega. Til móts við samfélagsleg og umhverfisleg áhrif vegna skipakoma þarf því að meta þá efnahagslegu þætti sem felast í að rúmlega helmingur af tekjum Ísafjarðarhafnar er vegna skipa og umtalsverður fjöldi ferðabjóna hefur tekjur af skipunum.

Farið er síðan í málefni landtöku við friðland Hornstranda, við Dynjanda og Látrabjarg en borið hefur á komu skemmtiferðaskipa þangað og fólki hleypt í land.

SVÓT greining

Innan áfangastaðaáætlunar eru notaðar nokkrar almennar greingar eins og SVÓT, GAP og PESTLE.

SVÓT greining var unnin af svæðisráði áfangastaðaáætlunar en hún kemur fram með góða mynd á stöðu mála.

	Jákvæð	Neikvæð
Innra umhverfi og í núinu	<p>Styrkleikar:</p> <ul style="list-style-type: none"> Náttúrufegurð Fámenni Óspillt náttúra „Óbyggðin“ Kyrrðin 	<p>Veikleikar:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vantar betra skipulag Vantar grunngerð svo sem salernisaðstöðu Samgöngur í allri sinni heildarmynd Fjarlægð frá hringvegi
Ytra umhverfi og framtíðin	<p>Tækifæri:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eigum mikið inni, stórt svæði hlutfallslega fáir ferðamenn Fjölbreytt landslag og ólíkar perlur sem hægt er að nýta betur ef grunngerð lagast og skipulag verður betra Frumleiki í matargerð Menning og saga Vetrarferðamennska 	<p>Ógnir:</p> <ul style="list-style-type: none"> Samgöngur Lítill og hæg uppbygging, Stór skemmtiferðaskip Hátt verðlag Náttúrhamfarir (snjóflóð) Fólksfækkun Hugafar suðvesturhornsbjónustuaðila og íbúa

Styrkleikar: Náttúran er þar í aðalhlutverki þar sem orð eins og náttúrufegurð, óspillt náttúra og óbyggðin kom fram. Einnig hafa Vestfirðir mikinn styrk í fámenni og kyrrðinni.

Veikleikar: Vantar betra skipulag og til staðar er nokkur neikvæðni varðandi salernisaðstöðu og samgöngur í heild sinni. Veikleikinn kemur líka fram í fjarlægð frá hringvegi nr. 1.

Tækifæri: Helstu tækifæri felast í að Vestfirðir eiga mikið inni, stórt svæði og hlutfallslega fáir ferðamenn. Fjölbreytt landslag og ólíkar perlur sem hægt er að nýta betur ef grunngerð lagast og skipulag verður betra. Einnig leynist tækifæri í frumleika Vestfjarða í matargerð, vetrarferðamennsku og menningu og sögu.

Ógnir: Helstu ógnir eru samgöngur og lítil og hæg uppbygging. Einnig stór skemmtiferðaskip, hátt verðlag og náttúrhamfarir eins og snjóflóð. Þá er fólksfækkun ógn og hugarfar suðvesturhornsþjónustuaðila og íbúa.

Hvernig ferðaþjónusta á við Vestfirði og helstu markaðir?

Ferðaþjónusta með náttúru og menningu sem helstu áherslusvið.

- Náttúruferðamennska (e. nature-based tourism)
- Sjálfbær ferðamennska (e. sustainable tourism)
- Upplifunarferðamennska (e. experience tourism)
- Menningar og arfleiðarferðamennska (e. culture and heritage tourism)
- Matarferðamennska (e. food/culinary tourism)

Stefnan er að á Vestfjörðum verði ekki massa ferðaþjónusta en megin áhersla á að byggja upp ferðaþjónustu fyrir gesti sem eru tilbúnir að dvelja lengur og borga fyrir gæði.

Sjálfstæði landkönnuðurinn er sá markhópur, miðað við nýjustu markhópagreiningu Íslandsstofu, sem flestir telja að henti vestfirskri ferðaþjónustu (2017).

Framtíðarsýn og markmið

Sameiginleg sýn til næstu 3ja ára;

„Vestfirðir eru sjálfbær gæðaáfangastaður þar sem arðbær ferðaþjónusta er rekín í sátt við umhverfi og samfélag. Hringvegur 2 og kerfi göngu, hjóla- og hlaupaleiða gefur gestum kost á að njóta sérkenna svæðisins, ægífagurrar náttúru og heilstæðra þorpsmynda allt árið um kring“.

Meginmarkmið með sjálfbærni að leiðarljósi:

- Uppbygging gæðaáfangastaða
- Öflugt samstarf hagaðila sem leggur grunn að gæða ferðaþjónustu
- Samstaða um umhverfi og samfélag
- Bættar samgöngur
- Viðhald sérkenna svæðis og náttúru
- Heilsársferðaþjónusta
- Heildstæðar þorpsmyndir
- Rannsóknir, þróun og nýsköpun

Aðgerðaáætlun

Út frá skoðun gagna og forgangsröðun hagsmunaaðila og þeirra sem mættu á opna fundi kom forgangsröðun aðgerða. Unnir voru listar útfrá Vestfirðir sem heild og síðan hvert svæði fyrir sig, norðursvæði, suðursvæði og Strandir og Reykhólar.

Fyrir Vestfirði sem heild

1. Hringvegur 2 - Uppbygging á öruggum samgöngum sem henta ferðaþjónustu og flutningum með áherslu á að ljúka hringvegi 2 um Vestfirði.
  - Undirbúa hringtengingu Vestfjarða sem verður til með Dýrafjarðargöngum og nýjum vegi yfir Dynjandisheiði. Efla þarf í því samhengi heilsársferðaþjónustu á svæðinu bæði með stefnumótun, vörupróun og kynningu.
2. Heilsársferðaþjónusta – Efling heilsársferðaþjónustu. Þróa og vekja athygli á og auka sölu á ferðum til Vestfjarða með sérstaka áherslu á lengingu ferðamannatímabilsins.
3. Uppbygging ferðaþjónustu í bæjarkjörnum - Uppbygging ferðaþjónustu í bæjarkjörnunum og vinna við stefnumótun ferðaþjónustu í þorpunum. Áhersla á þróun afþreyingar hvort sem er með selda afþreyingu eða sem ferðamenn geta nýtt sér sjálfir eins og hönnun á öflugum kerfi göngu,- hjóla- og hlaupaleiða.
4. Skemmtiferðaskip, stjórnun, stýring og aðgengi - Rammi verður settur um stjórnun, stýringu og aðgengi skemmtiferðaskipa á Vestfjörðum fyrir árið 2020.
5. Öflugt samstarf og gæði – Auka gæðavitund og samstarf ferðaþjóna, auka stafræna hæfni og tæknilega getu ferðaþjóna.
6. Efla áhugaverði sögustaði - Efla áhugaverða sögustaði með lengri opnunartíma sem og uppbyggingu sem varðar uppsetningu sýninga og aðgengi
7. Þjónusta við ferðamannavegi - Endurskoðun á þjónustu á vegum þar sem áfangastaður er í sókn.

Hér er farið í hvern áfangastað út frá svæðiskiptingu. Hér er unnið með uppbyggingu áfangastaða með eigin sérkenni þar sem náttúran fær að njóta sín í samlyndi við ferðamenn.

Norðursvæði

1. Dynjandi – Heildarskipulag svæðis við áfangastaðinn Dynjanda.
2. Bolafjall – Heildarskipulag Bolafjalls sem áfangastaðar.
3. Skemmtiferðaskip á Ísafirði - Skipulags-, hönnunar- og framkvæmdavinna til að móta aðkomu farþega skemmtiferðaskipa og fyrstu upplifun þeirra þegar í land er komið.
4. Hvítanes og Litlabær í Ísafjarðadjúpi – Bætt aðkoma ferðamanna að Hvítanesi og Litlabæ með áherslu á samspil náttúru og öryggis ferðamanna við þjóðveginn.
5. Hornstrandir og Jökulfirðir – Greining á núverandi stöðu og stefnumótun um þróun friðlandsins sem áfangastaðar.
6. Heildarskipulagning á Tungudal, Seljalandsdal og Hnífum - Hönnun á alhliða útivistarsvæði sem inniheldur skíða-, göngu-, hlaupa- og hjólaleiðir með útsýnisstöðum og þjónustuhúsi.
7. Minnibakki – Skálavík – Uppbygging Minnibakka og Skálavíkur sem áfangastaða með aðgengi að salernum og bættum samgöngum.
8. Hornstrandastofa – Uppbygging gestastofu á Ísafirði.

Suðursvæði

1. Látrabjarg – Unnið að framtíðarlausn með heildarskipulagningu Látrabjargs sem áfangastaðar.
2. Minjasafnið að Hnjóti – Nauðsynlegt er að byggja upp og bæta aðgengi að Minjasafninu að Hnjóti og efla það þannig sem áningarstað ferðamanna.
3. Táknafjarðarhreppur – Uppbygging áfangastaða í Táknafjarðarhreppi.
4. Rauðasandur – Heildarskipulagning Rauðasands sem heilsársáfangastaðar.
5. Garðar BA – Uppbygging áningarstaðar.
6. Listasafn Samúels í Selárdal – Áframhald á viðeigandi uppbyggingu safnsins með aðstöðu fyrir gesti, veitingar og búð. Bæta þarf aðgengi að safninu.
7. Sundlaugin í Krossholti - Uppbygging í kringum sundlaugina í Krossholti á Barðaströnd.

Strandir og Reykhólar

1. Áningarstaðir í Reykhólasveit – Uppbygging fleiri áningarstaða, hönnun og kortlagning.
2. Áningarstaðir í Strandabyggð - Uppbygging fleiri áningarstaða, hönnun og kortlagning.
3. Kaldalón – Uppbygging Kaldalóns sem áfangastaðar með tengingu við Drangajökul.
4. Árneshreppur – Uppbygging fleiri áningarstaða, hönnun og kortlagning.
5. Pottarnir á Drangsnesi – Uppbygging pottana á Drangsnesi sem áningarstað.
6. Heilsársvegur í Árneshrepp – Öruggar heilsársamgöngur í Árneshreppi.

Annað

Eins og sjá má þarf aðgerðir til að hámarka jákvæð áhrif og draga úr neikvæðum áhrifum ferðaþjónustu á Vestfirðum. Margt gott hefur verið gert sem styður við ferðaþjónustu á svæðinu en þörf er á að halda vel á spöðunum og passa upp á samfélag og náttúru. Helstu áskoranir eru samgöngur sem verður að vinna með til að Vestfirðir verði að þeim áfangastað og samfélagi sem íbúar vilja.

Til að fá dýpri og betri skilning á málefni áfangastaðarins Vestfirðir er mikilvægt að kynna sér og lesa áætlunina vel.

2 Áfangastaðaáætlanir

2.1 Hlutverk og gildi áfangastaðaáætlana

Tækifæri og áskoranir

Ferðapjónusta er grein sem hefur vaxið hratt undanfarin ár, ekki síst á Íslandi. Ef henni er rétt stýrt getur hún skapað töluverðan hagrænan, félagslegan og umhverfislegan ábata fyrir samfélög um land allt.

Einn helsti ábati ferðapjónustu eru gjaldeyrstekjur, þá sérstaklega í dreifbýli á þeim tíma árs sem helst er þörf á að skapa atvinnutækifæri og lífsviðurværi fyrir íbúa, en ferðapjónusta getur skapað slík tækifæri á stöðum þar sem aðrir atvinnuvegir geta það ekki. Á slíkum svæðum getur ferðapjónusta skapað velmegun í samfélögum og haldið uppi eftirspurn eftir þekkingu og menntun sem leiðir af sér betur launuð störf. Þá blæs hún oft lífi í menningar og listalíf svæða.

Samfara aukningu ferðamanna eykst þörfin á að draga úr mögulegum neikvæðum áhrifum ferðapjónustu og tryggja að jákvæð áhrif hennar skili sér til samfélaganna. Sérstaklega þarf að huga að því að með auknum áhrifum samfélagsmiðla eykst hætta á umhverfisskaða á svæðum, sem eru ekki búin undir skyndilega aukningu í ásókn. Þá getur of mikil ásókn reynt á þolrif heimamanna og haft neikvæð áhrif á upplifun ferðamanna.

Þörf fyrir heildstæða áætlanagerð

Möguleg jákvæð og neikvæð áhrif ferðapjónustu sem eru talin hér að ofan, undirstrika mikilvægi þess að ferðapjónusta sé þróuð og henni stýrt á ábyrgan hátt svo jákvæð áhrif séu hámarks. Ferðapjónusta tengist fjölmörgum ólíkum greinum og því þarf að líta á hana sem mikilvægan þátt í allri áætlanagerð og stefnumótun. Áfangastaðaáætlanir eru heildstæðar áætlanagerðir sem hafa ferðapjónustu sem meginpunkt. Markmið þeirra er að stuðla að ábyrgri ferðapjónustu sem skilar sem mestum hagnaði til samfélaga, um leið og mögulegum neikvæðum áhrifum er haldið í lágmarki. Mikilvægt er að þær séu samþættar við aðrar áætlanir hins opinbera.

Hvað eru áfangastaðaáætlanir?

Áfangastaðaáætlun er sameiginleg viljayfirlýsing um hvernig skal stýra áfangastað yfir ákveðinn tíma, þar sem hlutverk mismunandi hagaðila eru skilgreind, þar sem fram kemur aðgerðaáætlun og hvernig auðlindum/björgum (e. resources) skal skipt. Áfangastaðaáætlun veitir íbúum áfangastaða bestu möguleg tækifæri til að gera áætlun til framtíðar, til að laða að þá ferðapjónustu sem þeir vilja og draga úr mögulegum neikvæðum áhrifum.

Í áfangastaðaáætlanagerð felst, að horfa á ferðapjónustu út frá víðu sjónarhorni og taka tillit til margra ólíkra hagaðila sem eiga hagsmuna að gæta í þróun staðarins. Áætlanagerðin tekur tillit til gesta, íbúa, fyrirtækja og umhverfisins og reynir að skapa jafnvægi á milli og fullnægja þörfum þessara fjögurra þátta. Áfangastaðaáætlanir gera íbúum kleift að ákveða hvernig þeir vilja að ferðapjónusta hafi áhrif á efnahag og samfélag þeirra og hvaða skref skuli taka í átt að því marki.

Það er mikilvægt að hafa það hugfast að áfangastaðaáætlun er lifandi skjal sem ætti að vera uppfært og endurskoðað reglulega.

2.2 Vestfirðir

Áætlun þessi er unnin fyrir Vestfirði.

Vestfirðir eru norðvesturhluti Íslands eða svæðið sem nær frá Gilsfirði, um Reykhólasveit, Barðaströnd og Patreksfjörð, Tálknafjörð, Arnarfjörð, Dýrafjörð, Önundarfjörð, Súgandafjörð og Ísafjarðardjúp, Snæfjallaströnd, Jökulfirði og Hornstrandir, Strandir og til Bitrufjarðar.

Níu sveitarfélög eru innan svæðisins sem nær yfir 8.898 km². Þau eru Ísafjarðarbær, Súðavíkurhreppur, Bolungarvíkurkaupstaður, Vesturbyggð, Tálknafjarðarhreppur, Reykhólahreppur, Árneshreppur, Kaldrananeshreppur og Strandabyggð, sjá mynd I.

Mynd I. - Sveitafélagaskipting á Vestfjörðum. Mynd: Stjórnarráð Íslands

Innan Vestfjarða eru sjö friðlönd eða náttúruvættir og eitt svæði í undirbúningi friðlýsingar.

Tengsl við grannsvæði

Reykhólahreppur og Strandabyggð liggja með Dalabyggð á Vesturlandi og því er virkt samband á milli verkefnastjóra á Vestfjörðum og Vesturlandi. Það er til þess að skipulagning sé unnin með nálægð þessara sveitafélaga í huga. Dæmi má nefna að lokið hefur verið við vinnu við svæðisskipulag fyrir Dalabyggð, Reykhólahrepp og Strandabyggð.

Landslag og náttúrufar

Vestfirðir eru með elstu hlutum Íslands sem myndaðist fyrir 16 milljónum ára. Landslagið er mótað af jöklum ísaldar; djúpum fjörðum, jökulskálum, björgum, dölum og eyrum. Landslagið er hálent og láglendi er takmarkað og stundum aðeins mjóar ræmur meðfram fjörðum. Stærstu og dýpstu firðirnir eru Ísafjarðardjúp, Jökulfirðir og Arnarfjörður. Þar nær sjávardýpi niður fyrir 100 metra og inn af þessum fjörðum greinast minni firðir (Hafrannsóknarstofnun, e.d.). Mikið er um háa og fallega fossa sem falla fram af björgum og fjöllum.

Á Vestfjörðum má finna mikið af villtum dýrum eins og erni, refi og lunda í sínu náttúrulega umhverfi. Þar má einnig finna stærsta fuglabjarg í Evrópu og margar skemmtilegar eyjar sem iða af lífi.

Á sumrin er töluvert mikið um hval á Vestfjörðum. Þegar ferðast er um Vestfirði er ekki ósaldgæft að sjá seli á sundi eða að spóka sig um í fjörunum.

2.3 Uppbygging og framkvæmd áætlunargerðar á svæðinu

Unnin er ein áfangastaðaáætlun fyrir allt svæðið, en með fjórum aðgerðaáætlunum sem skiptast niður í Vestfirðir alla, norðursvæði, suðursvæði og Reykhólar og Strandir saman.

Mynd 2. - Skipurit áfangastaðaáætlunar á Vestfjörðum.

Svæðisráð

Svæðisráð er skipað eftir hagaðilagreiningu á viðkomandi markaðsstofusvæði og getur fjöldi fulltrúa á milli svæða verið mismunandi. Leiða markaðsstofur landshlutanna störf þeirra.

Hlutverk svæðisráða er að taka ákvörðun um hversu margar áfangastaðaáætlanir eru unnar á hverju markaðsstofusvæði og hvaða leiðir skuli velja við áætlunargerðina.

Í svæðisráði verkefnisins á Vestfjörðum eru sveitarstjórnarmenn frá öllum svæðum og stjórnarmenn frá FV ásamt fulltrúum frá ferðamálasamtökum Vestfjarða frá hverju svæði. Framkvæmdastjóri MV er starfsmaður verkefnisins að hluta sem verkefnastjóri.

Haldnir voru fundir með svæðisráði;

15. febrúar 2017

29. mars 2017

7. nóvember 2017

Einnig fóru fram tölvupóstssamskipti þar sem meðlimir svæðisráðsins voru settir í verkefnavinnu varðandi áfangastaðaáætlunina.

Samskipti/upplýsingagjöf svæðisráðs

Fundargerðir svæðisráðs lagðar fram til kynningar á stjórnarfundi Ferðamálasamtaka Vestfjarða á ábyrgð formanns FMSV.

Fundargerðir svæðisráðs lagðar fram til kynningar hjá sveitarfélögum á Vestfjörðum á ábyrgð verkefnastjóra áfangastaðaáætlunar.

Fundargerðir svæðisráðs lagðar fram til kynningar á stjórnarfundum Fjórðungssambands Vestfirðinga á ábyrgð verkefnastjóra áfangastaðaáætlunar.

Fundargerðir svæðisráðs settar inn á vef Fjórðungssambands Vestfirðinga á ábyrgð Markaðsstofu Vestfjarða.

Fundargerðir svæðisráðs settar inn á vef Ferðamálasamtaka Vestfjarða á ábyrgð formanns FMSV.

Verkefnisstjórar áfangastaðaáætlunar – verkfærakista og vinnustofur

Verkefnisstjórar eru Magnea Garðarsdóttir (70%) og Díana Jóhannsdóttir (30%).

Verkefnisstjórar áfangastaðaáætlana sjá um áætlunargerðina sjálfa í samvinnu við vinnuhópa. Við vinnuna er stuðst við verkfærakistu frá ráðgjafa verkefnisins, Tom Buncle, sem kynnt var á vinnustofu fyrir verkefnisstjóra 14.-15. mars 2017. Tom mun síðan halda reglulega snertifundi með verkefnisstjórum í gegnum allt ferlið þar sem farið verður yfir helstu áskoranir líðandi stundar og unnið að lausnum. Verkefnisstjórar hafa þannig stuðning bæði af Tom og af hverjum öðrum, auk þess sem Ferðamálastofa, Stjórnstöð ferðamála og markaðsstofurnar koma að vinnunni.

Vinnustofur voru haldnar með Tom:

1. júní 2017

18. október 2017

5. febrúar 2018

Vinnuhópar áfangastaðaáætlunar

Vinnuhópar áfangastaðaáætlunar er sá hópur fólks sem kemur að viðkomandi svæði og drífur áfram viðkomandi áfangastaðaáætlun. Æskilegt er að í vinnuhópnum sitji breiður hópur hagaðila, bæði opinberra aðila og einkaaðila.

Á Vestfirðum var ákveðið að vinnuhópur yrðu þeir sem mættu á opna fundi á viðkomandi svæði. Þessi hópur fólks vann að forgangsriðun aðgerða og setti fram hugmyndir um hvað skildi gera í fjórðungum.

Fundir voru haldnir;

20. nóvember 2017 á Hólmavík.

30. nóvember 2017 á Ísafirði.

22. febrúar 2018 á Patreksfirði.

Fundirnir voru auglýstir á facebook síðu Fjórðungssambands Vestfirðinga þar sem viðburður var búinn til. Auglýsing og skráning fór fram á westfjords.is. Fundirnir fóru síðan í auglýsingu á facebook síðu ferðapjóna sem og á vef og í prentútgáfu Bæjarins besta. Einnig voru auglýsingar sendar á öll sveitarfélögin og þau beðin um að koma þeim áleiðis á þeirra vefsíður.

Niðurstöður fundanna voru síðan sendar á fundarmenn en einnig birtar á facebook síðum FV og ferðapjóna á Vestfirðum.

3 Stöðugreining

3.1 Staða ferðapjónustu á svæðinu

Hér er farið yfir stöðugreiningu á svæðinu, almennt og innan ferðapjónustunnar, hinir ýmsu flokkar skoðaðir sem tengjast ferðapjónustunni beint eða óbeint. Í samhengi eru flokkar skoðaðir út frá skráningu hjá Ferðamálastofu eða Sýslumanni þar sem við á.

Til að átta sig á stöðunni og samhengi er einnig sett fram þróun ferðamála frá árinu 2012-2016 á Vestfjörðum þar sem við á.

Þær heimildir koma úr ferðapjónustugreiningu sem Atvinnuþróunarfélag Vestfjarða, Ferðamálasamtök Vestfjarða og Markaðsstofa Vestfjarða gáfu út árið 2015. Þar var unnin stöðgreining um stöðu vestfirskrar ferðapjónustu, mynd 3.

Hefur hluti af þeirri greiningu verið uppfærður með vinnu Áfangastaðaáætlunar og er hér með höfð til hliðsjónar (Atvinnuþróunarfélag Vestfjarða, 2016).

Mynd 3. - Ferðapjónustugreingar 2015.
Mynd: Atvinnuþróunarfélag Vestfjarða.

3.1.1 Ferðaskrifstofur og ferðaskipuleggjendur - Starfsleyfi í gildi 2017

Hver sá sem skipuleggur ferð, viðburð eða afþreyingu í atvinnuskyni þarf að hafa ferðaskipuleggjenda- eða ferðapjónustuleyfi. Það sem greinir ferðaskipuleggjanda frá ferðaskrifstofu er það að viðburður, ferð, sýning eða annað sem ferðaskipuleggjandi annast, má ekki taka lengri tíma en sólarhring. Með öðrum orðum um leið og gisting bætist við þarf ferðaskrifstofuleyfi. (Ferðamálastofa, e.d.)

Hjá Ferðamálastofu eru 11 ferðaskrifstofur skráðar með leyfi á Vestfjörðum 1. september 2017 og 47 ferðaskipuleggjendur. Tekið skal fram að inn í þessum tölum eru aðilar sem hafa útibú á Vestfjörðum en höfuðstöðvar annars staðar, ein ferðaskrifstofa og fimm ferðaskipuleggjendur (Ferðamálastofa, 2017d).

Ferðaskrifstofur

- Ein rafræn,
- Sjö í Ísafjarðabæ
- Ein í Vesturbyggð
- Tvær á Hólmavík.

Ferðaskipuleggjendur

- Fjórir rafrænir
- 27 í Ísafjarðabæ og dreifbýli
- Tveir í Bolungarvík
- Tveir í Súðavík
- Sjö í Vesturbyggð og einn á Tálknafirði
- Og samtals fjórir í Reykhólahrepp, Hólmavík, Drangnesi og Árneshreppi.

3.1.2 Gistipjónusta

Á Vestfjörðum voru 89 gististaðir skráðir þann 1. september 2017 hjá Ferðamálastofu. Af þessum 89 aðilum sem skráðir voru með gistileyfi voru nokkrir sem sáu um fleiri en einn gististað þannig að um færri ferðapjóna var að ræða.

Hjá Ferðamálastofu er hægt að skrá gististað undir nokkra flokka og eru t.d sumir gististaðir með nokkrar gerðir, t.d. bæði með gistiheimili, íbúð og svefnpokapláss.

Gististaðir miðað við flokkun Ferðamálastofu (Ferðamálastofa, 2017e);

	Norðursvæði	Suðursvæði	Strandir/ Reykhólar	Samtals
Hótel	8	3	4	15
Gistiheimili	26	7	7	40
Tjaldsvæði	12	7	8	27
Svefnpokapláss	9	6	7	22
Bændagisting	4	2	4	10
Farfuglaheimili og Hostel	2	1	3	6
Íbúðir	11	1	2	14
Sumarhús	5	2	2	9
Heimaginging	3	0	3	6
Einkaginging	0	0	0	0
Samtals svæðin	80	29	40	149

Tafla 1. - Gististaðir miðað við flokkun Ferðamálastofu.

Í nýjustu reglugerð um veitingastaði, gististaði og skemmtanahald nr. 1277/2016 sem tók gildi 1. janúar 2017 hafa verið gerðar breytingar á eldri reglugerð frá 2007. T.d. þarf hótél að vera með fullbúin baðherbergi með hverju herbergi og búið er að skipta upp flokknum gistiheimili í stærri og minni gistiheimili, skv. 8. og 9. grein ofangreindra laga.

Hér verður hver flokkur skoðaður betur og eru sumarhús, heimaginging og einkaginging skoðaðar saman með tilliti til Airbnb.

Hótel

15 hótél eru skráð á svæðinu en miðað við nýjustu reglugerð væru þau ekki nema sjö og átta sem yrðu flokkuð sem stærri gistiheimili. Ástæðan fyrir því að þessi átta hótél myndu ekki skilgreinast sem hótél, er sú að aðeins hluti svefnherbergja eru með fullbúnu baðherbergi. Eru þau yfirleitt einnig skráð í annan flokk hjá Ferðamálastofu, t.d. gistiheimili eða bændaginging.

Af þessum sjö fullgildu hótélum eru tvö komin með umhverfisvottun hjá Vakanum, og eru þau staðsett í Ísafjarðabæ og eru skráð sem þriggja stjörnu hótél. Einnig ber að nefna að tvö hótél í Vesturbyggð eru nú þegar komin í ferli og eitt á norðurhluta Vestfjarða.

Gistiheimili og svefnpokapláss

40 gistiheimili eru skráð á Vestfjörðum hjá Ferðamálastofu. Enn sem komið er, er ekki skilgreint hvort um er að ræða minni eða stærri gistiheimili og verður því ekki farið í flokkun hér. Eitthvað er um að gistiheimili séu einnig skráð í flokkinn íbúðir. Eitt gistiheimili er komið með vottun Vakans og er það staðsett á Ísafirði.

Í flestum tilfellum eru þessi 22 svefnpokapláss í boði á gistiheimilunum.

Bændagisting, farfuglaheimili og hostel

10 bændagistingar og sex farfuglaheimili og hostel eru á Vestfjörðum. Í einhverjum tilfellum er bændagistingin einnig sögð sem gistiheimili.

Íbúðir

14 íbúðir eru skráðar á Vestfjörðum, 11 á norðursvæðinu, þar af fimm einnig skráðar sem gistiheimili.

Heimagisting og Airbnb

Heimagisting og Airbnb gisting er orðin mjög stór á Íslandi og hefur útleiga aukist verulega í gegnum síðu Airbnb. Vegna aukningar hefur orðið að gera lagabreytingar varðandi heimagistingu og reglugerð sett á til að koma á mótis við aukninguna og sporna gegn svartri atvinnustarfsemi.

Airbnb fellur að mestu undir 13. gr reglugerðar um heimagistingu nr. 1277/2016. Fram kemur á vef Sýslumanns að „Einstaklingum (ekki lögðaðilum) er heimilt að skrá heimagistingu gegn endurgjaldi á fasteign þar sem þeir eru með skráð lögheimili eða í einni annarri fasteign sem þeir hafa til persónulegra nota og er í þeirra eigu“ einnig kemur fram að ef „Einstaklingur sem hyggst bjóða heimagistingu skal tilkynna sýslumanni að hann hyggist leigja út lögheimili sitt eða eina aðra fasteign í sinni eigu (þinglýst)“ (Sýslumenn, 2017a).

Sýslumenn halda úti lista yfir skráða heimagistingu og miðað við þann lista eru sjö fasteignir skráðar á Ströndum og Reykhólahrepp, 13 á norðursvæðinu og tveir á suðursvæðinu, samtals 22 fasteignir á Vestfjörðum (Sýslumenn, 2017b).

Hjá Ferðamálastofu eru sex heimagistingar skráðar 1. september 2017.

Þegar síða Airbnb er skoðuð sést að mikið er um skráningar á herbergjum, íbúðum og heilum húsum á Vestfjörðum. Eitthvað er um að fyrirtæki í ferðaþjónustu sem eru skráð sem gistiheimili, farfuglaheimili eða annað hjá Ferðamálastofu, nýti sér að auglýsa á Airbnb til að ná inn á þann markað og eru því t.d farfuglaheimili stundum skráð inn með hvert herbergi til leigu.

Skoðaðar voru auglýsingar 22. september 2017 á Airbnb (Airbnb, 2017).

- Á Ströndum og í Reykhólahreppi eru 54 auglýsingar, 18 sem auglýsa einbýlishús eða íbúðir, 15 herbergi og 21 herbergi sem eru shared, en þau herbergi eru öll innan eins hostels á svæðinu.
- Á suðursvæðinu eru 31 auglýsing, sjö hús eða íbúðir og 24 herbergi.
- Á norðursvæðinu eru 87 auglýsingar, 63 hús eða íbúðir og 24 herbergi.

Samtals á Vestfjörðum, 172 auglýsingar, 88 hús eða íbúðir, 48 herbergi og 21 herbergi shared.

Tjaldsvæði

27 tjaldsvæði eru skráð hjá Ferðamálastofu, 12 á norðursvæðinu, sjö á suðursvæðinu og átta skráð á Reykhólum og Ströndum.

Mismunandi er hvaða aðstaða er í boði á hverju tjaldsvæði en öll eru þau með salernisaðstöðu eða kamar og síðan eru einhver þeirra í nágrenni sundlaugar og sturtuáðstöðu.

3.1.2.1 Gistinætur á Vestfjörðum

Árið 2016 voru á Vestfjörðum skráðar 238.242 gistinætur.

Gistinótt er hver nótt sem ferðamaður gistir á Vestfjörðum, einstaklingur sem gistir tvær nætur á Vestfjörðum samsvarar því tveim gistinóttum á Vestfjörðum, hjón sem gista í tvær nætur eru því fjórar gistinætur o.s.frv. (Hagstofan, 2017b).

Tafla 2 sýnir gistinætur á öllum tegundum gistingar yfir tímabilið 2010-2016 en til samanburðar er hér landið haft í heild (Hagstofan, 2017b).

Tafla 2. - Gistinætur 2012-2016, allar tegundir gististaða.

Gistinætur 2012-2016					
	2012	2013	2014	2015	2016
Höfuðborgarsvæðið	1.672.379	1.938.315	2.320.208	2.841.856	3.479.697
Suðurland	648.787	795.121	986.037	1.464.168	1.788.841
Norðurland eystra	454.838	575.956	732.601	717.604	821.937
Austurland	349.102	441.989	513.439	313.827	374.279
Vesturland	238.345	286.721	322.738	431.344	474.589
Suðurnes	127.476	185.090	236.283	305.884	413.603
Vestfirðir	129.229	147.491	196.364	221.089	238.242
Norðurland vestra	131.357	175.700	182.316	174.107	217.843
Allt landið	3.751.513	4.546.383	5.489.986	6.469.879	7.809.031

Eins og sjá má þá eru Vestfirðir með næst færstar gistinætur af öllum landshlutum árið 2016 og hefur á síðust árum farið fram út Norðurlandi vestra.

Tafla 3 sýnir hlutfallslega fjölgun gistinátta milli árunna 2012 og 2016. Eins og sjá má hefur orðið gríðarleg breyting á gistináttafjölda á flestum landssvæðum og Vestfirðir með 84% vöxt frá árinu 2012.

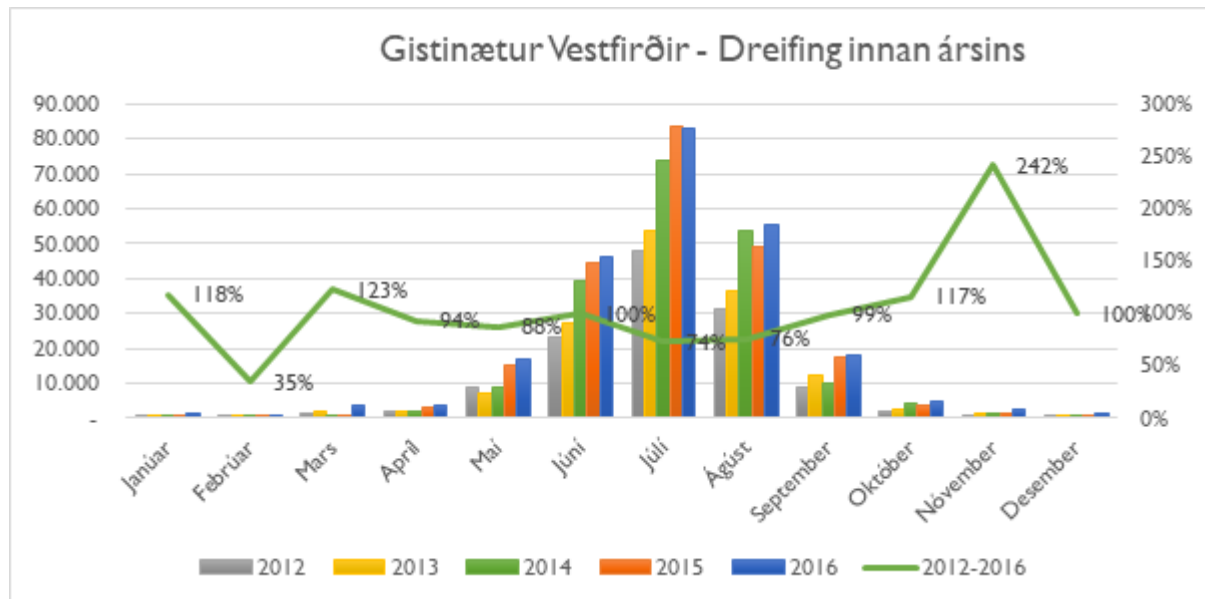
Tafla 3. – Hlutfallsleg fjölgun gistinátta 2012-2016.

Vöxtur gistinátta milli 2012-2016	
Höfuðborgarsvæðið	108%
Suðurland	176%
Norðurland eystra	81%
Austurland	7%
Vesturland	99%
Suðurnes	224%
Vestfirðir	84%
Norðurland vestra	66%
Allt landið	108%

Mynd 4 sýnir gistinætur og dreifingu þeirra innan ársins á Vestfjörðum. Flestar gistinæturnar eru á tímabilinu maí – september á hverju ári og heilt yfir er fjölgun alla mánuði ársins.

Mest er aukningin á síðari hluta ársins en þessi mikla aukning í mars gæti útskýrst af því að páskar 2016 voru í lok mars mánaðar.

Mynd 4. - Gistinætur á Vestfjörðum, dreifing innan árs.

Taka má fram að þegar tölur um gistinætur eru skoðaðar má hafa í huga að 35% af öllum gistinóttum á Vestfjörðum eru á tjaldsvæðum en 65% í rúmum á gistiheimilum, hótelum og annarri tegund gistingar. Hefur þetta aukist með hverju árinu, sjá töflu 4 (Hagstofan, 2017c).

Tafla 4. - Hlutfall gistinátta, allar tegundir og tjaldsvæði.

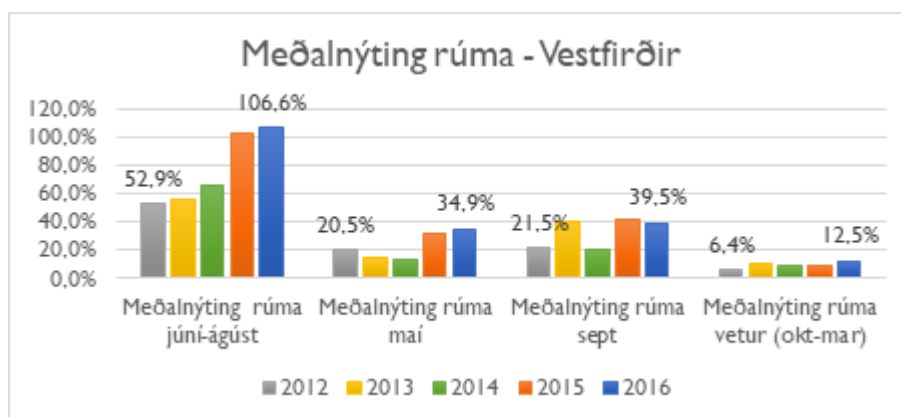
	2012	2013	2014	2015	2016
Gistinætur	129.229	147.491	196.364	221.089	238.242
Tjaldsvæði	29.836	44.588	66.185	72.475	84.495
Hlutfall náttu á tjaldsvæðum	23%	30%	34%	33%	35%

Þegar framboð rúma og meðalnýting er skoðuð sést eins og tafla 5. sýnir aukning á framboði frá árinu 2012 og þá sérstaklega yfir maí-september tímann. Þó hefur orðið fækkun í flokknum hótélíbúðir (Hagstofan, 2017e).

Tafla 5. - Framboð rúma og meðalnýting 2012-2016, á öllum tegundum gistingar.

Framboð rúma og meðalnýting	2012		2013		2014		2015		2016		2010-2016
	Allt árið Með.tal.	Maí-Sept Max	Allt árið Með.tal.	Maí-Sept Max	Allt árið Með.tal.	Maí-Sept Max	Allt árið Með.tal.	Maí-Sept Max	Allt árið Með.tal.	Maí-Sept Max	
	Framb	framb.	Framb	framb.	Framb	framb.	Framb	framb.	Framb	framb.	
Hótel	75	75	135	179	167	194	172	205	195	240	220%
Hótélíbúðir	185	245	28	46	118	192	160	220	123	178	-4%
Gistiheimili starfandi allt árið	348	393	324	429	318	429	357	470	384	534	109%
Sumarhótel	238	357	186	369	234	370	326	374	267	394	6%
Sumargistiheimili	88	136	86	103	85	102	91	126	130	154	-27%
Heimagisting	107	191	103	202	106	214	128	251	135	216	37%
Farfuglaheimili	68	100	76	122	84	136	79	137	80	129	-24%
Svefnpökagisting	82	82	90	100	132	142	94	142	78	102	11%
Alls	935	1579	820	1544	923	1779	1.047	1924	1.116	1947	32%

Á mynd 5 má skoða þessa meðalnýtingu út frá sumar og vetrar mánuðum.

Mynd 5. - Meðalnýting rúma eftir sérstökum mánuðum.

Þegar hlutdeild í gistingu er skoðuð sést að markaðshlutdeild Vestfjarða hefur minnkað síðustu tvö ár miðað við á landsvísi, sjá töflu 6.

Tafla 6. - Hlutdeild í gistingu 2010-2016.

Hlutdeild	2012	2013	2014	2015	2016
Höfuðborgarsvæðið	44,6%	42,6%	42,3%	43,9%	44,6%
Suðurland	17,3%	17,5%	18,0%	22,6%	22,9%
Norðurland eystra	12,1%	12,7%	13,3%	11,1%	10,5%
Austurland	9,3%	9,7%	9,4%	4,9%	4,8%
Vesturland	6,4%	6,3%	5,9%	6,7%	6,1%
Suðurnes	3,4%	4,1%	4,3%	4,7%	5,3%
Vestfirðir	3,4%	3,2%	3,6%	3,4%	3,1%
Norðurland vestra	3,5%	3,9%	3,3%	2,7%	2,8%

Hérna er einnig sett upp hlutdeild í gistingu, án höfuðborgarsvæðisins, en þar eru Vestfirðir með 5,5% hlutdeild af landsbyggðinni, tafla 7.

Tafla 7. - Hlutdeild í gistingu, án höfuðborgarsvæðisins.

Hlutdeild	2012	2013	2014	2015	2016
Suðurland	31,2%	30,5%	31,1%	40,4%	41,3%
Norðurland eystra	21,9%	22,1%	23,1%	19,8%	19,0%
Austurland	16,8%	16,9%	16,2%	8,7%	8,6%
Vesturland	11,5%	11,0%	10,2%	11,9%	11,0%
Suðurnes	6,1%	7,1%	7,5%	8,4%	9,6%
Vestfirðir	6,2%	5,7%	6,2%	6,1%	5,5%
Norðurland vestra	6,3%	6,7%	5,8%	4,8%	5,0%

3.1.2.2 Gestakomur á Vestfjörðum

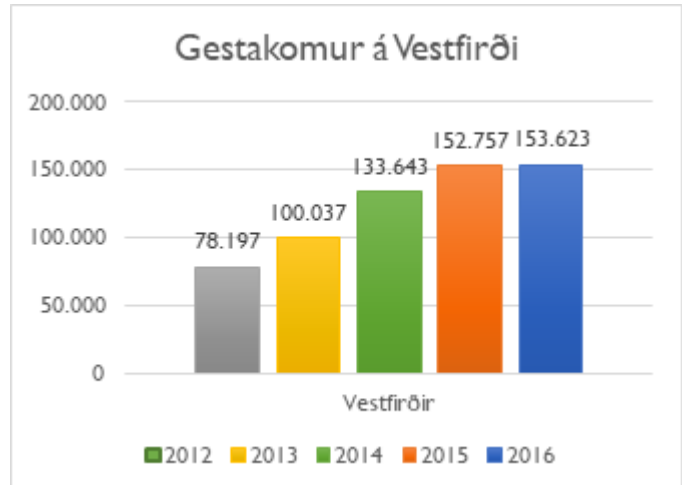
Samkvæmt tölum Hagstofu voru gestakomur til Vestfjarða 153.623 árið 2016.

Hver gestakoma skapaði 1,6 gistinætur árið 2016.

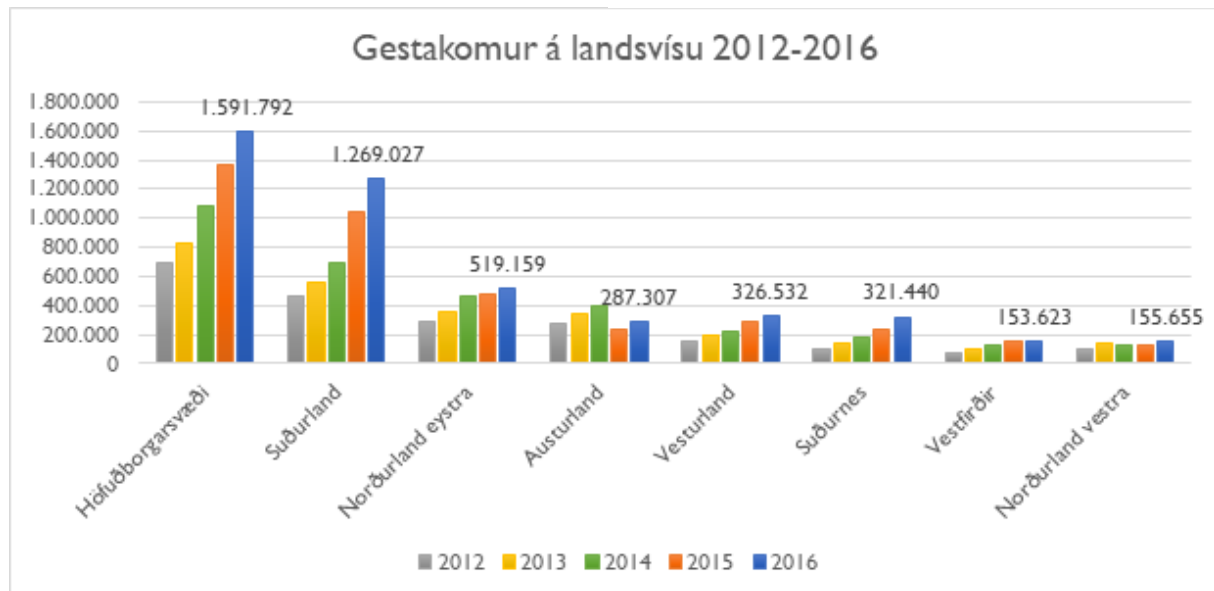
Mikil aukning hefur orðið í gestakomum en hér eru settar fram gestakomur á gistaði á Vestfjörðum fyrir árin 2012-2016. Mynd 6 sýnir gestakomurnar en skýrir einnig þann fjölda gesta sem skapaði gistinætur (Hagstofan, 2017d).

Hafa ber í huga að einn gestur getur verið með tvær gestakomur á Vestfjörðum t.d. ef hann gistir á tveimur gististöðum á Vestfjörðum en þá telst hann sem gestur í bæði skiptin.

Mynd 7 sýnir gestakomur á landsvísu.

Mynd 6. - Gestakomur á Vestfirði 2010-2016.

Mynd 7. - Gestakomur á landsvísu 2010-2016.

Hlutfallið er nokkuð svipað á landsbyggðinni varðandi hvað hver gestakoma skapar í hverjum landshluta. 1,6 gistinætur á Vestfjörðum og Norðurlandi eystra, 1,3-1,5 gistinætur fyrir Suðurnes, Vesturland, Austurland, Norðurland eystra og Suðurland. Á Höfuðborgarsvæðinu er það 2,2 gistinætur á hverja gestakomu.

3.1.3 Veitingaþjónusta

Veitingaleyfi skiptast í þrjá flokka, I, II og III eftir þörfum á eftirliti og áhrifum starfsemi á umhverfi, til dæmis áfengisveitingar. Samkvæmt gögnum frá Sýslumanninum á Vestfjörðum eru;

- Sex staðir skráðir í flokk I, með engar áfengisveitingar, hinsvegar er sá flokkur ekki með skráningar skyldu og því ekki talan marktæk.
- 25 staðir skráðir í flokk II en það eru umfangslitlir áfengisstaðir.
- Í flokk III eru 26 staðir en það eru umfangsmiklir áfengisstaðir.

Þegar staðir eru bæði gististaðir og veitingastaðir þarf af skoða flokk III og IV undir gististaði en það eru gististaðir með veitingar en þó ekki áfengisveitingar og gististaðir með áfengisveitingar.

- Í flokk III eru skráðir 11 staðir.
- Í flokk IV eru 10 staðir skráðir.

Samtals 78 staðir. Upplýsingar fengnar í tölvupósti frá Guðrúnu Þorvaldsdóttir hjá Sýslumanninum á Vestfjörðum 14. september 2017.

Innan skráningar Ferðamálastofu eru 33 skráðir undir veitingar (Ferðamálastofa, 2017i). eru þetta kaffihús, barir, sjoppur og lítil og meðalstór veitingahús.

Opnunartími er misjafn og eitthvað er um að þeir loki yfir háveturinn.

3.1.4 Matvara

Á Vestfjörðum er mikil matarmenning og þá sérstaklega þegar kemur að fiski og lambakjöti. Eitt fiskvinnslufyrirtæki á Vestfjörðum býður upp á sérstaka matarupplifun í samstarfi við ferðaþjónustuaðila í bæjarfélaginu. Þar er gestum boðið upp á að koma og skoða fiskvinnsluna og sjá hvernig hún gengur fyrir sig.

Átta sveitabýli bjóða upp á Beint frá býli. Þar er í boði lambakjöt, fersk og reykt, nautakjöt og á einum stað eru jurtir og sólber í aðalhlutverki (Beint frá býli, 2017).

Matvöruverslanir

12 matvöruverslanir eru á Vestfjörðum. Tvær á Ísafirði, ein í Bolungarvík, ein í Súðavík, ein á Bíldudal, ein á Tálknafirði, tvær á Patreksfirði, ein á Reykhólum, ein í Árneshrepp, síðan ein á Drangnesi og ein á Hólmavík sem eru reknar saman (Gularsíður, e.d.-a).

3.1.5 Upplýsingamiðstöðvar og gestastofur

Upplýsingamiðstöðvar má finna víðsvegar á Vestfjörðum. Upplýsingamiðstöð Vestfjarða er landshlutamiðstöð og er staðsett á Ísafirði. Minni svæðismiðstöðvar eru á Hólmavík, Þingeyri, Bolungarvík og Reykhólum. Aðrar upplýsingamiðstöðvar eru, Upplýsingamiðstöð Vesturbyggðar á Patreksfirði, Tálknafirði, Hnjóti í Örlygshöfn og Súðavík (Ferðamálastofa, 2017a).

Engar Gestastofur eru skráðar á Vestfjörðum hjá Ferðamálastofu en Umhverfisstofnun hefur á áætlun að setja upp Gestastofu fyrir friðlandið á Hornströndum.

3.1.6 Dægradvöl og upplifun

Undir flokknum afþreying í gagnagrunni Ferðamálastofu eru 45 aðilar skráðir á Vestfjörðum í hina ýmsu undirflokk (2017f). Tekið skal fram að teknir voru frá þeim aðilar sem ekki voru skráðir með heimilisfang á Vestfjörðum þó svo þeir séu skráðir undir Vestfirði í gagnagrunni Ferðamálastofu.

Hér kemur listi yfir þá afþreyingu sem er í boði á svæðinu hjá þessum aðilum og innan sviga fjöldi þeirra í hverjum flokk. Taka skal fram að boðið er upp á allskonar dagsferðir og lengri ferðir;

Bátsferðir(13), kajakferðir(8), hvalaskoðun(4), selaskoðun(7), fuglaskoðun(13), gönguferðir(15), hjólaferðir og leigur(4), köfun(1), fjórhjóla og buggyferðir(1), jeppa og jöklaferðir(3), Matarupplifun(1) ljósmyndaferðir(2), lúxusferðir(1), hestaafþreying(8) og stangveiði(5),

Vetraraþpreying (einungis);

Skíði og gönguskiði(2), vélsleða og snjóbílaferðir(3), norðurljósaskoðun(3) og ísklifur(1). Varðandi vetraraþpreyinguna þá er eitt skíðasvæði með lyftum á Vestfjörðum en það er skíðasvæðið í Tungudal við Ísafjarðarbæ. Skíðasvæðið í Ísafjarðarbæ skiptist í Tungudal þar sem þrjár lyftur eru og stór skíðaskáli og Seljalandsdal þar sem skíðagangan er með troðnum slóðum.

Söfn og sýningar

Samkvæmt 10. gr. safnalaga nr. 141/2011 þurfa söfn að uppfylla viss skilyrði til að skilgreinast sem viðurkennd söfn. Samkvæmt lista yfir viðurkennd söfn á Íslandi eru þrjú söfn á Vestfjörðum, Byggðasafn Vestfjarða, Minjasafn Egils Ólafssonar að Hnjóti og Sauðfjarsetrið á Ströndum (Safnaráð, 2018).

Hins vegar er mikið af allskonar söfnum og sýningum á Vestfjörðum. Mörg eru opin allt árið en eitthvað er um að þau séu aðeins opin yfir sumartímann. Hjá Ferðamálastofu eru 39 aðilar skráð undir flokknum söfn og sýningar (Ferðamálastofa, 2017b).

Mikið er um að sögu Vestfjarða og bæjarfélagana sé gerð skil á þessum söfnum. Dæmi um söguna ber helst að nefna Byggðasafn Vestfjarða á Ísafirði, Safn Jóns Sigurðssonar við Hrafnseyri, Hnjótur- Minjasafn Egils Ólafssonar í Örylgshöfn, Steinshús sýning um Stein Steinarr við Nauteyri og Ósvör Sjóminjasafnið í Bolungarvík.

Fleiri einstök söfn eru líka á svæðinu eins og Skrímslasetrið á Bíldudal, Alþjóðlegt dúkkusafn á Flateyri, Listasafn Samúels í Selárdal og Galdrasýningin á Ströndum.

Náttúran á sinn sess líka eins og Náttúrugripasafn Bolungarvíkur, Sauðfjarsetrið á Ströndum og Melrakkasetur Íslands í Súðavík sem gerir íslenska refnum góð skil.

Handverk og minjagripir

Heilmikil gróska er í hverskonar handverki og hönnun á Vestfjörðum. Úrvalið er afar margbreytilegt og óhætt að segja að sköpunargleði Vestfirðinga sé óþrjótandi.

Handverk og hönnunarvöru má nálgast með ýmsum hætti, meðal annars gegnum handverksmarkaði, sérværslanir, í öðrum verslunum eða gegnum listafólkið sjálf.

Hjá Ferðamálastofu eru skráðir sjö aðilar undir flokknum handverk og hönnun, frá öllum svæðum (Ferðamálastofa, 2017g).

Sundstaðir og heitar laugar

17 sundlaugar eru skráðar á Vestfjörðum. Fjórar sundlaugar á suðurfjörðum, sex á norðursvæði og sjö laugar á Ströndum og Reykhólum (Ferðamálastofa, 2017c).

Á Vestfjörðum má einnig finna margar náttúrulaugar, allt frá algjörlega manngerðum laugum og yfir í 100% náttúrulaugar. Flestar eru þessar laugar opnar almenningi en eitthvað er um að heitar laugar séu í einkaeigu. Sumar þessar náttúrulaugar eru skráðar en aðrar eru einungis á vitund heimamanna sem oft vilja halda því þannig.

Dæmi um þessar náttúrulaugar eru Hellulaug við Flókalund, Hörgshlíð í Mjóafirði, heiti potturinn í Heydal og pottarnir á Drangnesi.

Golfvellir

Sex golfvellir og klúbbar eru á Vestfjörðum. Þeir eru staðsettir í Bolungarvík og á Ísafirði, Þingeyri, Bíldudal, Patreksfirði og Hólmavík. Allt níu holu vellir með þar 66-72 (Ferðamálastofa, 2017f).

3.1.7 Viðburðir

Á Vestfjörðum eru margir viðburðir allt árið um kring. Sumir viðburðir eru ætlaðir heimamönnum og fylgifiskum en aðrir viðburðir hafa dregið til sín ferðamenn síðustu ár alls staðar að úr heiminum.

Hérna kemur yfirlit yfir þá viðburði sem eru fastir yfir árið, talið frá byrjun árs;

Hörmungadagar	Hólmavík	Febrúar, þó ekki á hverju ári
Stútungur Þorablót	Flateyri	Janúar/Febrúar
Þorablót Súgfirðinga	Suðureyri	Janúar/Febrúar
Aldrei fór ég suður, tónlistarhátíð	Ísafjörður	Páskar
Skíðavikan	Ísafjörður	Páskar
Fossavatnsgangan, gönguskíðamót	Ísafjörður	Síðasta helgi í apríl
Sjómannadagshátíð	Patreksfjörður	Fyrsta sunnudag í júní
Sjómannadagurinn	Bolungarvík	Fyrsta sunnudag í júní
Skjaldborg kvikmyndahátíð	Patreksfjörður	Hvítasunnuhelgi
Bíldudalsgrænar, bæjarhátíð	Bíldudalur	Júní, annað hvert ár
Götuhatíð Flateyri	Flateyri	Júní
Dýrafjarðardagar, bæjarhátíð	Þingeyri	Fyrsta helgi í júlí
Markaðshelgi, bæjarhátíð	Bolungarvík	Fyrsta helgi í júlí
Hamingjudagar, bæjarhátíð	Hólmavík	Fyrsta helgi í júlí
Bátadagar á Breiðafirði, bæjarhátíð	Reykholar	Fyrsta helgi í júlí
Sæluhelgi, bæjarhátíð	Suðureyri	Júlí
Hlaupahátíð	Norðanverðir Vestfirðir	Júlí
Reykhóladagar, bæjarhátíð	Reykholar	Júlí
Ögurball	Ögur – Ísafjarðadjúp	Júlí
Bryggjuhátíð Drangnesi	Drangnesi	Júlí
Tálknafjör	Tálknafjörður	Júlí
Mýraboltinn, drullubolti	Bolungarvík	Verslunarmannahelgi
Act Alone, leiklistarhátíð	Suðureyri	Önnur helgi í ágúst
Djúpavíkurdagar	Djúpavík	Ágúst
Turtle film festival	Hólmavík	Ágúst
Íslandsmótið í hrútaðómum	Sauðfjársetrið Hólmavík	Ágúst
Bláberjadagar	Súðavík	Mánaðarmót ágúst/sept
Ástarvikan	Bolungarvík	September
Veturnætur, menningarhátíð	Ísafjörður	Oktober

Tafla 8. - Fastir viðburðir yfir árið á Vestfjörðum.

Listinn er ekki tæmandi og eru einnig hátíðir í kringum vissa hátíðisdaga í mörgum bæjarfélögum, eins og t.d. Sjómannadaginn, 17. júní, Þrettándagleði, Þorablót og margt fleiri.

3.1.8 Vegir og vegslóðar

Samkvæmt Vegagerðinni (2016a) skiptast vegir á Vestfjörðum niður í stofnvegi, tengivegi, landsvegi og héraðsvegi, sjá mynd 8.

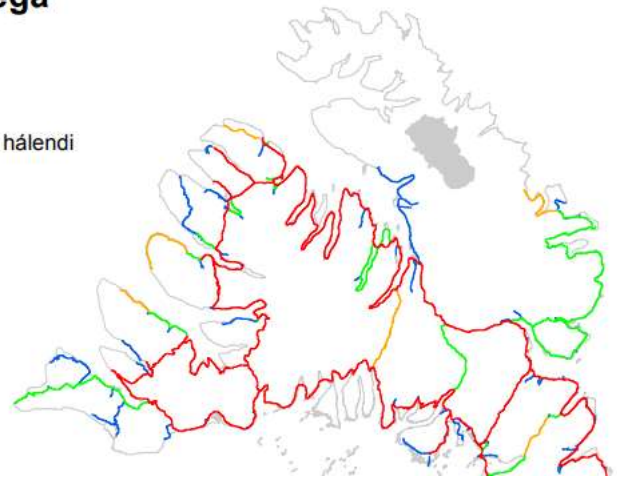
Stofnvegur er hluti að grunnkerfi samgangna landsins og tengja saman byggðir landsins en hægt er að keyra inn á Vestfirði tvær leiðir um stofnveginn, sjá mynd 8. með rauðum lit.

Stofnvegurinn á Vestfjörðum er hringvegurinn um Hjallaháls, Ódrjúgs- og Klettháls, Vatnsfjörð og Dynjandis- og Hrafnseyrarheiði til Ísafjarðar og inn Djúp yfir Steingrímsfjarðaheiði og Þróskulda. Stofnvegur er frá Flókalundi að Patreksfirði, yfir á Bíldudal og þaðan Bíldudalsveg upp að Dynjandisheiði úr Trostanfirði. Þá er stofnvegur inn Strandir að Þjóðvegi nr 1 í Hrutafirði.

Flokkun Þjóðvega

7.11.2016

- Stofnvegur
- Stofnvegur um hálendi
- Tengivegur
- Landsvegur
- Héraðsvegur

Mynd 8. - Flokkun þjóðvega. Mynd: Vegagerðin.

Stofnvegurinn er mest allur á bundnu slitlagi á Vestfjörðum nema á nokkrum köflum, þremur köflum á Ströndum, kafla á Hjalla- og Ódrjúgháls, Hrafnseyrarheiði, Dynjandisheiði og Bíldudalsveg. Einnig eru kaflar á stöku stað sem teljast til einbreiðs slitlags t.d. í Seyðisfirði við Ísafjarðardjúp.

Innan stofnvegjar eru jarðgöng um Breiðdals- og Botnsheiði sem tengja Ísafjörð, Suðureyri og Flateyri og um Óshlíðina milli Bolungarvíkur og Hnífsdals/Ísafjarðar. Vinna er hafin við Dýrafjarðargöng sem munu tengja Dýrafjörð og Arnarfjörð og leggja af veginn um Hrafnseyrarheiði, verklok áætluð árið 2020.

Tengivegur er utan þéttbýlis og tengja landsvegi við stofnvegi en einnig vegir sem ná til þéttbýlisstaða með færri en 100 íbúa, t.d. upp í Árneshrepp. Eitthvað er um að tengivegir séu með bundnu slitlagi en það er ekki algengt. Landsvegir og héraðsvegir eru allir malarvegir.

Héraðsvegir liggja að býlum, kirkjustöðum og opinberum stofnunum og skólum utan þéttbýlis, t.d. er vegurinn yfir á Rauðasand skilgreindur héraðsvegur.

Landsvegir eru vegir yfir fjöll og heiðar og aflagðir byggðavegir á eyðilendum. Landsvegir gera ráð fyrir árstíðabundinni umferð og með minna eftirlit og þjónustu, t.d. eins og Kollafjarðaheiðin.

Mikið er af vegslóðum sem ekki eru á skrá, bæði nýttir sem gönguleiðir og til einkanota fyrir eigendur jarða.

3.1.8.1 Umferðatölur á Vestfjörðum

Til að skoða í samhengi fjölgun ferðamanna og umferðar er hér sett fram þróun á umferðatölum á völdum stöðum á Vestfjörðum. Til viðmiðunar eru skoðuð árin frá 2012-2016.

Horft er til leiða inn á Vestfirði (mynd 9), Gillastaðarmelar, Hjallaháls, Þróskuldar og Ennisháls. Tölur eru fengnar frá Vegagerðinni og settar upp hér út frá vetrar og sumartölum en einnig ársdagsumferð.

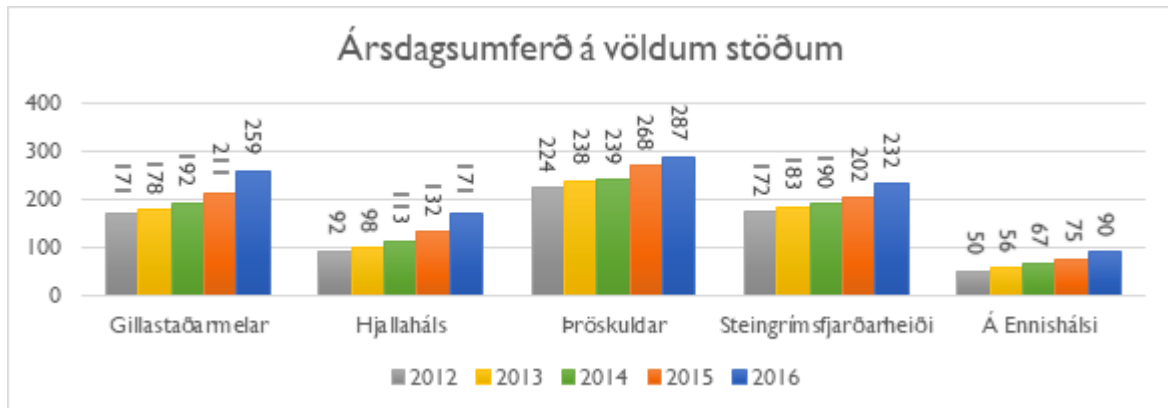
Mynd 9. - Staðsetningar mælinga. Mynd: Vegagerðin.

Til útskýringar:

Ársgagssumferð: meðalumferð á dag yfir árið.

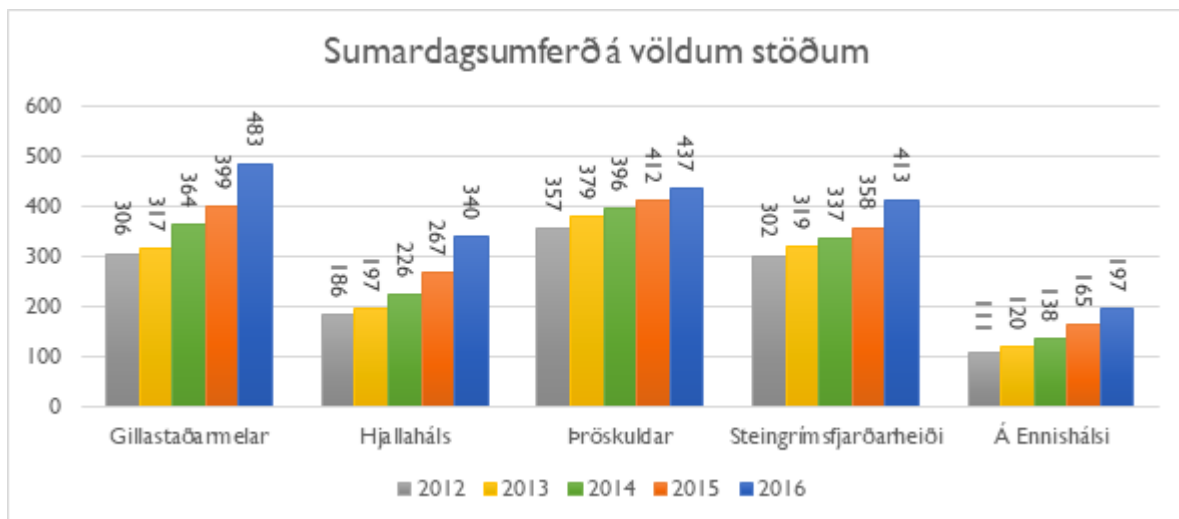
Sumardagssumferð: meðalumferð á dag yfir júní, júlí, ágúst og september.

Vetrardagssumferð: meðalumferð á dag yfir janúar, febrúar, mars og desember. (Vegagerðin, 2017).

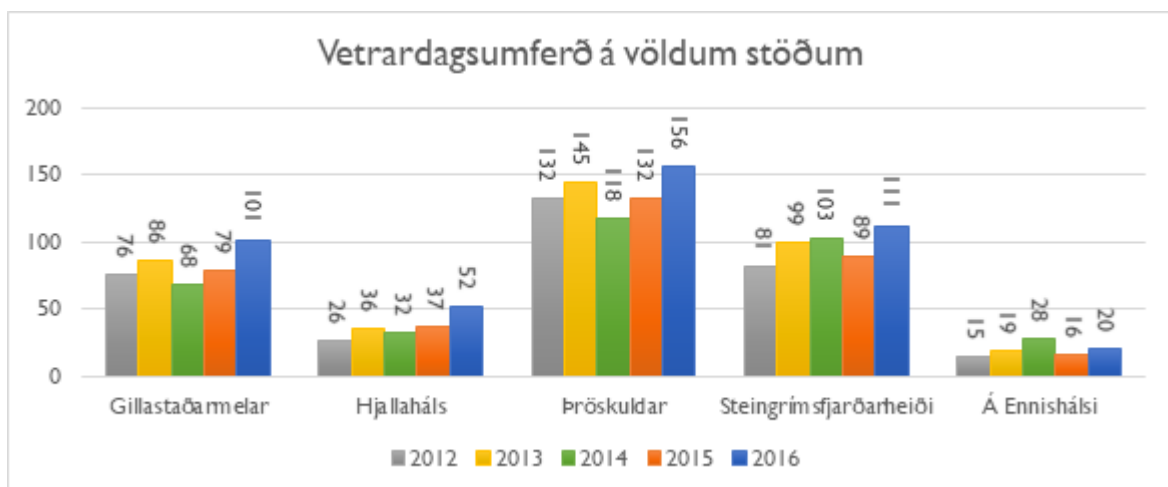

Mynd 10. - Ársgagssumferð á völdum stöðum.

Á mynd 10. sést meðaltalið yfir árið en aukning hefur verið í umferð allt árið

Mynd 11. - Sumardagssumferð á völdum stöðum.

Mynd 12. - Vetrardagssumferð á völdum stöðum.

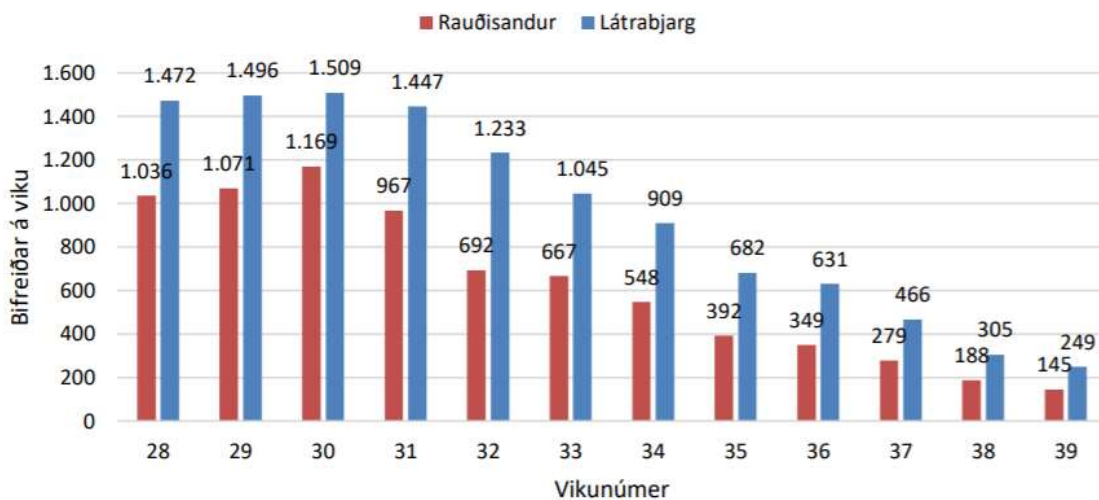

Þegar myndir 11. og 12. eru skoðaðar sést hvað umferðin minnkar yfir veturinn, og þá sérstaklega yfir Hjallaháls. Á Ennishálsi virðist verða aukning yfir sumartímamann en veturinn heldur sér nokkuð jafn. Í því samhengi þarf að hafa í huga að veðurfar spilar líka inn í og gæti veturinn 2014 hafa verið erfiður og Þröskuldur lokast oft og því meiri umferð um Ennisháls.

Talning á áfangastöðum

Sumarið 2016 voru settir upp mælur til að telja fjölda bíla á tilteknum svæðum af Rögnvaldi Ólafssyni og Gyðu Þórhallsdóttur (2017). Verkefnið byrjaði með einum mæli árið 2006 við Laka og hefur verkefnið stækkað með hverju árinu.

Sumarið 2016, í júlí var í fyrsta skiptið settar upp mælingar á Vestfjörðum, við Dynjanda, út á Látrabjarg og yfir á Rauðasand. Fram kom að meðalfjöldi bifreiða á dag á háönn voru 248 bílar sem komu að Dynjanda, 204 að Látrabjargi og 141 bifreið að Rauðasandi.

Mynd 13. - Fjöldi bifreiða sem ók til Rauðasands og Látrabjargs sumarið 2016. Mynd: Rögnvaldur og Gyða.

Fram kom hjá Rögnvaldi og Gyðu að mun fleiri bílar aka út til Látrabjargs en Rauðasands, sjá mynd 13 einnig segja þau;

„Á þjóðvegi 612 í Patreksfirði gerði Vegagerðin skynditalningar sumarið 2015, frá 8. ágúst til 2. september. Ein þeirra mældi umferð norðan Breiðavíkur og mældi því sama vegarkafla og teljari höfunda skýrslunnar. Frá skynditalningunni og teljaranum má álykta um breytingu á umferð að Látrabjargi milli ára 2015 og 2016. Á þessu tímabili (8. ágúst til 2. september) jókst umferð að Látrabjargi um 26% milli ára. Áhugavert er að bera skynditalningu á þjóðvegi 612 norðan Breiðavíkur sumarið 2015 saman við umferð um Kleifaheiði á sama tíma. Um Kleifaheiði fara allir bílar sem eru á leið til Patreksfjarðar, Tálknafjarðar og Bíldudals. Í ljós kemur að meðan skynditalningin stóð yfir fóru 76% þeirra sem óku um Kleifaheiði út á Látrabjarg. Því má álykta að langmestur hluti umferðar um Kleifaheiði að sumarlagi sé umferð ferðamanna á leið út á Látrabjarg“

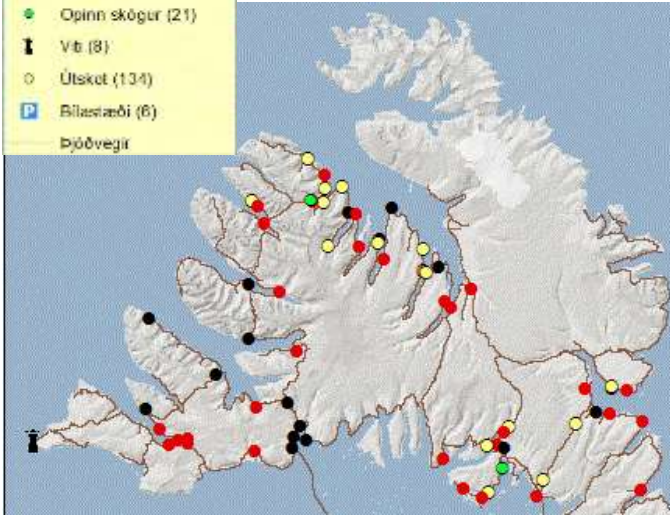
3.1.9 Útivistastígar og gönguleiðir

Margar fallegar gönguleiðir eru á Vestfjörðum, hvort sem er í dreif-, eða þéttbýli. Ferðamálasamtök Vestfjarða hafa gefið út alls sjö göngukort fyrir hvert svæði á Vestfjörðum en eru þau góð fyrir göngu, hjólareiða- og hestaferðir. Á kortunum eru yfir 300 gönguleiðir auk upplýsinga um svæðið, en kortin eru til sölu á Upplýsingastöðum á Vestfjörðum og á netinu.

Gönguleiðirnar eru misjafnar, sumar eru auðveldar eftir gömlum vegslóðum og aðrar erfiðar yfir mikinn bratta. Mikið er um gönguleiðir á Hornströndum og er vinsælt í dag að ganga á milli vika í nokkurra daga ferðum.

3.1.10 Áningarstaðir og bílastæði

Áningarstaðir 2016	
Flokkun	
●	Áningarstaður (194)
●	Upplýsingaútskot (141)
●	Opinn skógur (21)
⚓	Vtb (8)
○	Útskot (134)
🚗	Bílastæði (6)
—	Þjóðvegir

Mynd 14. – Áningarstaðir á Vestfjörðum. Mynd: Vegagerðin.

Vegagerðin býður ferðafólki á þjóðvegum landsins að njóta náttúrunnar á fjölmörgum áningarstöðum sem stofnunin hefur útbúið viðsvegar um landið, sem og Vestfjörðum. Þessir staðir eru skapaðir til að ferðamaðurinn geti staldrað við og skoðað áhugaverða staði á þægilegri og öruggri aðstöðu.

Á sumum þessum stöðum eru söguskilti og oft á tíðum eru þessir staðir staðsettir við góð útivistasvæði þar sem bæði ferðamaðurinn og heimamaðurinn nýtur náttúrunnar.

Í flokkun Vegagerðinnar árið 2016 voru 56 staðir merktir sem áningarstaðir, áhugaverðir staðir og upplýsingaskot (Vegagerðin, 2016b). Má þar nefna Hellið á Reykhólum, stálskipið Garðar við Skápadal, Látrabjarg, Dynjanda, Salvoga, varnargarðinn á Flateyri, Kamsnes við Ísafjarðardjúp, Gjögurvita, Hvalsá í Kollafirði og margt margt fleira, eins og mynd 14 sýnir.

3.1.11 Almenningsgöngur

Rútuáætlunarferðir eru til Vestfjarða með Strætó ehf sem gengur frá Reykjavík til Hólmavíkur (leið 59 frá Borganesi).

Innan Vestfjarða (mynd 15);

- Áætlunarleið milli Hólmavíkur og Ísafjarðar yfir sumartímann, miðvikudag, föstudag og sunnudag.
- Ísafjarðarbær rekur strætisvagnleiðir innan Ísafjarðabæjar sem ganga alla virka daga allan ársins hring, innan Skutulsfjarðar og Hnífsdals og sérferðir yfir á Suðureyri og síðan Þingeyri og Flateyri.
- Áætlunarferðir eru á milli Bolungarvíkur og Ísafjarðar allt árið
- Áætlunarferðir eru í takt við flugáætlun Ísafjarðarflugvallar. Ekið er á milli Bolungarvíkur og Ísafjarðar og út á flugvöll allt árið
- Westfjord Adventures eru með áætlunarferðir milli Ísafjarða og Patreksfjarðar þar sem farið er um Flókalund og Brjánslæk og hinsvegar Brjánslæk, Patreksfjörð, Látrabjarg, Rauðasand og endar aftur á Brjánslæk. Í seinni ferðina þarf að panta fyrirfram. eru báðar þessar ferðir í boði frá 1. júní til 31. ágúst.
- Áætlunarleiðir eru á milli Patreksfjarðar, Tálknafjarðar og Bíldudals í takt við flugáætlun Bíldudalsflugvallar og einnig alla virka daga allt árið í takt við vinnutíma.

Mynd 15. - Almenningsgöngur sumar 2017. Mynd: publictransport.is.

- Engar áætlunarferðir eru á milli Vesturbyggðar, Reykhóla og Stranda. Einnig er engin leið í boði frá Hólmavík og í Árneshrepp.

Ásamt því að keyra áætlunarleiðir, eru rútur á Vestfjörðum til leigu með bílstjóra í sérverkefni eða fyrirfram áætlaðar ferðir til afþreyingar;

- Á norðanverðu svæðinu eru níu verktakar eða rútuþyrirtæki með bíla sem taka fleiri en 15 manns, þetta eru u.þ.b 22 bílar, stærsti sem tekur 68 manns. Ásamt þessum níu aðilum eru fimm aðilar sem sinna sérferðum á minni bílum sem taka yfirleitt 8-9 manns.
- Á sunnanverðum Vestfjörðum eru þrjú verktakar eða fyrirtæki með bíla sem taka fleiri en 15 manns en þetta eru um fimm bílar og sá stærsti 45 manna.
- Í Strandabyggð er einn aðili sem er með rútur, tvær rútur sem eru fyrir fleiri en 15 manns og stærri rútan tekur 40 manns.

Upplýsingar fengnar frá Heimi Hanssni, forstöðumanni Upplýsingamiðstöðvar Vestfjarða (munnleg heimild, 19. september 2017).

3.1.12 Bílaleigur

Þrjár stærstu bílaleigur landsins eru með útbú á Vestfjörðum, allar eru þær með útibúi á Ísafirði, auk þess er ein með útibú á Bíldudal og ein á Patreksfirði. Engin bílaleiga er með útbú á Ströndum og í Reykhólahreppi.

3.1.13 Leigubílar

Leigubílar eru á Ísafirði sem sinna bæjarfélaginu og nærumhverfi. Upplýsingar fengnar hjá Guðrúnu Huld Birgisdóttur, sérfræðing í leyfisveitingum hjá Samgöngustofu segja að átta aðilar eru með leyfi til leigubílaaksturs á norðanverðu svæðinu en einn leyfishafi í Vesturbyggð (Munnlega heimild 20. september 2017).

Í skráningum Ferðamálastofu er einungis einn aðili skráður undir leigubílaakstri á Vestfjörðum.

3.1.14 Bifreiðaverkstæði

Níu bifreiðaverkstæði eru skráð á Vestfjörðum miða við almenna leit á vefnum (Gularsíður, e.d.-b). Fjögur á Ísafirði, eitt í Bolungarvík, eitt á Þingeyri, eitt í Súðavík og tvö á Patreksfirði.

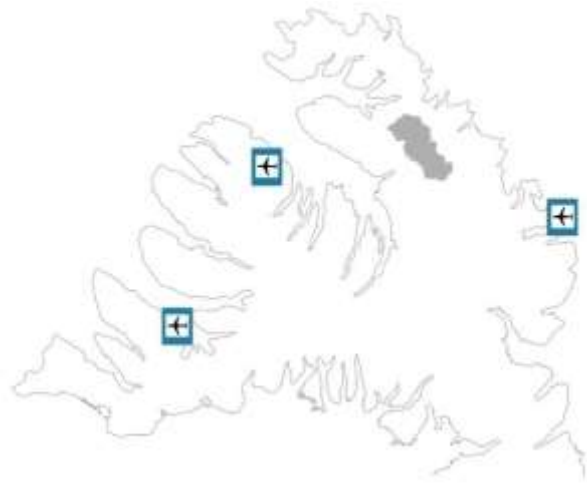
3.1.15 Bensínstöðvar

Á Vestfjörðum eru skráðar 18 bensínstöðvar, allt eru þetta sjálfafgreiðsludælur nema á tveim stöðum, á Ísafirði þar sem er bæði dæla og þjónustustöð og á Patreksfirði þar sem er verslun líka. Upplýsingar fengar af heimasíðum fyrirtækjanna 5. júlí 2017, NI, Skeljungur og Olís.

3.1.16 Flug og flugvellir

Þrjú flugvellir eru með áætlunarflug og eru þau öll flogin frá/til Reykjavíkur (mynd 16). Flugfélag Íslands flýgur til Ísafjarðar tvisvar á dag alla daga ársins. Flugfélagið Ernir flýgur til Bíldudals og Gjögurs. Ernir flýgur til Bíldudals einu sinni á dag sex daga vikunnar. Flogið er til Gjögurs einu sinni á dag tvisvar sinnum í viku á veturnar en einu sinni í viku yfir sumartímann.

Þingeyrarflugvöllur hefur verið notaður sem varaflugvöllur Ísafjarðarflugvallar en hefur aðeins nýst að sumri síðustu ár. Arnór Magnússon, Umdæmisstjóri Isavia á Vestfjörðum segir að vegna þess hve slitlagið er orðið lélegt hefur völlumurinn verið skráður sem malarvöllur frá 1. júní 2016 samkv. flugmálahandbók AIP. Það sumar (2016) voru fimm landingar á vegum Flugfélagsins en engin sem af er sumri 2017, flugfélagið Ernir lenti þó í sumar (2017) á Þingeyrarflugvelli í tengslum við sprengingu Dýrafjarðarganga.

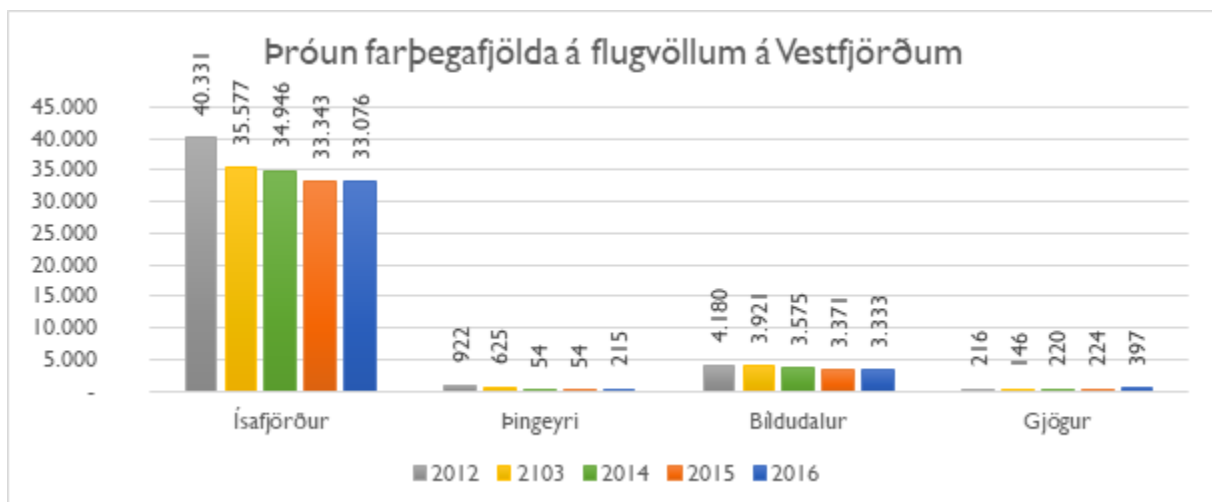
Mynd 16. - Flugvellir með áætlunarflug á Vestfjörðum.

Aðrir minni flugbrautir eru á svæðinu með malar slitlag og nýttar af litlum vélum, þær eru á Hólmavík, Reykhólum og Reykjanesi við Ísafjarðardjúp (Isavia, e.d.).

3.1.16.1 Flugfarþegarfjöldi á Vestfjörðum

Árið 2016 fóru 33.076 farþega um Ísafjarðarflugvöll, 215 um Þingeyrarvöll, 3.333 um Bíldudalsvöll og 397 farþegar um Gjögur.

Þegar þróunin er skoðuð fyrir árin 2012-2016 sést vel fækkun á flugfarþegum til Ísafjarðar en stendur nokkuð í stað á Bíldudal og aukning á Gjögur, sjá mynd 17.

Mynd 17. - Þróun farþegarfjölda á flugvöllum á Vestfjörðum.

3.1.17 Hafnir og bátastaða

Á Vestfjörðum eru hafnir í öllum bæjarfélögum auk minni hafna í dreifbýli.

16 hafnir eru á svæðinu, fimm á suðursvæðinu, sjö á norðursvæðinu og fjórar á Ströndum og Reykhólum. Ein höfn telst sem einkahöfn. Hafnirnar eru misstórar en sú stærsta er Ísafjarðarhöfn. Mikið líf er á höfnunum og eins og sjá má á mynd 18 eru 396 fiskiskip skráð á Vestfjörðum (Hagstofan, 2016).

Mynd 18. - Fjöldi fiskiskipta eftir landssvæðum 2016. Mynd: Hagstofan.

Hafnir - Áætlunarferðir

Áætlunarsiglingar eru inn á Vestfirði, milli Snæfellsness og sunnanverðra Vestfjarða um höfnina á Brjánslæk. Bíla- og farþegaferja fer frá Stykkishólmi yfir til Brjánslækjar og til baka einu sinni á dag, sex daga vikunnar yfir veturinn en alla daga tvisvar á dag yfir sumarið (1. júní – 31. ágúst). Yfir sumartímenn stoppar ferjan í Flatey á leið yfir Breiðafjörðinn. Fyrirtækið sem sinnir þessu er með höfuðstöðvar í Stykkishólmi.

Áætlunarbátsferðir innan fjórðungsins eru til Hornstranda og Vigurs yfir sumartímenn frá höfninni á Ísafirði og Norðurfirði.

Hjá Ferðamálastofu eru skráð fimm fyrirtæki sem eru undir flokknum Samgöngur/Ferjur á Vestfjörðum, eitt í Vesturbyggð, eitt í Stykkishólmi, tvö í Ísafjarðabæ og eitt í Bolungarvík (Ferðamálastofa, 2017h). Þessi sömu fyrirtæki sinna sérverkefnum og með fyrirfram áætlaðar ferðir til afþreyingar.

Hafnir - Skemmtiferðaskip

Hafnir Ísafjarðarbæjar hafa tekið á móti skemmtiferðaskipu, en flest öll koma þau á Ísafjörð og örfá komið til Flateyrar og Þingeyrar.

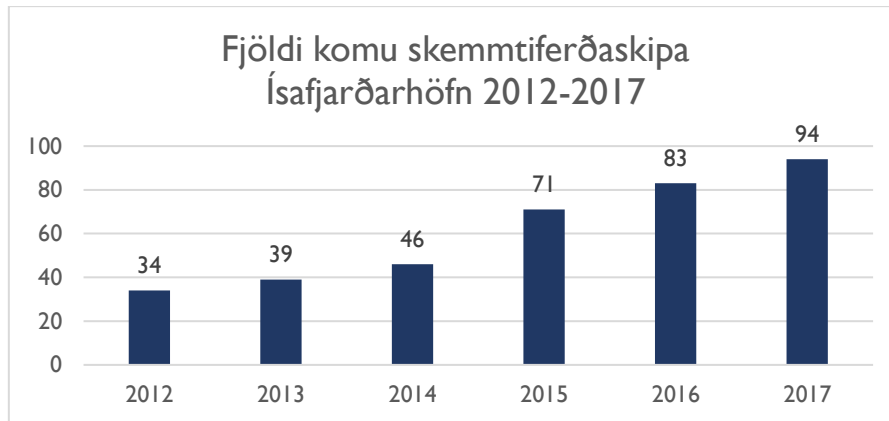
3.1.17.1 Fjöldi koma skemmtiferðaskipa til Vestfjarða og farþegar þeirra

Mikil aukning hefur orðið á komu skemmtiferðaskipa til Vestfjarða síðustu ár. Ísafjarðarhöfn hefur tekið á móti öllum þessum skipum en flest öll koma þau á Ísafjörð en örfá hafa komið til Flateyrar og Þingeyrar. Einnig hefur eitthvað verið um að skip hleypi fólki í land við Dynjandisvog, Vigur og við Jökulfirðina, engar tölur eru til um það.

Árið 2017 komu 95.163 farþegar með 94 skipum til Ísafjarðar. Þegar horft er til þjóðernis voru 29.641 farþegar frá Þýskalandi, 23.387 farþegar frá Bandaríkjunum og 18.846 farþegar frá Bretlandi. Aðrir 6.694 farþegar talsins voru Norðurlandabúar, Hollendingar, Belgar, Spánverjar, Ítalir, Frakkar og Asíubúar.

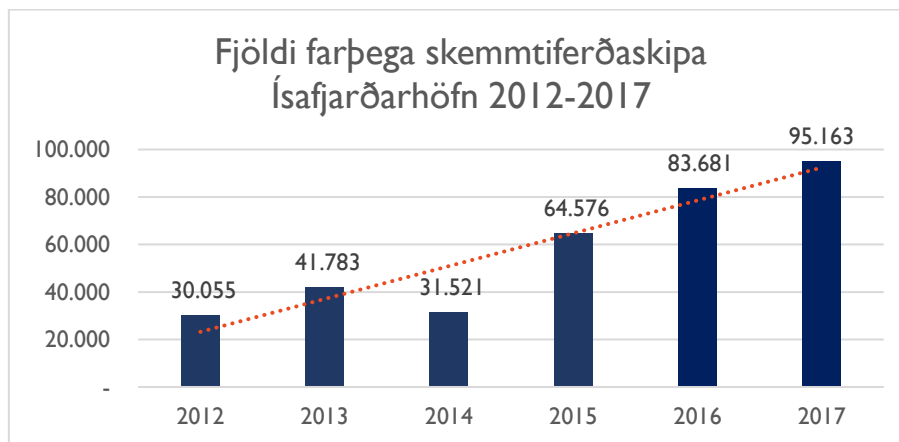
Fyrir sumarið 2018 hafa 110 skip boðað komu sína til Ísafjarðar og einhver skip hafa boðað komu sína til Patreksfjarðar

Þegar þróun og tölur eru skoðaðar þá sést að aukning á komu skemmtiferðaskipa til Ísafjarðarhafna er gríðarleg en frá árinu 2012-2017 er 276% aukning (mynd 19).

Mynd 19. - Fjöldi komu skemmtiferðaskipa Ísafjarðarhöfn 2012-2017.

Einnig má sjá að heildarfjöldi farþega hefur aukist og er yfir meðallagi (mynd 20.).

Mynd 20. - Fjöldi farþega skemmtiferðaskipa Ísafjarðarhöfn 2012-2017.

Upplýsingar fengnar frá Guðmundi M. Kristjánssyni hafnarstjóra Ísafjarðarhafna (tölvupóstur 23. október 2017).

3.1.18 Landbúnaður, veiðar og náttúrunytjar

Nálægð Vestfjarða við gjöful fiskimið er ein af ástæðum þess að sjávarútvegurinn hefur verið og er enn talin meginstoð atvinnulífs á svæðinu. Mikið er veitt af botnfisk allt árið, og þá mest af þorsk. Árið 2016 var landað á Vestfjörðum 38.494 tonn af þorski, 5.055 tonn af ýsu, 4.823 tonn af steinbít og 2.501 tonn af ufsa (Hagstofan, 2017a). Einnig veiðist mikið af rækju yfir veturinn og grásleppu á vorin en síðan eru Sæbjúgu ný á svæðinu og veiðist á sumrin að sögn Einars Hreinssonar sjávarútvegsfræðings hjá Hafrannsóknarstofnun (munnleg heimild, 3. október 2017).

Þari og kalkþörungur eru einnig nýttir í iðnaðarframleiðslu. Í ám og vötnum er veiddur lax og silungur á sumrin. Rjúpan er vinsæl til veiða í október og nóvember. Í um áraraddir var svartfuglinn veiddur á vissum tímum og tínsla á svartfuglseggjum á vorin, en þó minna síðustu ár (Umhverfisstofnun, e.d.-a).

Síðustu ár hefur landbúnaður verið á undanhaldi á Vestfjörðum. Bændum á Vestfjörðum hefur fækkað umtalsvert meðal annars vegna framleiðslustýringar, en þó er landbúnaður hluti af undirstoðum atvinnulífs í nokkrum sveitarfélögum á svæðinu.

Árið 2010 var landbúnaður stundaður á 164 bújörðum á Vestfjörðum með nautgripi, sauðfé, hross, varphænur og svín, sauðfé verandi stærsti flokkurinn. Heildarflatamál lands sem nýtt er undir landbúnað á Vestfjörðum er 1.172 km², sem er rúm 37% af heildarflatarmáli landshlutans. (Byggðastofnun, 2014). Landbúnaður hefur síðustu áratugi breyst mikið á Íslandi sem og á Vestfjörðum og hafa ýmsar ólíkar

greinar þróaast í átt að landbúnaði og tilheyra honum núna. Má þar til dæmis nefna, garðyrkju og skógrækt.

3.1.19 Friðlýst svæði og fólkvangur

Á Vestfjörðum eru fjögur friðlönd, Flatey og Hrísey í Reykhólahreppi, Hornstrandir sem tilheyra Ísafjarðabæ og Vatnsfjörður í Vesturbyggð. Einnig er Látrabjarg í vinnslu friðlýsingar. Eitt svæði tilheyrir flokknum önnur friðuð svæði en það er Breiðafjörður sem liggur við suðurhluta Vestfjarða, Dalabyggð og Snæfellsnes. Þar eru eyjur og fjörur verndaðar með lögum. Tveir staðir eru í flokknum náttúruvættir, fossinn Dynjandi í Arnarfirði og svæðið í kringum hann og Surtabrandsgil í Vesturbyggð. 41 svæði teljast til náttúruminjar á svæðinu. (Umhverfisstofnun, e.d.-b). Enginn skráður fólkvangur er á Vestfjörðum hjá Umhverfisstofnun.

3.1.20 Minjar

Mikið er um minjar og aðrar fornleifar sem tilheyra menningu Vestfjarða til forna til dæmis Flókatóftir við Brjáslæk, forna bæjarstæðið Eyrar á Ísafirði og Klúku, hlaðin baðlaug við Laugarhól í Bjarnafirði. Á Vestfjörðum eru skráðar 61 friðlýstar fornleifar (Minjastofnun, 1990) og 58 friðlýst hús eða mannvirki (Minjastofnun, e.d.).

3.1.21 Menntun og rannsóknir

13 grunnskólar eru á Vestfjörðum. Grunnskólar eru á Reykhólum, Strandabyggð, Kaldrananeshrepp og Árneshrepp. Vesturbyggð rekur tvo skóla, á Patreksfirði og Bíldudal. Grunnskóli er á Tálknafirði, í Bolungarvík og Súðavík. Ísafjarðarbær rekur grunnskóla á Þingeyri, Flateyri, Suðureyri og á Ísafirði.

Einn menntaskóli er á Vestfjörðum, Menntaskólinn á Ísafirði. Í Vesturbyggð er rekin framhaldsdeild en þar geta nemendur af suðursvæði Vestfjarða stundað fjarnám frá Fjölbrautaskóla Snæfellinga í Grundarfirði.

Háskólasetur Vestfjarða er staðsett á Ísafirði. Setrið er fjarnámssetur sem þjónar um 100 fjarnemum en það býður einnig upp á meistaranám í haf- og strandsvæðastjórnun, sjávarbyggðafraeði og litla einstaklingsmiðaða námsleið á meistarastigi í sjávarfengdri nýsköpun. Háskólasetrið vinnur náið með rannsóknarstofnunum á Vestfjörðum sem og utan þeirra með meistaranema sína. Þess utan býður Háskólasetrið upp á fjölbreytt sumarnámskeið.

Háskólasetrið stendur fyrir ráðstefnum og fyrirlestrum af öllum stærðum og gerðum, allt frá stórum alþjóðlegum ráðstefnum á sviði menningar, náttúru og vísinda til smærri óformlegra erinda um allt á milli himins og jarðar. Einnig er Háskólasetrið opið rannsóknarfólki og rannsóknarnemum, sem dvelja á Vestfjörðum vegna rannsókna sinna (Háskólasetur Vestfjarða, e.d.).

Náttúrustofa Vestfjarða er alhliða rannsóknar- og þjónustustofnun í náttúrufræðum á Vestfjörðum. Náttúrustofan er með starfstöðvar í Bolungarvík, Hólmavík og á Patreksfirði. Verkefni Náttúrustofu Vestfjarða eru öflun upplýsinga um náttúru Vestfjarða og gera þær aðgengilegar þeim sem þurfa á þeim að halda (Náttúrustofa Vestfjarða, e.d.).

Í Bolungavík er rekið Rannsóknarsetur Háskóla Íslands þar sem sérstök áhersla er lögð á rannsóknir á haf- og strandsvæðum (Rannsóknarsetur Háskóla Íslands, e.d.-a).

Á Ströndum rekur Rannsóknarsetur Háskóla Íslands Þjóðfræðistofu og eru rannsóknir í þjóðfræði í öndvegi hjá setrinu og sérstök áhersla lögð á miðlun og hagnýtingu þjóðfræðilegrar þekkingar (Rannsóknarsetur Háskóla Íslands, e.d.-b).

3.1.22 Iðnaður og efnistaka

Iðnaður er í vexti á Vestfjörðum, t.d fiskeldi og síðan eitthvað um nýsköpunarfyrirtæki. Dæmi um þau eru stálsmiðja, fyrirtæki sem sérhæfir sig í smíði vinnsluvéla fyrir fiskiðnað, fyrirtæki sem sérhæfir sig í lækningavörum úr fiskroði og í almennum tæknigreinum. Smáiðnaður er í vexti á Vestfjörðum. Íhlutir í vélar eru framleiddir fyrir hátækniðnað, einnig sérhæfa fyrirtæki sig í smíði vinnsluvéla fyrir fiskiðnað. Stærri iðnaður er vinnsla úr kalkþörungum og sjávarþörungum. Einnig er sjávarsaltsuða á tveimur stöðum.

3.1.23 Vatnsvirkjanir og jarðhiti

Orkubú Vestfjarða á og rekur sjö vatnsaflsvirkjanir. Stærst er Mjólkársvirkjun í Arnarfirði. Jarðhita er einkum að finna á austanverðu svæðinu og er hann nýttur til baða og húshitunar. Ný hitaveita er í undirbúningi á Hólmavík. Hitinn er það lágur að ekki hentar til rafmagnsvinnslu. Enn bjóðast virkjanatækifæri í vatnsafl og jarðvarma. Náttúruböð á Vestfjörðum eru einnig einstök. Þar sem ekki er almenningshitaveita er víðast kynt með rafmagni. Fámennustu sveitirnar eins og Hornstrandir og Árneshreppur eru afar strjálbýlar og orkuþjónusta er lítil.

3.1.24 Umhverfis og sorpmál

Sveitarfélögin á Vestfjörðum fengu silfur vottun frá umhverfisvottunarsamtökunum EarthCheck fyrir starfsárið 2017. Voru þetta mikil gleðitíðindi fyrir sveitarfélögin sem höfðu unnið að þessu verkefni síðan árið 2012, mynd 21. Vottunarsamtökin EarthCheck eru alþjóðleg samtök sem hafa höfuðstöðvar í Ástralíu en samtökin eru þróuð af fyrirtæki sem er í eigu ástralsskrar ferðamannaþjónustu, ríkis og háskóla. EarthCheck eru einu samtökin sem umhverfisvotta starfssemi sveitarfélaga. Vottunin er veitt fyrir starfsemi sveitarfélaganna níu á Vestfjörðum og eru ýmsir þættir skoðaðir eins og innkaup sveitarfélaga, orkunotkun og nýting, vatnsnotkun og nýting, sorpförgun og endurvinnsla ásamt ýmsum öðrum þáttum (Fjórðungssamband Vestfirðinga, e.d-c). Sveitarfélögin hafa einnig staðið að verkefninu Plastpokalausir Vestfirðir og er það verkefni sprottið út frá umhverfisvottunarverkefninu.

Mynd 21. - Silfurvottun sveitafélagana 2017.

3.1.25 Öryggismál

Almannavarnir

Almannavarnir heyra undir Ríkislögreglustjóra með starfrækta Samhæfingarstöð í Reykjavík. 5 Almannavarnarnefndir eru staðsettar á Vestfjörðum, Almannavarnarnefnd Vesturbyggðar og Tálknafjarðar, Almannavarnarnefnd Bolungarvíkur, Almannavarnarnefnd Ísafjarðar og Súðavíkurhrepps, Almannavarnarnefnd Reykhólahrepps og Almannavarnarnefnd Strandabyggðar.

Hlutverk Almannavarnarnefnda lítur að stefnumótun og skipulagningu almannavarna á þeirra svæði og í þeim sitja lögreglustjórar þess umdæmis, sem sveitarfélagið er í, fulltrúar úr sveitarstjórn og þeir fulltrúar sveitarstjórna, sem í starfi sínu sinna verkefnum í þágu hins almenna borgara. Lögreglustjórar fara með yfirstjórn leitar- og björgunaraðgerða á landi (Ríkislögreglustjóri, Almannavarnadeild, e.d.).

Löggæsla

Eitt lögregluumdæmi er á Vestfjörðum og hefur lögreglustjórinn aðsetur á Ísafirði. Aðrar starfstöðvar eru á Patreksfirði og Hólmavík. Lögreglan á Vestfjörðum telur 21 lögreglumann að sögn Hlynns Hafbergs Snorrasonar, yfirlögregluþjóns á Vestfjörðum (munnleg heimild, 9. október 2017).

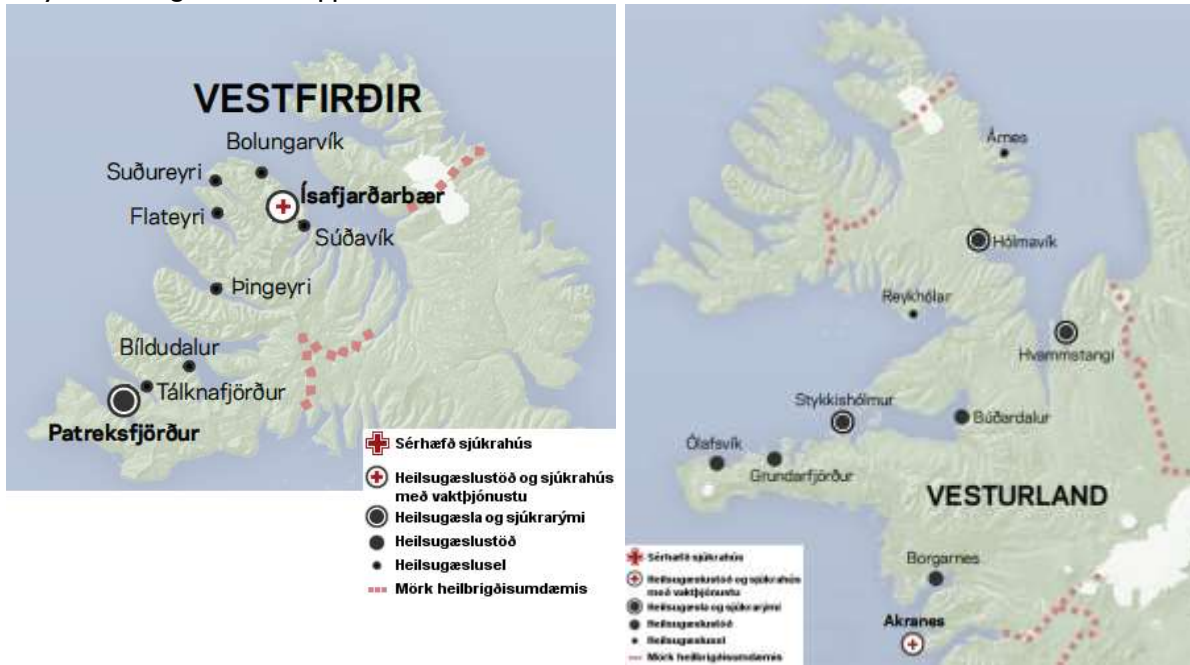
Sjúkrahús og Heilsugæsla

Þessi flokkur skiptist í tvennt. Heilbrigðisstofnun Vestfjarða sinnir helming fjórðungsins en Strandir og Reykhólahreppur tilheyra Heilbrigðisstofnun Vesturlands, sjá mynd 22 (Stjórnarráð Ísland, e.d.-a).

Undir Heilbrigðisstofnun Vestfjarða tilheyrja; Heilsugæslumiðstöð og sjúkrahús á Ísafirði, Heilsugæsla og sjúkrarými á Patreksfirði og heilsugæslusel á Tálknafirði, Bíldudal, Þingeyri, Flateyri, Suðureyri, Bolungarvík og Súðavík, sjá mynd 20.

Undir Heilbrigðisstofnun Vesturlands tilheyrir; Heilsugæsla og sjúkrarúm í Hólmavík og heilsugæslusel á Reykhólum og í Árneshrepp.

Mynd 22. - Heilbrigðisumdæmi Vestfjarða og Vesturlands. Mynd: Stjórnarráð Íslands.

Slökkvilið og sjúkraflutningar

Níu slökkvilið eru starfrækt á Vestfjörðum, eitt í hverju sveitarfélagi. Slökkvilið Ísafjarðarbæjar er eina slökkviliðið sem hefur starfsmenn í fullu starfi, annars eru starfsmenn í hlutastarfi. Enginn slökkviliðstjóri er í Árneshreppi og Kaldrananeshreppi (Mannvirkjastofnun, e.d.).

Samkvæmt Hlyni Hafbergi Snorrasyni, yfirlögregluþjóns á Vestfjörðum og Davíð Rúnari Gunnarssyni, slökkviliðsstjóra Vesturbyggðar eru 6 sjúkrabílar á Vestfjörðum. Tveir sjúkrabílar á Ísafirði, einn á Þingeyri, tveir á Patreksfirði og einn á Hólmavík og annast Slökkvilið Ísafjarðar, Vesturbyggðar og Strandabyggðar sjúkraflutninga á svæðinu (munleg heimild, 9. Október 2017).

Björgunarsveitir

Á Vestfjörðum eru starfræktar 17 björgunarsveitir, sjá mynd 23. Fjórar björgunarsveitir á Ströndum og Reykhólahrepp, fimm björgunarsveitir í Vesturbyggð og Tálknafirði og átta björgunarsveitir á norðursvæðinu. Stærð þeirra er mismunandi og búnaður.

Björgunarsveitirnar eru allar búnar annaðhvort fólksbifreiðum eða jippum. Snjóbílar eru staðsettir á Reykhólum, Bolungarvík og Hólmavík og vélsleðar á flestum stöðum.

Á Vestfjörðum eru tvö björgunarskip, staðsett á Patreksfirði og Ísafirði. Harðbotnabátar eru staðsettir á Brjánslæk, Bíldudal, Þingeyri, Flateyri, Suðureyri,

Mynd 23. - Staðsetning björgunarsveita á Vestfjörðum. Mynd: Landsbjörg.

Bolungarvík, Hnífsdal og Drangnesi. Slöngubátar eru staðsettir á gamla Patreksfjarðarflugvelli, Tálknafirði og Hólmavík (Slysavarnafélagið Landsbjörg, e.d.).

Rauði krossinn

Rauði kross Íslands heldur úti sjö deildum á Vestfjörðum með sjálfbóðaliðum og Ísafjarðadeildin stærst.

Deildirnar vinna ýmis verkefni eins og halda reglulega þjálfun sjálfbóðaliða í neyðarvörnum og fjöldaþjálfun. Deildirnar halda skyndihjálpanámskeið og halda utan um fataverkefni Rauða krossins. Rauði krossinn stendur einnig reglulega fyrir ýmsum samfélagslegum verkefnum ásamt mörgu öðru (Rauði kross Íslands, e.d.).

Landvarsla

Landvarslan kemur frá Umhverfisstofnun. Umhverfisstofnun hefur tvær starfstöðvar á Vestfjörðum, á Ísafirði og Patreksfirði.

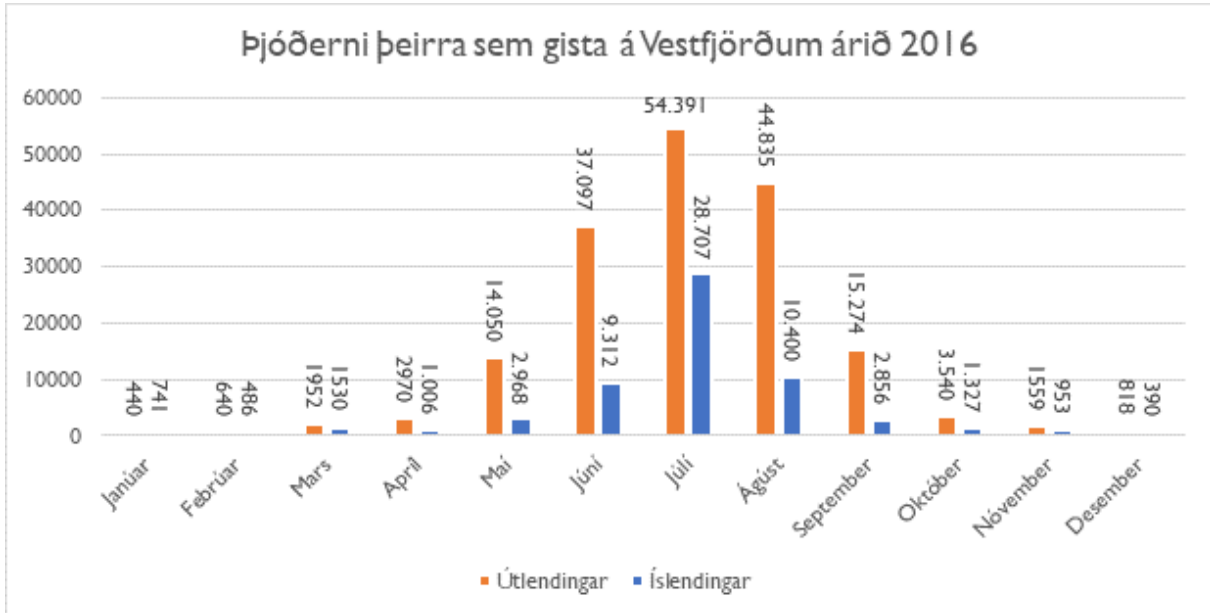
Á Ísafirði starfar einn starfsmaður, en hans megin starf eru sérfræðistarf um Hornstrandir og landvarsla á Hornströndum yfir sumartímann. Annar starfsmaður bætist við í landvörslu yfir sumarmánuðina.

Á Patreksfirði starfar einn starfsmaður. Hans starf eru sérfræðistarf um Látrabjarg og friðlýst svæði á sunnanverðum Vestfjörðum, Vatnsfjörð, Surtarbrandsgil, Dynjanda, Flatey og Hrísey og landvarsla yfir sumartímann. Eins og á Ísafirði bætist við annar starfsmaður í landvörslu yfir sumarmánuðina á starfsstöð Patreksfjarðar (Umhverfisstofnun, e.d.-c).

3.2 Markaðsgreining

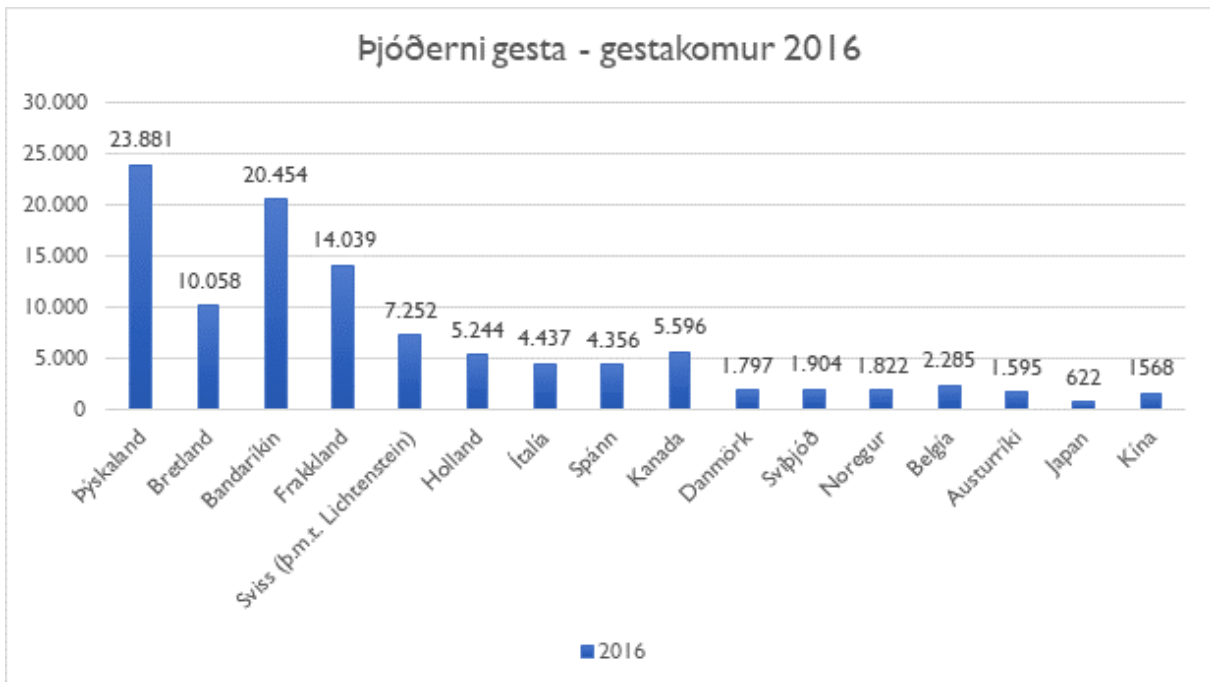
3.2.1 Þjóðerni

Þjóðerni þeirra sem gistu á Vestfjörðum á árinu 2016 er sýnd á mynd 24, en þar eru gistináttatölum skipt upp í útlendinga og Íslendinga. Yfirleitt eru útlendingar fleiri en þó má sjá að Íslendingar eru fleiri í janúar. Einnig sést að minni munur er á þessum flokkum yfir vetrartímam. Greinilegt er að hlutur erlendra ferðamanna er stór þegar kemur að ferðapjónustunni á Vestfjörðum.

Mynd 24. - Þjóðerni þeirra sem gistu á Vestfjörðum á árinu 2016.

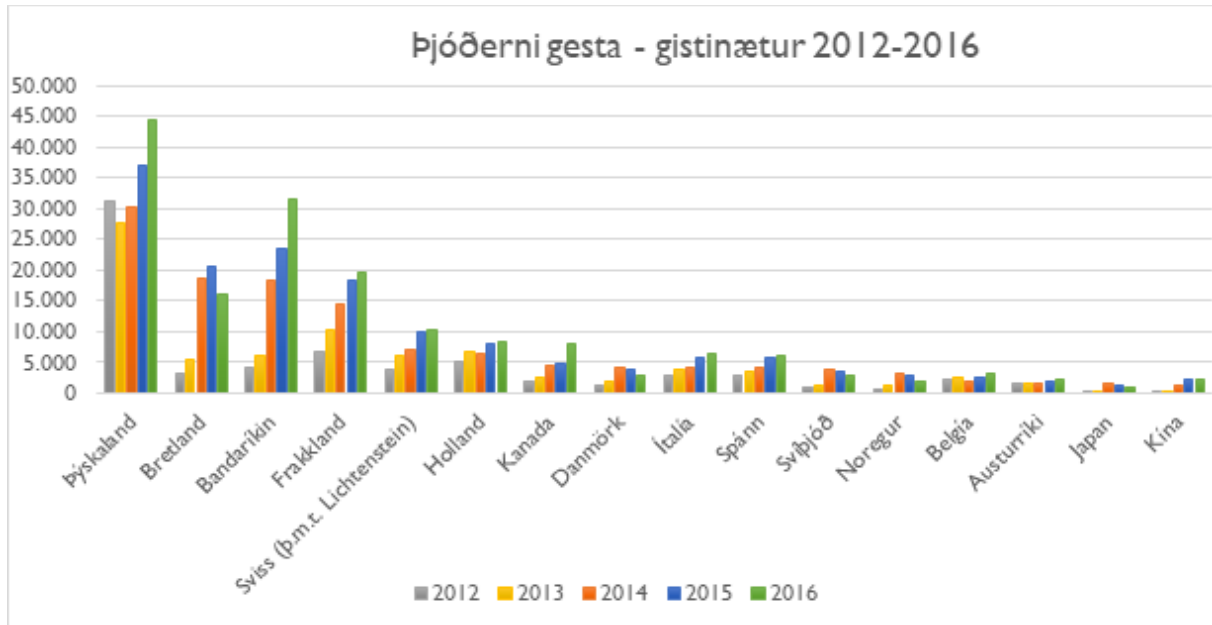
Þegar að þjóðerni útlendinga er skoðað sést að út frá gestakomu árið 2016 eru mest af þjóðverjum eins og mynd 25 sýnir.

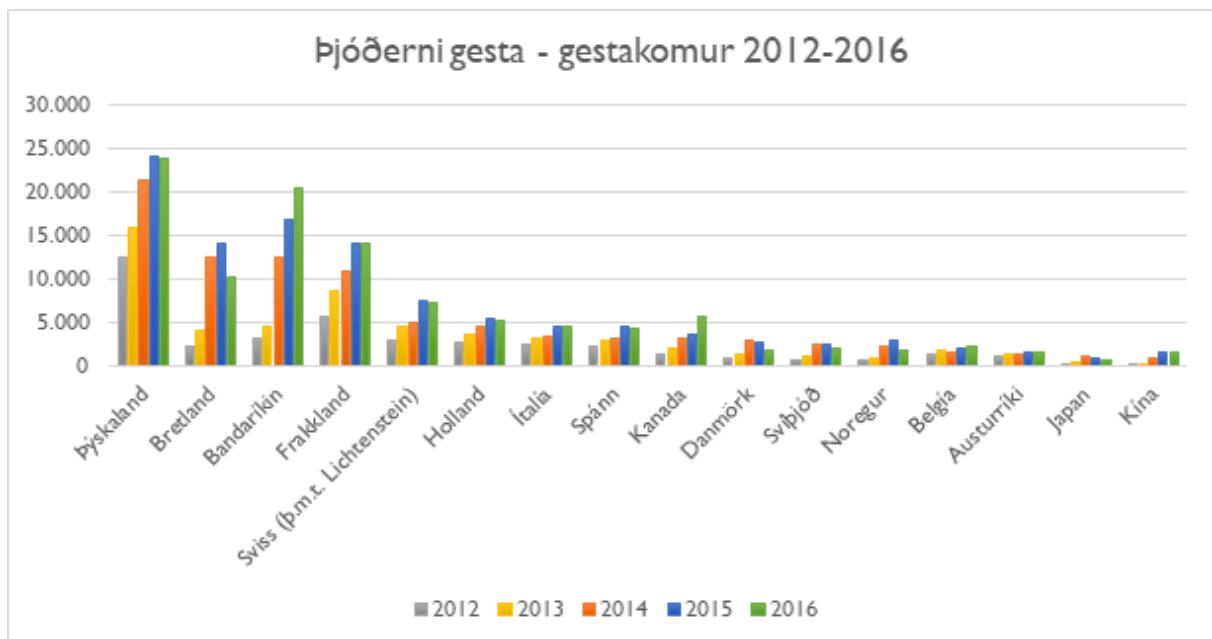
Mynd 25. - Þjóðerni gesta - gestakomur 2016

Í samhengi er hér sett upp þróun þjóðerna frá árunum 2012-2016. Á mynd 26 eru þjóðerni útlendinga sett upp út frá gistinóttum og á mynd 27 út frá gestakomum.

Mikil aukning hefur orðið í komu Breta og bandaríkamanna. Miðað við gestakomurnar hefur fjöldi þjóðverja nánast staðið í stað en gistináttum þeirra fjölgað. Einnig má sjá að ferðamönnum frá Japan og Kína hefur fjölgað mikið á síðustu þremur árum.

Mynd 26. - Þjóðerni gesta út frá gistinóttum

Mynd 27. - Þjóðerni gesta út frá gestakomum

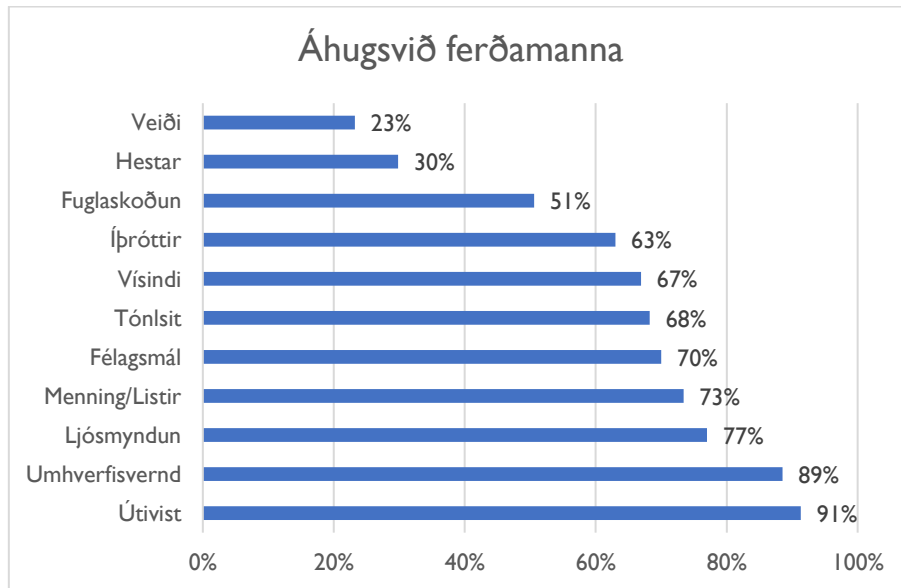
Tölur fengnar frá Hagstofu Íslands (Hagstofa, 2017b; 2017d).

3.2.2 Áhugasvið ferðamanna

Nýjasta könnunin sem beinist að ferðamönnum sem koma til Vestfjarða er könnun sem gerð var árið 2013 og kemur fyrir í Ferðapjónustugreiningu 2015 og unnin af Atvinnuþróunarfélagi Vestfjarða (Atvinnuþróunarfélag Vestfjarða, 2016).

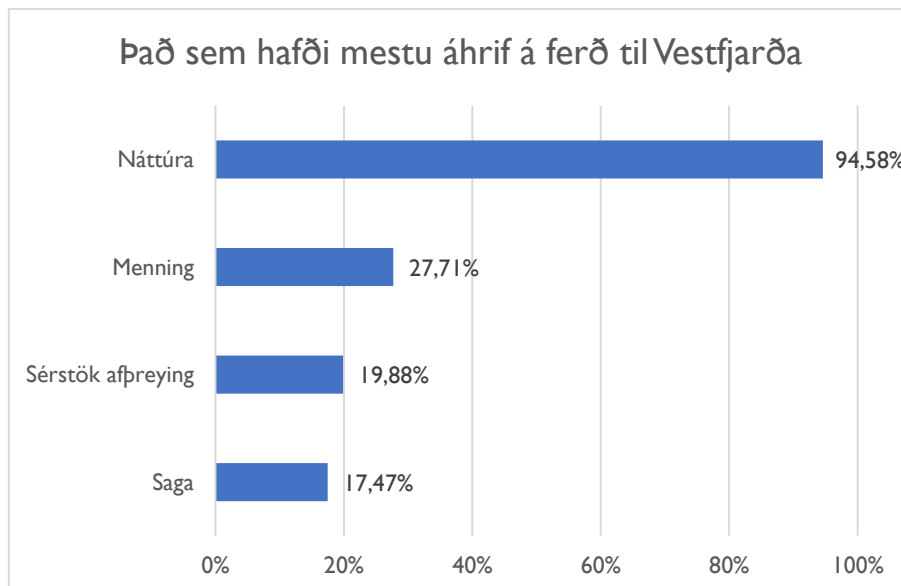
Mikilvægt er að sambærileg könnun verði framkvæmd sem allra fyrst til að hægt verði að skoða þróunina.

Það sem kemur fram í þeirri könnun er að áhugasvið ferðamannsins sem kemur til Vestfjarða er útivist, umhverfisvernd, ljósmyndun, menning og listir, mynd 28.

Mynd 28. - Áhugasvið ferðamanna

Það sem hafði mest áhrif á ferð til Vestfjarða var 94,58% náttúran, sjá mynd 29.

Mynd 29. - Það sem hafði mestu áhrif á ferð til Vestfjarða.

Nefna má að nýlega voru gefnar út niðurstöður úr ferðavenjukönnun sem Lilja Berglind Rögnvaldsdóttir gerði fyrir Rannsóknarmiðstöð ferðamála (2017) og beindist að erlendum gestum á Ísafirði sumarið 2016.

Framkvæmd könnunarinnar tók níu daga og afmarkaðist rannsóknarsvæðið við Silfurtorg að norðan að Neðstakaupstað að sunnan. Tímabil framkvæmdar var 2.-27. ágúst og innan dagsins var könnunin framkvæmd á tímabilinu kl. 9-18. Það gerir það að verkum að svörin takmarkast við þá sem voru fótgangandi en ekki þá sem komu að kvöldi og fóru af stað að morgni. Inni í þessu voru nokkrir skemmtiferðaskipadagar og tók Lilja Berglind sumar niðurstöður og skipti þeim upp, um hvort væri að ræða skemmtiferðaskipafarþega eða allir gestir. Erfitt er að alhæfa um niðurstöðurnar og tengja við alla Vestfirði en hins vegar gefur þetta einhverja mynd.

Flestir þátttakenda voru á ferð með fjölskyldu og vinum (80%). Um 6% svarenda voru í hópferð og 13% svarendur ferðuðust einir en megin tilgangur heimsóknarinnar til Ísafjarðar var í langflestum tilvikum frí eða alls um 91%.

Fram kom einnig að flestir þátttakenda (53%) sögðu heimsókn sína til Ísafjarðar vera hluta af lengri ferð og nefndu ekki aðra ástæðu fyrir vali á áfangastaðnum. Lilja segir að niðurstöðurnar markast af háu hlutfalli farþega skemmtiferðaskipa meðal ferðamanna. Þegar svör þeirra voru undanskilin sögðu 19% gesta ferðina vera hluta af lengri ferð, 18% sögðust vera á ferð um Vestfirði, 17% nefndu sérstaklega náttúruna og fegurð staðarins og 10% nefndu nálægð staðarins við Hornstrandir sem megin ástæðu heimsóknar. Meðal annarra þátta sem nefndir voru sem ástæða heimsóknar voru meðmæli, gönguferð og bátsferð. Einnig kom fram að valið hefði markast af því hversu afskekktur staðurinn var.

Þegar skoðað var hvaða þjónustu /afþreyingu ferðamaðurinn hygðist nýta sér á Ísafirði kom fram að flestir ætluðu að fara í útsýnisferð (sightseeing tour) meðan á dvöl þeirra stóð eða alls um 52% gesta. Um 49% gesta áformuðu að fara á veitinga- eða kaffihús á Ísafirði og 33% ætluðu að taka ljósmyndir. Alls sögðust 29% gesta ætla í gönguferð um svæðið. Eftir því sem aldur gesta hækkaði, lækkaði hlutfall þeirra sem ætluðu í gönguferð. Heimsókn á kaffi- eða veitingahús var nokkuð vinsæl meðal gesta frá Þýskalandi en um 62% þeirra ætluðu að nýta sér þann þjónustupátt og um 51% gesta frá Bandaríkjunum og 39% Breta. Þegar svörin voru skoðuð með og án farþega skemmtiferðaskipa var munurinn talsverður. Útsýnisferðir, handverkhús og söfn voru vinsælli meðal farþega skemmtiferðaskipa en gönguferðir, sund, bátsferðir og veitingahús vinsælli meðal þeirra sem ferðuðust með öðrum hætti til bæjarins.

3.3 Ímynd svæðis og aðdráttarafi

Í stefnumótun vestfirskrar ferðaþjónustu 2016-2020 var aftur staðfest sú sérstaða og þau einkenni sem dregin voru fram í fyrri stefnumótun Ferðamálasamtaka Vestfjarða (Ferðamálasamtök Vestfjarða, 2016).

Þar kemur fram að einn af aðalkostum svæðisins væri nálægðin við náttúruna, en skilgreining sérstöðu Vestfjarða er grunnforsenda þess að byggja upp samkeppnisforskot svæðisins. Það þarf að vera almennur skilningur og sátt um sérstöðu svæðisins, þess vegna var þetta atriði eitt af aðaláherslum svæðisfunda sem haldnir voru í tengslum við uppfærslu stefnumótunarinnar. Þau lykilatriði sem dregin voru fram:

Einstök náttúra, friðsæld og öðruvísi upplifun

- Nálægð við einstaka náttúru: Friðlönd, fossar, fjöll, firðir, hreinleiki og dýralíf
- Einstök friðsæld: Afskekkt, fámenni, rólegheit, víðátta og kyrrð
- Öðruvísi upplifun: Við erum ævintýragjörn, sjálfbær, skapandi, menningarleg og dularfull

Áherslur Vestfjarða í markaðssetningu hafa ávallt verið á einstaka náttúru svæðisins og passar það vel við greiningu á þeim gestum sem eru að heimsækja svæðið eins og sjá má í kaflanum á unda, 3.2.2. áhugasvið ferðamannsins.

Fjölsóttustu áningarstaðir ferðamanna á Vestfjörðum yfir sumartímam eru Látrarbjarg, Dynjandi og Rauðasandur. Þessir staðir eru reyndar allir með mikla árstíðarsveiflu vegna aðgengis en vegir að þessum stöðum eru ekki með heilsársþjónustu. Aðrir staðir sem töluvert eru heimsóttir eru Hornstrandir, Bolafjall og Vigur, þar sem einnig er mikil árstíðarsveifla. Auk umræddra náttúruperla er einnig mikið um að ferðamenn séu að heimsækja þorpinn um alla Vestfirði enda er þar að finna þá þjónustu sem ferðamenn leita í.

Hin mikla árstíðasveifla í vestfirskri ferðaþjónustu kemur skýrt í ljós þegar nýting gistirýma yfir veturinn er skoðuð. Lenging ferðamannatímabilsins og heilsársferðaþjónusta hefur því verið ein af helstu áherslum í starfi Markaðsstofu Vestfjarða undanfarin ár. Ýtt er undir heilsársferðaþjónustu með markaðssetningu og vörubrúun ásamt lengingu opnunartíma í samstarfi við ferðaþjóna og sveitarfélög.

3.4 Mat á framlagi ferðapjónustu til svæðisins

Til að fá mat á framlagi ferðapjónustu til svæðisins var unnið með uppfærð gögn úr Ferðapjónustugreiningu 2015 fyrir Vestfjarðastofu (Atvinnupróunarfélag Vestfjarða, 2016).

Greiningin er unnin úr skattagögnum til þess að gefa yfirlit yfir fjárhagsstöðu ferðapjónustu á Vestfjörðum og byggir á skattframtölum allra lögaðila á Vestfjörðum sem flokkaðir eru sem gisti- eða veitingaaðilar samkvæmt ÍSAT 2008 flokkunarkerfinu, 51 aðilar samtals.

Fjárhagsyfirlit

Hótel,Gististaðir og veitingastaðir	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2010-2016
Tekjur	1.344.411.041 ISK	1.012.566.718 ISK	1.052.594.213 ISK	1.093.845.126 ISK	1.274.941.149 ISK	1.404.457.748 ISK	1.694.679.620 ISK	26%
Laun	214.278.767 ISK	207.275.219 ISK	247.423.506 ISK	278.200.380 ISK	328.719.334 ISK	350.180.238 ISK	439.326.130 ISK	105%
EBITDA	94.871.727 ISK	120.589.800 ISK	112.152.866 ISK	111.643.464 ISK	98.241.086 ISK	105.325.359 ISK	206.604.361 ISK	118%
*Afkoma	- 60.082.423 ISK	293.573.242 ISK	- 47.816.518 ISK	- 56.221.515 ISK	84.435.381 ISK	- 1.544.224 ISK	60.657.534 ISK	
*samanlögð niðurstaða ársreikninga								

Efnhagur	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2010-2016
Eignir	1.205.607.284 ISK	1.207.646.303 ISK	1.420.058.984 ISK	1.202.889.779 ISK	2.461.842.039 ISK	2.439.232.933 ISK	2.515.260.041 ISK	109%
Skuldir	1.802.147.683 ISK	1.158.377.797 ISK	1.381.128.298 ISK	1.213.452.089 ISK	2.343.471.512 ISK	2.286.010.642 ISK	2.264.805.963 ISK	26%
Eigið fé	- 596.540.399 ISK	49.268.506 ISK	38.930.686 ISK	- 10.562.310 ISK	118.370.527 ISK	153.222.291 ISK	250.454.078 ISK	

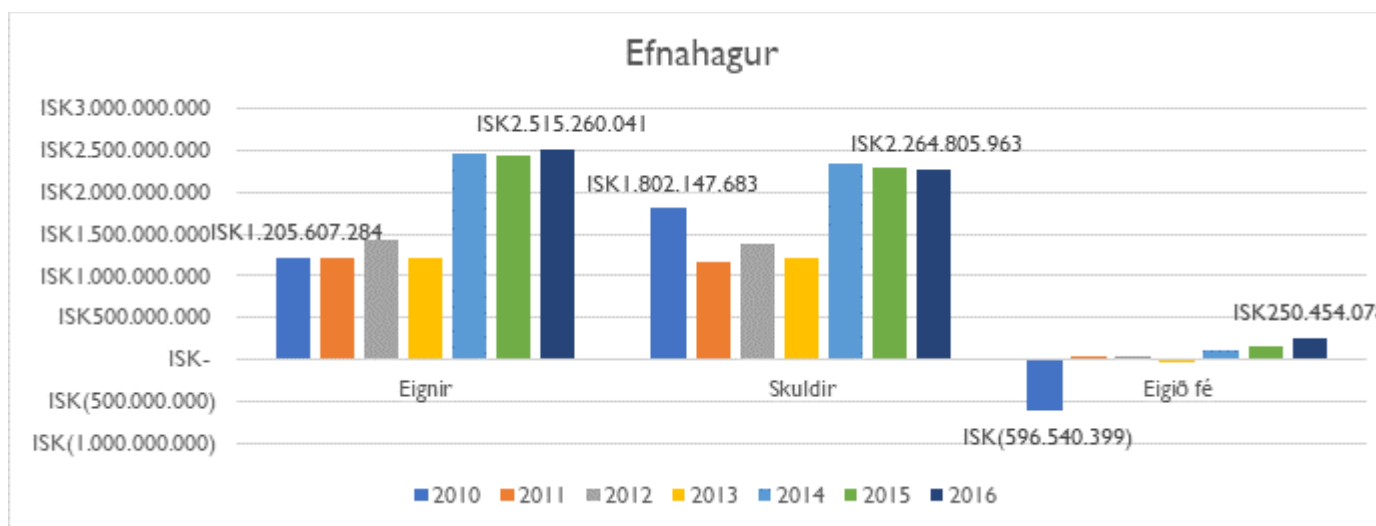
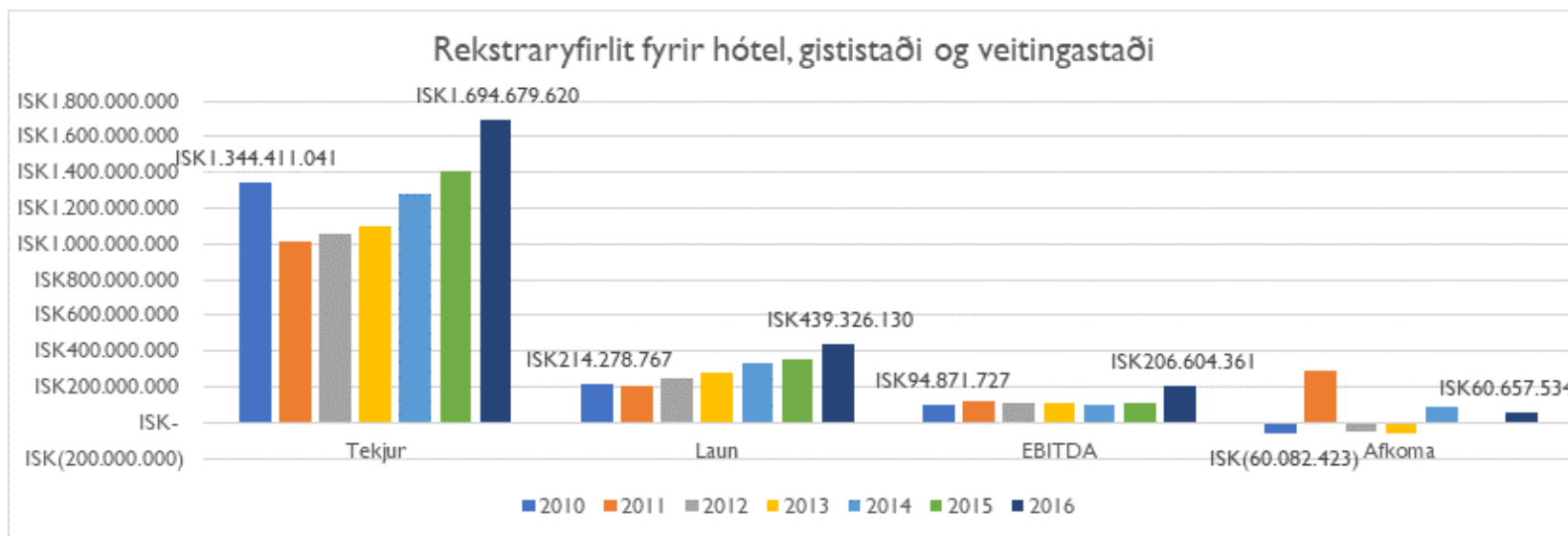
Tekjuaukning er 26% yfir tímabilið og launagreiðslur hafa rúmlega tvöfaldast.

Afkoman hefur snúist við og EBITDA er tvöfalt hærri. Reksturinn hefur því verið mjög góður á síðastliðnum árum, þrátt fyrir styrkingu krónunnar á árinu 2016

Þá hafa verið talsverðar fjárfestingar og hafa eignir rúmlega tvöfaldast á umræddu tímabili.

Rekstrar- og efnahagsfirlit myndrænt

Mynd 30. - Rekstrar- og efnahagsfirlit og efnahagur.

Margfeldisáhrif ferðamanna

Mynd 31. - Áhrif Vestfirskra ferðaþjónustu.

Hafa þeir í huga við túlkun á þessari mynd að hér er verið að reyna að draga fram þá neyslu sem ferðamenn, sem samanlagt kaupa gistingu og veitingar fyrir tæpan 1,7 milljarð, skapa annars staðar í hagkerfinu innan Vestfjarða.

Þessi nálgun byggir á tölfræði frá Hagstofunni þar sem sambærilegar mælingar eru ekki til innan Vestfjarða.

Þá þarf að taka fram að flugrekstur fer fram að mestu leyti utan Vestfjarða. Þá er líklegt að bílaleigutekjur skili sér þar sem bíllinn er tekinn, að meirihluta til á höfuðborgarsvæðinu eða Keflavíkurlugvelli. Innan Vestfjarða er ferðaskrifstofustarfsemi en meirihluti slíkrar neyslu má áætla að verði fyrir utan Vestfirði.

Eftir stendur að það væri hægt að leiða líkur að því að ferðaþjónustan skili a.m.k. 3,2 milljörðum í verðmætum í heild sinni innan Vestfjarða.

3.5 Mat á áhrifum ferðapjónustu á svæðinu

Til að átta sig á hver áhrif ferðapjónustunnar eru á svæðinu eru hér vissir flokkar skoðaðir út frá jákvæðum og neikvæðum áhrifum. Flokkunum eru skipt upp í ytra umhverfi (e. actual) og upplifun heimamanna og ferðamanna.

Þegar skoðuð eru áhrif ferðapjónustunnar, þarf einnig að líta á þau áhrif út frá efnahagslegum áhrifum, sem fjallað er um í kafla 3.4 og svo umhverfis-, samfélags- og menningarlegra áhrifa. Ekki er til sérstök þolmarkagreining fyrir svæðið í heild en reynt er að rýna í þau gögn sem fundust um málið.

Farið er í þær heimildir sem settar hafa verið fram hér í köflunum á undan en einnig til þess að leggja mat á áhrifin hafa nokkrar skýrslur verið skoðaðar. Til að skoða upplifun heimamanna er hér rýnt í nýja skýrslu frá Rannsóknarmiðstöð ferðamála eftir Eyrúnu Jenný Bjarnadóttur (2018). Heimildir eru einnig nýttar úr annari nýrri skýrslu Rannsóknarmiðstöðvar ferðamála, *Erlendir gestir á Ísafirði sumarið 2016* eftir Lilju Berglindi Rögnvaldsdóttur (2017). Til að skoða álag á staði í umhverfinu er skýrsla Umhverfisstofnunar, *Ástand friðlýstra svæða 2017* (2018b) skoðuð sem og fleiri skýrslur Umhverfisstofnunar. Í flokknum skemmtiferðaskip eru skoðuð gögn sem starfshópur um skemmtiferðaskip vann fyrir Ísafjarðarbæ og kynnti á fundi 15. janúar 2018 sem og skýrsla frá Rannsóknarmiðstöð ferðamála, *Skemmtiferðaskip við Ísland – úttekt á áhrifum* eftir Edward H Huijbens og Kristinn Berg Gunnarsson (2014).

Í töflu 9 sést heildarmat út frá þeim heimildum sem fundust við gerð þessara áætlunar. Atriðin eru skoðuð út frá jákvæð (**græn**) eða neikvæð áhrif (**rauð**). Farið er síðan í hvern flokk fyrir sig í köflum hér á eftir.

Tafla 9. - Mat á áhrifum ferðapjónustunnar á Vestfjörðum.

Mat á áhrifum ferðapjónustunnar á Vestfjörðum					
		Ytra umhverfi	Upplifun heimamenn	Upplifun ferðamenn	athugasemdir
1.	Fjöldi ferðamanna				
2.	Eyðsla ferðamanna				
3.	Umferð og umferðatölur				
4.	Álag á staði í umhverfinu				Flestir staðir eru þó með jákvæð áhrif. Hinsvegar eru staðir þar sem neikvæð áhrif hafa gert vart við sig og því var settur rauður litur. Staðir eins og t.d. Látrabjarg sem og Dynjandi og Surtabrandsgils sem eru á appelsínugulum valista hjá UST, sjá skýringar.
5.	Áningarstaðir				Jákvæð áhrif tilraunaverkefnis Vegagerðarinnar með þurrklósett.
6.	Staðbundin þjónusta og aðstaða				
7.	Skemmtiferðaskip				Mengunarmál og ákveðið álag áreitis sem heimamenn þó sérstaklega á Ísafirði verða fyrir er umhugsunarvert, sjá skýringar.
	Heildaráhrif				Að meirihluta jákvæð áhrif

3.5.1 Fjöldi ferðamanna,

Eins og fram hefur komið voru árið 2016 153.623 gestakomur á Vestfirði sem sköpuðu 1,6 gistinætur (sjá kafla 3.1.2.2 Gestakomur á Vestfjörðum). Miðað við landið í heild hafa Vestfirðir 3,3% hlutdeild af heildar gestakomum yfir landið árið 2016.

Samkvæmt rannsókn og skýrslu Eyrúnar (2018) þykja 59% íbúa Vestfjarða fjöldi ferðamanna hæfilegur á sumrin en þó er fjórðungur íbúa sem þykir ferðmenn heldur margir (13%) eða allt of margir (10%). Einnig kemur fram að íbúar á Vestfjörðum telja ferðamenn vera of fáa (31%) eða heldur fáa (42%) yfir vetrartímann.

Karlar á Vestfjörðum voru frekar á þeirri skoðun að fjöldi ferðamanna á sumrin væri hæfilegur en konur voru líklegri til að telja ferðmenn of marga.

3.5.2 Eyðsla ferðamanna

Efnahagsleg greining er gerð sérstaklega í kafla 3.4. en þar kemur t.d. fram að hægt væri að leiða líkur að því að ferðaþjónustan skili a.m.k. 3,2 milljörðum í verðmætum í heild sinni innan Vestfjarða.

3.5.3 Umferð og umferðatölur

Umferðatölur eru ræddar sérstaklega í kafla 3.1.8.1 og gefur þar góða mynd af aukningu umferðar til Vestfjarða.

3.5.4 Álag á staði í umhverfinu

Friðlýst svæði.

Hér eru skoðaðir staðir á vegum Umhverfisstofnunar,

Umhverfisstofnun gefur út ástandsskýrslu árlega um ástand friðlýstra svæða á landinu (2018). Annað hvert ár gefur svo stofnunin út skýrslu sem kallast „rauði listinn – svæði í hættu“ (2017a) sem byggð er á ástandsskýrslunni.

- Að vera á lista yfir rauðlituð svæði þýðir að svæði eru í verulegri hættu að tapa verndargildi sínu eða hafa tapað því að hluta til.
- Appelsínugul svæði þýðir að svæði eru í hættu að tapa verndargildi sínu og þarfnast aðgerða til að snúa þeirri þróun við.

Hér er farið yfir þau svæði á Vestfjörðum sem eru inn í þessum skýrslum;

Dynjandi

Dynjandi var árið 2016 inn á lista Umhverfisstofnunar undir appelsínugulu svæðin en hafði þó farið út af honum 2012. Svæðið var hinsvegar sett aftur inn en Umhverfisstofnun segir að fjölgun ferðamanna hafi verið meiri en gert var ráð fyrir og álag á svæðinu í samræmi við það (Umhverfisstofnun, 2017a).

Samkvæmt ástandsskýrslunni (2018b) kemur fram að árið 2017 var landvarsla frá 22. maí til 2. október og farið var í eftirlit á Dynjanda 4-5 sinnum í viku. Sérfræðingur á Patreksfirði fór í eftirlit þrisvar til fjórum sinnum í mánuði í apríl og maí, einu sinni til tvisvar í viku í október og líklega einu sinni í viku í nóvember Einnig kemur fram að „Átak sem farið var í til þess að stýra umferð um svæðið með því að loka aflögu stígum, afmarka og byggja upp göngstíga og loka svæðum sem voru illa farin vegna átroðnings, hafa skilað góðum árangri. Gróður hefur náð sér vel á strik á svæðum sem voru undir miklu álagi. Halda verður áfram uppbyggingu á innviðum til að viðhalda góðu ástandi svæðisins“.

Vinnu er lokið við verndar- og stjórnunaráætlun og gildir hún 2015-2024.

Hornstrandir

Á Hornströndum störfuðu tveir landverðir sumarið 2017 samtals í 69 daga í friðlandinu og sérfræðingur friðlandsins í 13 vikur. Þá störfuðu erlendir sjálfbóðaliðar í friðlandinu í 6 daga og skiluðu 30 dagsverkum. Yfir vetrartímamann starfar sérfræðingur friðlandsins á skrifstofu Umhverfisstofnunar á Ísafirði.

Í ástandsskýrslunni (2018b) segir einnig „Gönguferðamönnum fjölgaði talsvert sumarið 2013, en fækkaði árið eftir. Aukning varð á milli ára sumarið 2015 sem nemur um 20%. Þrátt fyrir erfitt tíðarfar. Stöðug fjölgun er í dagsferðum, ekki síst á Hesteyri. Á Hesteyri er farið að sjá á göngustígum og þarf að fara í úrbætur þar. Hinsvegar er landið í einkaeign og er brýnt að samkomulag náist um framtíð ferðaþjónustu á þeim stað áður en farið er í framkvæmdir. Álag á tjaldsvæði og göngustíga hefur aukist allnokkuð og fer sífellt meiri tími í viðhald þeirra“.

Unnið er að gerð stjórnunar- og verndaráætlunar fyrir friðlandið sem stefnt er að því að ljúka nú á árinu 2018 (Umhverfisstofnun, 2018a).

Surtabrandsgil

Landvörður var á svæðinu frá 20. maí - 2. október 2017. Sérfræðingur á Patreksfirði er með eftirlit utan þess tíma.

Surtabrandsgil hefur færst niður milli flokka samkvæmt lista Umhverfisstofnunar en var inn á rauðu svæði árið 2010 en er komið í appelsínugult svæði árið 2016 (Umhverfisstofnun, 2017a).

Samkvæmt ástandsskýrslu (2018b), „Talsvert rask er í Surtabrandsgili af náttúrulegum ástæðum. Gera þarf úttekt á ástandi og verndargildi svæðisins. Náttúruupplifun, jarðfræði og mannvistarminjar gera svæðið mjög áhugavert. Verndaráætlun er í kynningarferli. Tekist hefur að mestu leyti að koma í veg fyrir eyðileggingu í gilinu af völdum ferðamanna. Ekki varð vart við brottnám steingervinga úr gilinu sumarið 2017“.

Vinnu við stjórnunar- og verndaráætlun fyrir Surtabrandsgil er lokið og biður staðfestingar ráðherra (2018a).

Vatnsfjörður

Landverðir voru á svæðinu 5. júní - 4. september 2017. Sérfræðingur á Patreksfirði er með eftirlit á svæðinu utan þess tíma.

Samkvæmt skýrslu Umhverfisstofnunar (2018b) er hluti friðlandsins innan verndarsvæðis Breiðafjarðar sbr lög nr. 54/1995 en hótél, tvö tjaldsvæði og greiðasala er innan friðlandins. Einnig kemur fram að „Gera þarf úttekt á ástandi og verndargildi svæðisins. Talsvert álag ferðamanna er á svæðinu í Vatnsfirði. Fiskeldi er í friðlandinu og frágangur á leiðslum og vinnusvæði er óviðunandi. Þrýsta þarf á sveitafélagið að gera athugasemdir við frágang og rusl á svæðinu“.

Flatey

„Hluti Flateyjar á Breiðafirði ásamt nálægum eyjum var friðlýstur árið 1975. Með friðlýsingunni er gróður og dýralíf svæðisins verndað. Friðlandið er mikilvægt varpsvæði sjaldgæfra fuglategunda, t.d. þórshana.“(Umhverfisstofnun, 2018a)

Engin landvarsla er í Flatey en sérfræðingur á Patreksfirði hefur eftirlit með svæðinu og fer tvisvar á ári í eftirlit. Friðlandið er lokað allri umferð 15. maí - 15. júní. Sumarið 2017 fór sérfræðingur bara einu sinni í Flatey, í ágúst. Eftirlit og myndataka í friðlandi og samtali við ábúendur (Umhverfisstofnun, 2018b).

Einnig kemur fram að þegar er vinna hafin við gerð stjórnunar- og verndaráætlunar sem hófst í ágúst 2015. Var þá ákveðið að endurskoða auglýsingu um friðlýsingu svæðisins samhliða þar sem ástæða þótti til að breyta lokunartíma og mörkum svæðisins að mati samstarfshóps og sérfræðinga (2018a).

Önnur svæði sem skoðuð voru sérstaklega.

Látrabjarg og nágrenni

Látrabjarg er númer 307 á náttúru-minjaskrá en er ekki friðlýst og hefur Umhverfisstofnun viðhaft lágmarkseftirliti á svæðinu. Látrabjarg hefur verið í undirbúningi friðlýsingarferlis hjá Umhverfisstofnun síðan 2011 en svæðið fór fyrst inn á náttúruverndaráætlun 2004-2008. Áhugi hefur einnig verið á því að stofna þjóðgarð á svæðinu. Ástæða þess að strandað hefur á því að Látrabjarg og nágrenni fari í friðlýsingu eða þjóðgarð er sú að svæðið er í eigu fjölmargra aðila sem ekki eru sammála um hvernig standa beri að því að vernda náttúru á svæðinu (Umhverfisstofnun, 2017c). Í lok árs 2017 var staðan þannig að stefnt var að því að taka tillögu Umhverfisstofnunar til umfjöllunar á fundi landeigandafélagsins í byrjun árs 2018, og í kjölfari verður tekin afstaða til áframhaldandi undirbúnings að friðlýsingu svæðisins (Umhverfisstofnun, 2018a).

Samkvæmt skýrslu landvarðar fyrir Látrabjarg sumarið 2017 um landvörslu, ástand innviða og stöðu friðlýsingar á svæðinu (Umhverfisstofnun, 2017c), er svæðið ekki í góðu standi. Fram kemur að þó svo að þorri ferðamanna gangi um bjargið og náttúruna af virðingu hefur svæðið látið verulega á sjá, þar sem mestur ágangur ferðamanna er.

Í því samhengi kom fram að fyrir nokkrum árum gerðu landverðir á Látrabjargi óformlega könnun á hvert ferðamenn sem koma á Bjargtanga fara „það var gert með því að fylgjast með fólki og telja hversu hátt hlutfall þeirra fer upp fyrir Smáhamra og Ritugjá sem er í ca. 450 m fjarlægð frá vita. Stefnið við Ritugjá er góður útsýnisstaður, þar má skoða fuglinn í gjánni sjálfri, vitinn á Bjargtöngum blasir við til vesturs en bergveggurinn og Barðið í austur. Í ljós kom að yfir 70% ferðamanna ganga ekki lengra en að Stefninu. Þungi þeirra tugþúsunda ferðamanna sem árlega sækir staðinn heim er því einangraður á tiltölulega litlum bletti og þar er skortur á innviðum og álagsdreifingu sárastur“. Talar skýrsluhöfundur um að mikil þörf sé á stígalagningu og stýringu umferðar á bjargbrún en jarðvegurinn er viðkvæmur og sundurgrafinn (mynd 32. og 33.).

Mynd 32. - Troðningar ofan Ritugjár, mynd tekin í júní 2013. Mynd: Umhverfisstofnun

Mynd 33. - Troðningar ofan við Ritugjár, mynd tekin í ágúst 2017. Mynd: Umhverfisstofnun

Einnig kom fram í skýrslu landvarðar að umgengni flestra gesta hafi verið góð, þó undantekningar séu ávallt fyrir hendi og að landeigendur hafi orðið meira varir við þær en landvörður sökum viðveruleysis. Tók skýrsluhöfundur samt fram að „...nokkrum sinnum (haft) afskipti af fólki sem var með hunda á bjarginu þó svo að skilti hangi uppi við bílastæði“ og afskipti af „... fólki sem fór óvarlega á bjargbrún þannig að hætta skapaðist af eða fuglinum stafaði augljóst ónæði af“. Einnig kom fram að „Landvörður týndi upp mikið magn af salernispappír í brekkunum fyrir neðan bílastæðið og í kringum mastur. Einnig virtist vinsælt að leita skjóls við áhaldahús og þar mátti oft finna úrgang, pappír og blautpurkur. Miðað við vindinn sem hreyfist gjarnan á Bjargtöngum má gera ráð fyrir að rusllosun hafi verið talsvert meiri en það sem landvörður náði að safna saman á stopulum ferðum sínum. Líkast til fer það flest á sjó út sem skilið er eftir“.

Talsvert er um utanvegaakstur í Látravík þar sem ferðamenn sóttu í fjöruna og á Bjargtöngum er einnig ummerki um utanvegaakstur við bílastæði þar sem stærð þess annar ekki fjöldanum á þeim tíma þegar flestir heimsækja bjargið (2017c).

Varðandi dýralífið þá kemur fram í skýrslu landvarðar að lundinn sem áður þakti bjargbrúnina við Bjargtanga hafi að miklu leyti hörfað. Hann talar um að sumarið 2017 sáust einhverjir fuglar flesta daga, í mismiklu magni, en að sögn landeigenda hefur lundinn flutt sig um set og honum hefur fjölgað á öðrum og óaðgengilegri stöðum eins og á Látravelli og Bæjarvelli þar sem eru mikil lundaver. Þangað kemst enginn nema fuglinn fljúgandi, eða menn frá sjó. Samkvæmt skýrsluhöfundi segja landeigendur að lundinn fari ekki í holur hafi hann áhorfendur og yfir bjartasta sumartímann sé ferðafólk á Bjargtöngum nánast allan sólarhringinn. Það geri lundanum ómögulegt að fæða unga sína þar sem hann komist ekki í holur sínar og hafi því komið fram hugmyndir um að loka fyrir umferð göngufólks um bjargið á ákveðnum tíma sólarhrings á varptíma til að veita fuglinum frið (2017c).

Í lokaorðum skýrslunar segir;

Á Látrabjargi er að finna ein stórkostlegustu fuglabjörg í Evrópu. Bjargið er á lista yfir alþjóðlega mikilvæg fuglasvæði og verndargildi þess er ótvírætt. Ágangur ferðamanna á lífríki og náttúru Látrabjargs hefur aukist mikið og brýnt er að gripið verði til verndarráðstafana strax svo snúa megi við hnignun á bjarginu og í nágrenni þess. Brýnustu verkefni eru að vernda svæðið fyrir ágangi með því að byggja upp innviði, þ.e. að lagfæra bílastæði, leggja göngustíga og ákvarða áningarstaði, setja upp upplýsinga- og fræðsluskilti og setja reglur um umgengni og afmörkun svæða sem ekki á að ganga um. Stórlega þarf að auka á viðveru landvarðar, bæta þarf salernisaðstöðu og mikilvægt er að stefnumarkandi áætlanir séu smíðaðar og settar fram.

Það er mat Umhverfisstofnunar að verndun Látrabjargs sé best komið undir hatti friðlýsingar, ef ekki sem þjóðgarðs þá sem friðlands sem er nægilega stórt til að stýra megi aðkomu og álagi vegna ferðamanna.

Rauðasandur

Umferð yfir á Rauðasand hefur aukist í takt við fjölda ferðamanna en samgöngur þar yfir eru ekki fyrir alla, sjá umferðatölur kafli 3.1.8.1. Vegurinn yfir er brattur, þröngur, malarvegur og mætingar á honum geta verið erfiðar. Enginn vetrarþjónusta er á Rauðasandsvegi og einungis opnað að beiðni sveitarfélagsins þegar mjólkurbílinn kemst ekki yfir, með svokallaðri helmingaþjónustu (Vegagerðin, 2018).

Á Rauðasandi eru þrjú bæir með fasta búsetu, á Melanesi, Stökkum og Lambavatni með samtals 6 íbúa.

Bæjarvaðall, Vesturbyggð (áður Rauðasandhreppur) er stórt sjávarlón austast á sandinum sem er á náttúruminjaskrá nr. 306 en til náttúruminjarskrár teljast fjörur í Bæjarvaðli ásamt Rífi og Melanesrífi. Þar segir að þarna séu viðáttumiklar rauðleitar skeljasandsfjörur og árlón með fjölbreyttu dýralífi (Umhverfisstofnun, e.d.-b.).

Í samtali við Svein Eyjólf Tryggvason frá Lambavatni segir hann að fleiri ferðamenn hafa verið að koma síðustu ár. Talaði hann sérstaklega um að aukning sé af svokölluðum camper bílum yfir veturinn sem höfðu ekki verið að koma áður.

Nokkur uppbygging hefur orðið á tjaldsvæðinu við Melanes, þar sem aðgangur er að salernum fyrir gesti og aðra sem eiga leið sína niður beint á sandinn. Hægt er að komast niður á sand frá þremur stöðum, en frá Lambavatni þarf að ganga um 1 km en það þarf að vaða stuttan spöl á leiðinni og kemur fyrir að fólk snúi við. Almennar upplýsingar vantar þegar fólk kemur yfir hvert best er að fara til að komast á sandinn eða eftir þjónustu. Eitt kaffihús er opið yfir sumartímann, Franska kaffihúsið.

Ekki er til þolmarkarannsókn fyrir Rauðasand frekar en aðra staði á Vestfjörðum, en mikilvægt væri að skoða þolmörk samgangna og dýralífs við sandinn.

Náttúruleugar

Á Vestfjörðum má finna margar náttúruleugar, allt frá algjörlega manngerðum laugum og yfir í 100% náttúruleugar. Flestar eru þessar laugar opnar almenningi en eitthvað er um að heitar laugar séu í einkaeigu.

Sumar þessar náttúruleugar eru skráðar en aðrar eru einungis á vitund heimamanna sem oft vilja halda því þannig. Árið 2009 kom út bók um heitar laugar landsins þar sem gefið var upp GPS hnit á þá staði. Mikil umræða skapaðist um hvort rétt væri að gefa út bók með svona ýtarlegum upplýsingum og hvort sumt ætti að vera „falið“.

Fjölgun ferðamanna hefur í för með sér að álag á þessar laugar er orðið meira og umgengni misgóð. Oftast er enginn sem sér um þessa laugar nema þá mesta lagi kíkt við örfá skipti yfir sumartímann. Samkvæmt Jóni Reyni Sigurvinsyni formanni Heilbrigðisnefndar Vestfjarða anna náttúruleugar á Vestfjörðum ekki núverandi umferð ferðamanna, en í frétt á visir.is 5. september 2017 segir að náttúruleugar á Vestfjörðum hafi komið mjög illa út úr gerlamælingu HEVF (Heilbrigðiseftirlits Vestfjarða). Jón Reynir segir ástæðuna vera aukin ásókn í laugarnar og að umgengni við laugarnar hafi farið versnandi samhliða auknum ferðamannastraum. Fyrir tuttugu árum var ásóknin svo lítil að laugarnar hreinsuðu sig sjálfar en sú er ekki raunin í dag segir Jón Reynir.

3.5.5 Áningarstaðir

Hér er ekki farið í hvern og einn stað en horft á heildarmyndina. Talað er um áningarstaði á vegum Vegagerðarinnar í kafla 3.1.10.

Fyrir sumarið 2017 fór Vegagerðin í tilraunaverkefni að tilstuðlan Stjórnstöðvar ferðamála, sett voru upp 15 þurrsalerni á 15 áningarstöðum á landinu, þar af fjórum stöðum á Vestfjörðum, á Melanesi í Gufufirði, Kirkjubóli við Hvalsá, Hvannadalsá og Hvítanesi, mynd 34. Staðir voru valdir út frá lengdum frá þéttbýlisstöðum eða ferðamannastöðum sem þegar hafa salernisaðstöðu (Stjórnstöð ferðamála, e.d.). Í frétt frá 3. júní 2017 á RÚV.is kemur fram að samkvæmt Vegagerðinni hafi óþrífnaður og ágangur á áningarstöðum Vegagerðinnar verið þónokkur og að ljóst var við slíku ástandi þurfti að bregðast við.

Mynd 34. - Tímabundin salernisaðstaða.
Mynd: Vegagerðin.

Stjórnstöð ferðamála segir að verkefnið hafi gengið vonum framar og árangur verkefnisins ótvíræður. Umgengni batnaði til muna og mörg dæmi voru um staði þar sem mun fleiri stoppuðu á en hafði áður þekkt. Einnig kom fram að viðhorf heimamanna og vegfarenda hafi verið jákvætt og haft orð á því að salernin hafi verið þrífaleg og umgengni góð (Stjórnstöð ferðamála, e.d.).

Samkvæmt Einari Pálssyni forstöðumanni hjá þjónustudeild Vegagerðarinnar þá mun verkefnið halda áfram í sumar og næstu 2 ár. Sömu staðir og áður nema að eitthvað í umhverfinu kalli á breytingar með mögulega smá tilhliðrun.

3.5.6 Staðbundin þjónusta og aðstaða

Samkvæmt rannsókn Eyrúnar Jennýjar (2018) virðist ónæði vegna ferðamanna ekki hafa aukist og áhrif ferðamennsku almennt jákvætt að mati Vestfirðinga. Einnig kom fram í skýrslunni að flestir íbúar töldu að ferðamenn efli verslun í heimabyggð án þess að ferðamenn takmarki aðgengi annarra að þjónustu. 65% voru sammála fullyrðingu um að ferðamenn efli verslun í sinni heimabyggð og rúmlega helmingur íbúa (eða 51%) töldu ferðaþjónustuna hafa leitt til fjölbreyttari þjónustu sem þeir hefðu nýtt sér.

Fjölbreytt mannlíf stendur upp úr hjá Vestfirðingum þegar kemur að jákvæðum áhrifum ferðaþjónustu segir Eyrún.

Með fjölgun ferðamanna hefur einnig staðbundin aðstaða eins og veitingastaðir og gisting aukist síðustu ár eins og sýnir í kafla 3.4 um efnahagslega greiningu. Þar kemur fram að það hafa verið talsverðar fjárfestingar á síðustu árum og hafa eignir rúmlega tvöfaldast á skoðuðu tímabili.

3.5.7 Skemmtiferðaskip

Gríðarleg aukning hefur verið á komu skemmtiferðaskipa til Vestfjarða, og þá helst til Ísafjarðar eins sést í kafla 3.1.17.1.

Um stórt málefni er að ræða en hér verður reynt er leggja mat á skemmtiferðaskipin út frá áhrifum á samfélag, efnahag-, og umhverfi.

Seint árið 2016 var tillaga um starfshóp um skemmtiferðaskip samþykkt hjá Ísafjarðarbæ, en skilgreint hlutverk starfshópsins var að móta tillögur að stefnu og framtíðarsýn Ísafjarðarbæjar um þjónustu við skip og hafnsækna starfsemi. Sérstök áhersla verður lögð á stefnumótun varðandi komu skemmtiferðaskipa til Ísafjarðarbæjar og samspil þeirra við aðra starfsemi hafnarinnar og þjónustu í sveitafélaginu.

Íbúakönnun vegna skemmtiferðaskipa

Starfshópurinn gerði viðhorfskönnun meðal íbúa bæjarins í september 2017. Könnunin var hluti af gagnaöflun vegna stefnumótunar. Auk hennar hafa verið haldnir fundir með hagsmunaaðilum, hagtölur teknar saman og farið yfir skipulag hafnarinnar.

Viðhorfskönnunin var rafræn og var auglýst á vefjum bæjarins og fréttavefnum bb.is. 548 manns svöruðu könnuninni og af þeim voru flestir búsettir á eyrinni eða efri bænum eða rúmlega 63% svarenda og tæplega 21% svarenda voru búsettir í Hnífsdal eða Holtahverfi. Um 12% svarenda voru búsettir í öðrum byggðakjörnum á norðanverðum Vestfjörðum og rúmlega 3% svarenda voru ekki búsettir á svæðinu.

Í niðurstöðum kom fram að um 40% svarenda telja að farþegar skemmtiferðaskipa hafi góð áhrif á bæjarlífið, 35% telja svo ekki vera og 25% telja farþega skipa hvorki hafa góð eða slæm áhrif. Tæplega 60% svarenda telja farþega skemmtiferðaskipa skapa tekjur fyrir Ísafjarðarbæ, rúmlega 50% svarenda telja komur skemmtiferðaskipa auka fjölbreytni í atvinnulífi svæðisins og tæp 70% svarenda eru ósammála fullyrðingu um að það myndi engu breyta fyrir Ísafjarðarbæ þó skemmtiferðaskip hættu að koma.

Um 90% svarenda eiga einhver samskipti við ferðamenn yfir sumartímann, 40% nokkrum sinnum í mánuði en þónokkuð margir eiga umtalsverð samskipti við ferðamenn. Meirihluti er á því að haust, vetur og vor séu frekar eða alltof fáir ferðamenn í bænum en rúm 70% telja frekar marga eða alltof marga ferðamenn vera í bænum yfir hásumartímann en tæp 23% telja að þá séu ferðamenn hæfilega margir.

Af um 550 svarendum fá 95 sjálfir eða fyrirtæki á þeirra vegum tekjur af komum skemmtiferðaskipa og mjög athyglisvert er að af þeim fá yfir 20 aðilar tekjur yfir tveimur milljónum.

33% svarenda telja hæfilega mörg skip heimsækja Ísafjarðarbæ en ívið fleiri telja þau alltof mörg og riflega helmingur svarenda telja þau of mörg eða alltof mörg. Einungis 5% svarenda telja of fá skip koma í Ísafjarðarbæ.

Um 30% svarenda telja farþega skemmtiferðaskipa trufla sitt daglega líf og áhyggjur koma fram í könnuninni um að farþegar skemmtiferðaskipa takmarka aðgengi annarra að þjónustu, auk þess sem tæplega 50% svarenda segja farþega skemmtiferðaskipa trufla sig meira en aðrir ferðamenn.

Skiptar skoðanir komu fram í ummælum, sumir töldu að farþegar lífguðu upp á bæjarlífið og gaman sé að sýna bæinn en aðrir vildu að *“farþegar væru betur meðvitaðir um að Ísafjörður er ekki sýning heldur venjulegur bær með daglegu lífi, húsin heimili og vinnustaðir og göturnar samgönguæðar”*. Í ummælum komu einnig fram áhyggjur af fjölda skipa og farþega. Fram kom að fjöldi skipa væri minna vandamál en fjöldi farþega þ.e. ekki er mikið mál að taka á móti þremur 600 farþega skipum en móttaka þriggja 3000 farþega skipa á einum degi gæti reynst erfið.

Flestir telja umhverfismál og mengun þá þætti sem mestu máli skipta við stefnumótun vegna móttöku skemmtiferðaskipa, viðhorf íbúa, tekjur hafna og fyrirtækja á svæðinu koma þar á eftir með nokkuð jöfn hlutföll.

Fram kom á kynningarfundum starfshópsins 15. janúar 2018 að niðurstöður könnunarinnar eru gott innlegg í vinnu starfshópsins og sýna vel að margir íbúar Ísafjarðarbæjar telja að margt megi betur fara við móttöku skemmtiferðaskipa, en eru jafnframt meðvitaðir um að skipin auka fjölbreytni í atvinnulífi og skapa tekjur fyrir einstaklinga, fyrirtæki og höfnina.

Þetta kemur heim og saman við könnun Eyrúnar um upplifun heimamanna (2018) en þar kom fram að Vestfirðingar verða oft varir við ferðamenn í sínu daglega lífi og oftast nær án þess að þeir valdi miklum truflunum. Hinsvegar virðast íbúar á Vestfjörðum finna fyrir ákveðnu álagi vegna komu skemmtiferðaskipa einkum inn á Ísafjörð.

Annað

Samkvæmt rannsókn Lilju Berglindar um upplifun ferðamanna (2017) kom fram að farþegar skemmtiferðaskipa eru stór hluti erlendra ferðamanna á Ísafirði. Rúmur helmingur þátttakenda í könnun Lilju tilheyrðu skemmtiferðaskipum eða 53% svarenda, en könnunin var gerð á milli kl. 9-18 á daginn við Silfurtorg á Ísafirði. Ferðahegðun farþeganna skar sig úr að því leyti að dvalartími þeirra var styttri en annara ferðamanna og útgjöld lægri samkvæmt Lilju. Samkvæmt niðurstöðum könnunarinnar virðist upplifun ferðamanna af dvöl þeirra á Ísafirði vera almennt jákvæð og voru gestir frá Bandaríkjunum heldur ánægðari en aðrir. Farþegar skemmtiferðaskipana nýttu sér helst útsýnisferðir, handverkshús og söfn þegar kom að afþreyingu.

Í skýrslu Edwards Huijbens og Kristins Bergs Gunnarssonar, Skemmtiferðaskip við Ísland – Úttekt á áhrifum (2014), er velt upp nokkrum spurningum út frá samfélagsleg- og efnahagsleg áhrifum sem og umhverfisáhrifum. Út frá efnahagslegum áhrifum er sett upp spurning um hvaða áhrif hefur koma skemmtiferðaskipa á þjónustuveitendur og verslunareigendur í landi og eru áhrifin mismunandi eftir tegund ferðaþjónustu og staðsetningu? Edward og Kristinn segja;

„Þeir sem bjóða upp á ferðir í landi eða selja varning á borð við minjagripa geta helst átt von á viðskiptum við farþega skemmtiferðaskipa. Ef farþegar fara í skipulagðar ferðir í landi fylgja þeir fyrirfram ákveðinni dagskrá þar sem aðgangseyrir og fæði er innifalið í verði. Reynslan sýnir að lítil gróðavon er fyrir önnur fyrirtæki og söfn (óháð staðsetningu) nema þau komist inn í skipulag skipulagðra ferða. Ef farþegar fara í land fara þeir yfirleitt ekki langt frá skipinu og halda sér að mestu innan tiltekins gönguradíus frá skipinu. Þeir eyða yfirleitt ekki miklu en versla þó einna helst minjagripa“

Það kemur þó einnig fram hjá þeim að 50-60% af farþegum skemmtiferðaskipa til Vestfjarða fara í skoðunarferðir og kaupa t.d. minjagripa, mat og kaffi. Meðaleyðsla er um 12-15 þús. kr. á farþega og að 30-40% áhafnar fer í land með meðaleyðslu upp á 2.000 kr á mann (miðað við árið 2013).

Það má því áætla að þjónusta næst höfninni og í göngufæri njóti góðs af og að skemmtiferðaskipafarþegar nýti sér hana. Það ytir undir herra þjónustustig og jákvæða bæjarmeningu.

Edward og Kristinn tala einnig um að bein áhrif af komu skemmtiferðaskipa megi fyrst og fremst greina hjá sveitarfélögum, sem hafa umsjón með rekstri hafna, og þeim aðilum sem þjónusta skipin beint. Áætlað var að tekjur af skemmtiferðaskipum námu 44% af tekjum hafna Ísafjarðarbæjar árið 2016

(Samband íslenskra sveitafélag, 2017). Það eru þá helst þrír hópar, hafnir, birgjar og ferðaskipuleggjendur sem eiga hagsmuna að gæta vegna komu skemmtiferðaskipa en þessir hópar eiga í beinum viðskiptum við skemmtiferðaskipin og farþega þeirra og fá því tekjur beint frá þeim.

Ísafjarðarhöfn hefur markaðssett höfnina sem áfangastað fyrir skemmtiferðaskip í rúmlega 20 ár og á þeim tíma hefur ferðaþjónusta byggst upp í kringum skemmtiferðaskipin og þennan hóp gesta. Til móts við samfélagsleg og umhverfisleg áhrif vegna skipakoma þarf því að meta þá efnahagslegu þætti sem felast í að rúmlega helmingur af tekjum Ísafjarðarhafnar er vegna skipa og umtalsverður fjöldi ferðaþjóna hefur tekjur af skipunum. Þeir félagar bera einnig upp spurningu hvort ferðaþjónusta við skemmtiferðaskip geti haft áhrif á aðrar tegundir ferðaþjónustu;

„Hætta er á að vinsælir ferðamannastaðir sem farþegar skemmtiferðaskipa sækja hvað mest í fái á sig yfirbragð fjölsóttis ferðamannastaðar og fæli aðra ferðamenn frá vegna fjöldans. Hafa verður þó í huga að farþegar skipa koma á mjög afmörkuðum tímum og staldra stutt við. Það er ekki fyrr brugðist verður við umhverfisálagi af þessum gestafjölda að yfirbragð þessara staða gæti breyst, sömuleiðis ef ekkert verður að gert og ásynð staða eyðileggist af álaginu“.

Þetta þarf því að hafa í huga þegar kemur að farþegum skemmtiferðaskipanna sem koma til Ísafjarðar. Yfirleitt er farið í skipulagðar ferðir t.d eins og á Dynjanda. Eins og fram kom í kaflanum hér á undan um álag á staði í umhverfinu hefur álag myndast við Dynjanda á vissum tímum.

Fram kom í könnun starfshóps Ísafjarðarbæjar að flestir töldu umhverfismál og mengun þá þætti sem mestu máli skipta við stefnumótun vegna móttöku skemmtiferðaskipa. Það eru því vissar áhyggjur í samfélaginu um þau mál. Edward og Kristinn segja að ekki séu reglur um loftmengun skipta í íslenskum höfnum og engar takmarkanir aðrar en þær sem finna má í alþjóðlegum samþykktum um losun úrgangs. Þeir segja að „Þessum samþykktum hefur verið illa fylgt eftir hér á landi og þær ekki hafa allar verið staðfestar. Skipin menga mikið og frá þeim stafar mikill úrgangur. Nýrri skip menga yfirleitt minna ein hin eldri og skip hinna stóru skipafélaga eru jafnan nýjust“.

Þegar mikil umræða var í fjölmiðlum í september 2017 um loftmengun skemmtiferðaskipa gaf Umhverfisstofnun út frétt (2017d), þar sem kemur fram;

„Hið rétt er að þau mega brenna annað hvort dísilolíu eða gasolíu og þar sem sú síðarnefnda er mun dýrari má gera ráð fyrir að úti á sjó sé fyrst og fremst verið að brenna dísilolíu. Þegar skemmtiferðaskipin liggja við bryggju gildir hins vegar að þar má einungis brenna gasolíu og nær það raunar til allra skipa. Reyndar mæla reglur svo fyrir að skipum beri að nýta sér rafmagn við þær aðstæður, sé hægt er að koma því við. Umhverfisstofnun fær reglulega upplýsingar frá höfnum landsins um eldsneyti skipa sem hér koma til hafnar og ekkert í þeim gögnum bendir til að skipin séu að brenna svartolíu við bryggju, enda er það ólöglegt eins og fyrr segir“.

EKKI hefur verið gerð mengunarmæling við Ísafjarðarhöfn en umræða hefur verið um það og vonast til að hægt væri að fara í þau mál sumarið 2018.

Landtaka í friðlandi Hornstranda, við Dynjanda og Látrabjarg

Í skýrslu landavarðar við Látrabjarg (2017c) kemur fram að nokkuð hefur borið á komum skemmtiferðaskipa síðustu sumur og segir landvörður að það sé tilfinning landeigenda að sú umferð hafi aukist mikið sumarið 2017. Landvörður talar um áhyggjur þess að almennt skipulag eða reglur um siglingar og landtöku skemmtiferðaskipa við Íslandsstrendur sé ekki fyrir hendi.

Landvörður segir einnig; „Látrabjarg er mikilvæg varpstöð margra fuglategunda og nokkrar þeirra ná alþjóðlegum verndarviðmiðum. Skip kasta gjarnan akkerum stutt undan bjargi og

Mynd 35. - Skemmtiferðaskip við Látrabjarg. Mynd: Jón Pétursson af RÚV.is

ferja svo fólk að landi á litlum gúmmibátum eftirlitslaust. Það má leiða líkum að því að í einhverjum tilfellum sé um landtöku að ræða þó erfitt sé að fylgjast með því af bjarginu og ekki er eftirlit frá sjó fyrir að fara“.

Það kemur fram í skýrslu landvarðar að landeigendafélagið við Látrabjarg hafi sent ábendingu til Umhverfis- og auðlindaráðuneyti um truflun af völdum skemmtiferðaskipa undir Látrabjargi, mynd 35. Í frétt um málið á RÚV.is í júlí 2017 sem Halla Ólafsdóttir fréttakona skrifa segir;

„Landeigendafélagið við Látrabjarg er meðal þeirra sem hafa lýst yfir áhyggjum af ferðum skemmtiferðaskipanna en við Látrabjarg fara skipin gjarnan undir bjargið og jafnvel er farið á léttabátum í land. Jón Pétursson er formaður Bjargtanga, landeigendafélagsins á Látrabjargi. „Við landeigendur höfum aldrei fengið neina ósk um samstarf við þessi skip, þeir hafa aldrei reynt að hafa samband við einn eða neinn. Þeir gera það sem þeim sýnist.“ Jón segir að skipunum fjölgi með ári hverju, nú séu þau fjögur sem fari að bjarginu allt að vikulega. Landeigendafélagið hefur sent umhverfisráðuneytinu bréf svo skýra megi reglur um ferðir skipanna, nálægð við bjargið og landtöku. „Og við erum bara núna að fá ráðuneytið til að hjálpa okkur að setja reglur um hversu nálægt þessi skip mega koma.“ Jón segir mikið í húfi: „Ef það verður mengunarslys þá er allt lífríkið undir.“

Í fréttinni kemur einnig fram að til dæmis eru skipin að taka land í friðlandi Hornstranda, Dynjandisvogi, við Látrabjarg og í Flatey á Breiðafirði. Sturla Páll Sturluson, tollvörður á Ísafirði hafði þó talið að langstærstur hluti skipanna hafi þá þegar fengið tollafgreiðslu í fyrstu höfn. Í undantekningartilvikum fá skip leyfi til að koma við annars staðar áður en komið er til tollafgreiðsluhafnar en eftir tollafgreiðslu í fyrstu höfn hefur tollgæslan ekki afskipti af skipunum.

Í annari frétt á RÚV.is frá árinu 2015 sem Halla Ólafsdóttir fréttakona einnig skrifar, segir;

Andrea Harðardóttir var stödd í húsi sínu í Hornvík, þegar hún varð vör við vélarnið árla morguns. „Þá blasir við okkur skemmtiferðaskip úti á vikinni, ekki stórt skip, en stórt þarna. Og við veitum því athygli að það sigla bátar, inn á sand, og frá sandinum í átt að skipinu aftur.“ Farþegar skipsins voru ferjaðir í land og spókuðu sig þar um stund.

Andrea segir að komur skemmtiferðaskipa á Hornstrandir séu nokkuð algengar og fjölgi samhliða auknum fjölda skemmtiferðaskipa við landið. Skipin koma einnig að landi á Hesteyri og í Aðalvík. Þótt þeir farþegar sem helst heimsækja friðlandið séu af minni gerð skemmtiferða þá geta þeir farþegar hlaupið á hundruðum.

Samkvæmt upplýsingum frá Tollgæslunni þá er ekkert sem bannar komur skipanna, svo lengi sem að þau hafi fengið tollafgreiðslu í fyrstu höfn. Andrea segir ýmsar spurningar hafi vaknað og bendir á að ef eitthvað kemur uppá þá er mjög langt í næstu bjargir. Hún bendir á að þessi hópur ferðafólks er mjög ólíkur gönguhópunum sem helst heimsækja friðlandið á Hornströndum. Andreu finnst mikilvægt að vitneskja sé um komur þessara skemmtiferðaskipa sem og að einhversskonar stýring sé á umferð: „Ekki bara svo að landeigendur geti verið í friði með húsum sínum, heldur vegna þess að það er farið að sjá á landinu.“

Í samhengi er hér sett fram skýrsla Þórnýjar Barðardóttur hjá Rannsóknarmiðstöð ferðamála, „...það er bara, hver á að taka af skarið“? Móttaka skemmtiferðaskipa við Norðurland - niðurstöður viðtalsrannsóknar (2017). Í Niðurstöðum rannsóknarinnar kemur fram að þessi skip valda togstreitu, sérstaklega þar sem þau taka land á óbyggðum svæðum. Þórný segir einnig;

„Þær heimsóknir ganga þvert gegn ferlum sem annars gilda um móttöku og þjónustu við skemmtiferðaskip. Skipin greiða ekki gjöld til hafnarsjóða né heldur kaupa farþegar þeirra afþreyingu eða þjónustu á heimsóknasvæðum. Það þýðir að heimsóknum þeirra fylgja ekki tekjur auk þess sem eftirlitslausum heimsóknum fylgja áskoranir sem erfitt virðist að takast á við. Þá sýna niðurstöður rannsóknar fram á að nær ógerlegt sé að veita upplýsingar til skipanna um hvað þeim er yfirhöfuð leyfilegt, þar sem enginn viti það í raun“.

Þórný segir í lokaorðum að það sé mikilvægt að stjórnvöld og hagsmunaaðilar taki höndum saman um að setja fram skýra stefnumörkun og regluverk um heimsóknir skemmtiferðaskipa og þjónustu við farþega þeirra hér á landi.

3.6 Stefnumótun og markaðsmál

Ferðapjónusta er atvinnugrein sem snertir flesta þætti íslensks samfélags og opinber stefnumótun stjórnvalda á flestum sviðum hefur því áhrif á greinina.

Í kaflanum um stefnumótun er farið í hvort opinber áætlunargerð (á landsvísu eða eingöngu á Vestfjörðum) tali um ferðapjónustu í sínum áætlunum. Tekið er síðan fyrir í kaflanum um markaðsmál hvaða atriði geta haft áhrif á þessa áætlanir.

3.6.1 Stefnumótun

3.6.1.1 Áætlanir á landsvísu

Á vef stjórnarráðsins stjórnarrad.is, er listi með tenglum á útgefnar stefnur og áætlanir. Listinn er ekki tæmandi en hér er farið yfir hvaða áætlanir og stefnur hafa helst tengsl við ferðapjónustu og hver ber ábyrgð á þeim. Einnig er skoðað hvort talað er um ferðapjónustu í þessum áætlunum en áætlanirnar eru lögbundnar nema annað sé tekið fram. (stjórnarrad.is, e.d.-b).

Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti

- Samgönguáætlun fyrir árin 2015-2018 (samþykkt 2016).
- Tillaga til þingsályktunar um samgönguáætlun fyrir árin 2015-2026 (ekki afgreidd).

Tengsl við ferðapjónustu eru mikil þar sem góðar samgöngur eru nauðsynlegar fyrir ferðapjónustuna sem og öryggismál í kringum þær. Talað er um ferðapjónustuna í fyrri áætlun en í nýju þingsályktunartillögunni er sér kafli um ferðapjónustu.

- Byggðaaætlun fyrir árin 2014-2017 (samþykkt 2014).

Byggðapróun og ferðapjónusta á landsbyggðinni er nátengd. Talað er um þróun gjaldtöku af ferðamönnum í áætluninni.

- Fjármálaáætlun: Sveitarfélög og byggðamál.

Eins og fram hefur komið eru ferðapjónusta og byggðamál nátengd. Aðeins minnst á ferðapjónustu í þessum hluta.

Umhverfis- og auðlindaráðuneyti

- Landsáætlun - Stefnumarkandi landsáætlun um uppbyggingu innviða til verndar náttúru og menningarsögulegum minjum.

Vernd og nýting landsvæða er nátengd ferðapjónustu. Mikið er talað um ferðapjónustu og er t.d. markmið áætlunarinnar (lög nr. 20/2016) að „...móta og samræma stefnu um uppbyggingu, rekstur og viðhald innviða í þágu náttúruverndar og til verndar menningarsögulegum minjum vegna álags af völdum ferðamennsku og útivistar...“.

Í drögum að landsáætlun 2018 er tiltekið að „vinna þarf áfram með hugmyndafræði ferðamannasvæða í samhengi landsáætlunar, m.a. með hliðsjón af því hvernig svokallaðar áfangastaðaáætlanir þróast.“ Þá er lagt til að „sveitarfélög leiti leiða til að samræma gerð áfangastaðaáætlana (DMP) og gerð aðalskipulags við landsáætlun um uppbyggingu innviða til verndar náttúru og menningarsögulegum minjum“ (Umhverfis- og auðlindaráðuneyti, 2018).

- Rammaáætlun.

Nýting náttúru er nátengd ferðapjónustu. Aðeins er minnst á ferðapjónustu.

- Skógar á Íslandi: Stefna á 21. öld.

Ekki lögbundin. Talað er um ferðapjónustu í áætluninni þar sem talað er um að skógrækt stuðlar að auknum möguleikum í ferðapjónustu.

- Náttúruminjasrá – í vinnslu.
- Stefnumörkun í loftslagsmálum (2007-2050).

Ekki er talað um ferðaþjónustu en það má segja að loftslagsmál, samgöngumál og ferðaþjónusta sé nátengd og þessir málaflokkar hafa því áhrif hver á annan.

- Fjármálaáætlun: Umhverfismál.

Umhverfismál og ferðaþjónusta er nátengt. Fjallað er um ferðaþjónustu í þessum hluta áætlunarinnar.

Dómsmálaráðuneytið

- Löggæsluáætlun (2016-2019) – í vinnslu.
- Fjármálaáætlun: Almanna- og réttaröryggi.

Fjallað er um ferðaþjónustu í þessum hluta fjármálaáætlunar og þá t.d. varðandi vaxandi álags á landamæragæslu.

Dómsmála- og forsætisráðuneytið

- Stefna í almannavarna- og öryggismálum ríkisins fyrir árin 2015-2017.

Aðeins fjallað um ferðaþjónustu og þá aukningu á skipaumferð. Ekki lögbundin.

Ríkislögreglustjórnin, Almannavarnadeild

- Viðbragðsáætlun Almannavarna.

Þegar talað er um tengsl við ferðaþjónustuna er hægt að tala um að viðbragðsáætlanir taka til atburða sem geta haft áhrif á ferðamenn jafnt sem heimamenn.

Skipulagsstofnun

- Landsskipulagsstefna fyrir árin 2015-2026.

Landsskipulagsstefna er ekki lögbundin. Skipulagsmál, landnotkun og ferðaþjónusta er nátengt. Sérkafla um ferðaþjónustu í kafla um skipulag miðhálandis Íslands og fjallað er um skipulag áfangastaða ferðamanna, kortlagningu mannvirkja og þjónustu og mat á þörf fyrir uppbyggingu ferðaþjónustumannvirkja.

Einnig er rætt um ferðaþjónustu í kafla um samgöngur, í kafla um skipulag í dreifbýli, í kafla um sjálfbært skipulag þéttbýlis og í kafla um svæðisbundna skipulagsgerð.

Ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunaráðherra

- Ferðamálaáætlun fyrir árin 2011-2020.

Áætlun um meginmarkmið í ferðamálum, ekki lögbundin.

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið

- Framtíðarsýn og stefnumótun fyrir ferðaþjónustu á Íslandi – í vinnslu.
- Fjármálaáætlun: ferðaþjónusta (2018-2022).

Áætlun um markmið í ferðaþjónustu. Lögbundin en þessi liður áætlunarinnar fjallar allur um ferðaþjónustu.

- Fjármálaáætlun: Markaðseftirlit neytendamál og stjórnsýsla atvinnamála og nýsköpunar (2018-2022).

Talað er um ferðaðjónustu í þessum hluta.

- Fjármálaáætlun: Orkumál (2018-2022).

Talað er um ferðaðjónustu í þessum hluta en hægt er að tala um ferðaðjónustu og samgöngumál sem nátengd t.d. uppbygging innviða líkt og hleðslustöðva fyrir samgöngutæki.

Minjastofnun

- Stefna Minjastofnunar Íslands.

Ferðaðjónustan tengist á þann hátt að ferðaðjónusta getur verið á svæði þar sem að forleifar og menningarminjar er að finna og jafnvel nýtt þær.

Velferðaráðuneytið

- Fjármálaáætlun: Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahús (2018-2022).
- Fjármálaáætlun: Sjúkrahúsþjónusta.

Eins og aðrir þá þurfa ferðamenn að sækja heilbrigðisþjónustu. Talað er um ferðaðjónustu í þessum tveim hlutum áætlunarinnar.

Mennta- og menningarmálaráðuneytið

- Menningarstefna (gefin út 2013).

Talað er um ferðaðjónustu en ferðamenn njóta og sækja Ísland heim vegna menningar. Ekki lögbundin stefna.

3.6.1.2 Skipulag sveitarfélaga á Vestfjörðum

Samkvæmt lögum skal skipulagsáætlanir huga að þáttum sem varða m.a. umhverfisvernd, atvinnuþróun og auðlindanýtingu, ásamt því að mörkuð sé stefna um þróun byggðar og landnotkun. Þrenns konar skipulagsáætlanir er um að ræða: svæðisskipulag, aðalskipulag og deiliskipulag.

Til útskýringar;

Aðalskipulag (e. master plan): skipulagsáætlun fyrir tiltekið sveitarfélag þar sem fram kemur stefna sveitastjórnar um landnotkun, byggðapróun, byggðamynstur, samgöngu- og þjónustukerfi og umhverfismál í sveitarfélaginu (Skipulagslög nr. 123/2010, 2., 1. liður).

Deiliskipulag: skipulagsáætlun fyrir afmarkað svæði eða reiti innan sveitarfélags sem byggð er á aðalskipulagi og kveður nánar á um útfærslu þess. Ákvæði um deiliskipulag eiga jafnt við um þéttbýli og dreifbýli (Skipulagslög nr. 123/2010, 2., 7. liður).

Svæðisskipulag (e. regional planning) skipulagsáætlun tveggja eða fleiri sveitarfélaga þar sem sett er fram sameiginleg stefna um byggðapróun og þá þætti landnotkunar sem talin er þörf á að samræma vegna sameiginlegra hagsmuna hlutaðeigandi sveitarfélaga (Skipulagslög nr. 123/2010, 2., 22. liður).

3.6.1.2.1 Aðalskipulag

Til að skoða hver staðan er á aðalskipulagi varðandi ferðaðjónustu er hér vitnað í ms-ritgerð Guðrúnar Dóru Brynjólfsdóttur, *Skipulag, staða og stefnumótun ferðaðjónustu í aðalskipulagi sveitarfélaga á Íslandi* (2016).

Samkvæmt Guðrúnu Dóru (2016) eru fjögur af níu sveitarfélögum með sérkafla um ferðaðjónustu í efnisyfirliti í sínum aðalskipulögum.

- Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025.
- Aðalskipulag Bolungarvíkur 2008-2020.

- Aðalskipulag Ísafjarðarbæjar 2008-2020.
- Aðalskipulag Kaldrananeshrepps 2010-2030.

Í aðalskipulagi Árneshrepps 2005-2025 eru sett fram stofnmarkmið vegna þjónustu m.a.:

- að stefnt verði að eflingu ferðaþjónustu og athuguð verði viss samhfæing í rekstri ferðaþjónustu.
- að tekið verði undir stefnu stjórnvalda um að auka hlut ferðaþjónustu í landinu, bæði með tilliti til fjölda ferðamanna og tekna í þessari atvinnugrein.

Einnig eru sett fram níu markmið varðandi ferðaþjónustu og rætt um ferðaþjónustu í kafla um byggðaforsendur (Teiknistofa Benedikts Björnssonar, 2010).

Samkvæmt Guðrúnu Dóru er Aðalskipulag Bolungarvíkur 2008-2020 (Teiknistofan Eik, 2010) og Aðalskipulag Ísafjarðarbæjar 2008-2020 (Teiknistofan Eik, 2009) frekar svipað. Bæði hafa töflu sem sýnir landnotkun m.t.t. ferðaþjónustu þar sem talað er um tiltekin svæði og þau ákvæði sem þeim er sett. Ferðaþjónusta er skilgreind í kafla undir atvinnu og þar undir samfélag sem er eitt af markmiðum og leiðarljós skipulagsins. Tilgreind er sérstök stefna um ferðaþjónustu og markmið. Í Aðalskipulagi Bolungarvíkur stendur;

- „Aðalskipulagið leggi grunn að öflugri og sjálfbærri ferðaþjónustu, þ.e. ferðaþjónustu sem hámarka ávinning íbúa svæðisins og upplifun ferðamanna, en gengur ekki á náttúruleg og menningarsöguleg gæði svæðisins“.
- Einnig segir „... Til að ná frekari árangri í ferðaþjónustu og til þess að nýta þau fjölmörgu tækifæri sem norðanverðir Vestfirðir geta boðið upp á fyrir ferðamenn er mikilvægt að efla samvinnu ferðaþjónustuaðila og sveitarfélaga, bæði við stefnumörkun og skipulagningu atburða“.

Þau sveitarfélög sem hafa ekki ferðaþjónustu í efnisyfirliti í sínu aðalskipulagi tala þó eitthvað um ferðaþjónustu.

- Aðalskipulag Reykhólahrepps 2006-2018.
- Aðalskipulag Súðavíkurhrepps 1999-2018.
- Aðalskipulag Strandabyggðar 2010-2022.
- Aðalskipulag Tálknafjarðarhrepps 2006-2018.
- Aðalskipulag Vesturbyggðar 2006-2018.

Flest hafa þau það sameiginlegt að vera komin að endurnýjun.

Guðrún Dóra skrifar að í fjórum þeirra, Aðalskipulagi Reykhólahrepps 2006-2018 (Landmótun, 2008), Aðalskipulagi Strandabyggðar 2010-2022 (Landmótun, 2011), Aðalskipulagi Tálknafjarðarhrepps (Landmótun, 2006a) og Aðalskipulagi Vesturbyggðar (Landmótun, 2006b) er talað um að eitt af markmiðum er „að styrkja stöðir og auka vægi ferðaþjónustu á svæðinu sem byggir á sérstöðu svæðisins og fjölga gistimöguleikum“. Um svipaðar greinagerðir er að ræða þar sem þær eru gerðar af sama aðila og á nokkrum stöðum er fjallað um ferðaþjónustu. Í aðalskipulagi Strandabyggðar er kafla um dreifbýli þar sem fjallað er um landbúnaðarsvæði og ferðaþjónustu tengda því. Verið er að vinna nýtt aðalskipulag fyrir Súðavíkurhrepp en í nógildandi skipulagi; Aðalskipulag Súðavíkurhrepps 1999-2018 (Teiknistofa arkitekta – Gylfa Guðjónsson og félagar ehf., 2002), kemur fram nokkur meginmarkmið og skipulagsforsendur í kafla um atvinnumál þar sem aðeins er fjallað um ferðaþjónustu í tengslum við verslun og þjónustu.

3.6.1.3 Svæðisskipulag

Sveitarfélög á Vestfjörðum

Sveitarfélög á Vestfjörðum eru í umræðu og vinnu að sameiginlegu svæðisskipulagi eða áætlun fyrir Vestfirði undir Svæðisskipulag fyrir Vestfirði – Atvinnumál vaxtagreina með áherslu á sjálfbærni og náttúruvernd en þar kemur ferðaþjónustan inn. Gerð var greinagerð, Stefnumörkun sveitarfélaga á

Vestfjörðum – fyrstu skref (Fjórðungssamband Vestfirðinga, e.d.-a), um tillögu um efni svæðisskipulagsins og í henni segir;

Öll sveitarfélög á Vestfjörðum leggja áherslu á að efla ferðaþjónustu. Þannig vilja þau nýta þann vöxt sem einkennt hefur greinina á landsvísi síðustu ár til eflingar svæðinu, bæði með fjölgun starfa og auknum hagvexti. Nokkur fjölbreytni er í áherslum sveitarfélaganna. Fjallað er um náttúrutengda ferðaþjónustu, menningartengda, sjávar tengda og tækifæri sem felast í auknum komum skemmtiferðaskipa til Vestfjarða. 22 aðalskipulagsáætlanir vestfirskra sveitarfélaga eru samhljóma um að uppbyggingu ferðaþjónustu eigi að byggja á sérstöðu svæðisins, náttúru, menningu og sögu. Þau telja mikilvægt að varðveita þessa sérstöðu og þannig styrkja greinina. Rætt er um að hámarka þurfi ávinning íbúa svæðisins og upplifun ferðamanna en að ekki megi ganga á náttúruleg eða menningarsöguleg gæði svæðisins.

Einnig kemur fram að ferðaþjónustan byggist upp í takt við lögmál sjálfbærrar þróunar en verkefnið umhverfisvottun Vestfjarða undirstrikar enn frekar þessa sýn vestfirskra sveitarfélaga.

Í því verkefni hafa sveitarfélög á Vestfjörðum samþykkt að skilgreina sig og aðgreina frá öðrum svæðum sem umhverfisvænt og sjálfbært samfélag þar sem áhersla er lögð á að vernda sögu, minjar og landslag fyrir komandi framtíð. Sveitarfélögin hvetja fyrirtæki, íbúa og opinberar stofnanir á svæðinu til að feta sömu braut og þannig auka jákvæð áhrif á markaðssetningu hverskonar afurða er koma frá svæðinu. Í aðalskipulagsáætlunum er fjallað um tengsl ferðaþjónustu við aðrar greinar og aðra landnotkun. Ferðaþjónusta getur styrkt þær, svo sem landbúnað og þjónustu ýmis konar. Uppbygging innviða gagnast ferðaþjónustu en einnig getur öflug ferðaþjónusta ýtt undir að innviðir byggist hraðar upp. Sveitarfélögin leggja áherslu á að tiltæk séu svæði og lóðir í dreifbýli og þéttbýli fyrir starfsemi sem tengist ferðaþjónustu. Þannig er reynt að styrkja greinina og stuðla að jákvæðri þróun svæðisins.

Í Minnisblaði frá apríl 2017 kemur fram að 4. maí 2016 voru þessi drög samþykkt og send til sveitarfélagana til umsagnar. Í minnisblaðinu kom fram að eftir samtölin kom í ljós að vilji var hjá sveitarfélögunum til að fara í þessa vinnu (Fjórðungssamband Vestfirðinga, e.d.-b). Nú er því í gangi vinna við formsatriði til að hefja gerð svæðisskipulags.

Svæðisskipulag Dalabyggðar, Reykhólahrepps og Strandabyggðar

Strandabyggð og Reykhólahreppur hafa með Dalabyggð unnið að sameiginlegu svæðisskipulagi, Svæðisskipulag Dalabyggðar, Reykhólahrepps og Strandabyggðar 2018-2030 unnið af Alta Ráðgjafafyrirtæki.

Í nýjstu útgáfu frá janúar 2018 sem auglýst var til athugasemda eða ábendinga, kemur fram að tilgangur með svæðisskipulaginu er að sveitarfélögin þrjú móti og festi í sessi sameiginlega framtíðarsýn á þróun svæðisins í þeim tilgangi að styrkja atvinnulíf og byggð. Eitt af markmiðum með þessu svæðisskipulagi er „Sterkari ímynd svæðisins og aukins aðdráttarafls gagnvart ferðamönnum, nýjum íbúum, fyrirtækjum og fjárfestum – með því að skýra sérkenni svæðisins og marka stefnu sem styrkir þau og nýtist jafnframt fyrirtækjum í ferðaþjónustu og öðrum atvinnugreinum til vöruþróunar og markaðssetningar“ (Alta, 2018).

Í svæðisskipulaginu er sér kafli um ferðaþjónustu þar sem sett eru fram fimm markmið;

- Ferðaþjónusta eflist sem heilsársatvinnugrein og sem hliðargrein með öðrum greinum.
- Í boði verði margskonar möguleikar til að njóta einstaks landslags og lífríkis svæðisins og komast í snertingu við mannlíf þess og sögu.
- Við vöruþróun og markaðssetningu verði sótt í þekkingu íbúa, auðlindir, landslag, sögu og menningu svæðisins. Saga og sérkenni hlunnindabúskapar verði sérstaklega dregin fram.
- Stuðlað verði að góðum menntunarmöguleikum á svæðinu og fjölgun sérfræðistarfa og starfa í skapandi greinum.
- Sterk tengsl verði á milli ferðaþjónustu, landbúnaðar, sjávarnytja og menningarstarfsemi.

Og síðan leiðir að þeim markmiðum út frá sóknarsviðum, umhverfi og auðlindir, framleiðsla og starfsemi og síðan menning og þekking (Alta, 2018).

3.6.1.4 EarthCheck

Sveitarfélögin níu á Vestfjörðum fengu vottun fyrir starfsárin 2016 og 2017 frá Áströlsku umhverfissvottunarsamtökunum EarthCheck. Þar áður hlutu þau Benchmarking viðurkenningu fyrir starfsárin 2013, 2014 og 2015. Vottunarsamtökin EarthCheck eru alþjóðleg samtök sem hafa höfuðstöðvar í Ástralíu, samtökin eru þróuð af fyrirtæki sem er í eigu ástralskrar ferðaþjónustu, ríkis og háskóla. EarthCheck vottunarkerfið byggir á hugmyndafræði Dagskrár 21 um ábyrga stjórnun og sjálfbæra þróun og var þetta verkefni þróað með stuðningi Alþjóða ferðamálaráðsins og Alþjóða ferðamálasamtakanna í Ástralíu árið 1994. EarthCheck eru einu samtökin sem umhverfissvotta starfssemi sveitarfélaga (Fjórðungssamband Vestfirðinga, e.d-c).

Lína Björg Tryggvadóttir verkefnisstjóri verkefnisins hjá Vestfjarðastofu segir að þegar sveitarfélögin fá vottun þá er starfssemi sveitarfélagana sjálfra skoðuð og vottuð, þ.e starfssemi stofnana og þeirra verkefna sem sveitarfélögin standa að. Það þýðir að sveitarfélögin sjálf fá vottunina en ekki fyrirtæki eða óháðar stofnanir innan sveitarfélaga, heldur starfa þau í vottuðu samfélagi. Lína Björg segir að það sé óhætt að segja að tækifæri felist í því fyrir ferðaþjónustufyrirtæki og framleiðslufyrirtæki að starfa í vottuðu samfélagi þar sem það gefur nýja möguleika í kynningu og markaðssetningu á landssvæðinu, en mikil vitundarvakning hefur orðið síðustu ár varðandi umhverfi og sjálfbærni og líta ferðamenn æ meira á þann þátt þegar ferðalög eru skipulögð.

Til þess að fá vottunina og halda henni þurfa sveitarfélögin að skila árlega mælanlegum upplýsingum um frammistöðu sína á eftirfarandi sviðum og skulu þau stefna að stöðugum úrbótum, sérstaklega þar sem frammistaðan er ekki metin framúrskarandi.

- Losun gróðurhúsalofttegunda
- Orkunýting, orkusparnaður og stjórnun.
- Stjórnun ferskvatnsauðlinda.
- Verndun og stjórn vistkerfa.
- Stjórnun félagslegra og menningarlegra áhrifa ferðaþjónustunnar.
- Skipulag og þróun svæða undir ferðaþjónustu.
- Félagshagfræðilegur ávinningur svæðisins af ferðaþjónustu.
- Verndun loftgæða og stjórnun hávaða.
- Stjórnun fráveitumála og ofanvatns.
- Lágmarkun úrgangs, endurnýting og endurvinnsla.
- Geymsla og notkun efna sem eru skaðleg umhverfinu.
- Verndun menningarminja.

Upplýsingar fengnar frá Línu Björg Tryggvadóttur, verkefnastjóra Vestfjarðastofu.

3.6.1.5 Ferðamálasamtök Vestfjarða

Ferðamálasamtök Vestfjarða hafa nýverið gefið út nýja stefnumótun, stefnumótun vestfirskrar ferðaþjónustu fyrir árin 2016-2020. Ferðamálasamtökin unnu með Atvinnuþróunarfélagi Vestfjarða og Markaðsstofu Vestfjarða að vinnu við að uppfæra stefnu sem gefin var út 2010-2015. Í þessari nýju stefnu var einnig settur upp listi yfir nauðsynlegar aðgerðir sem Ferðamálasamtök Vestfjarða ætla að beita sér fyrir á komandi árum.

Áhersla stefnunar er öflug ferðaþjónusta með undirflokk;

- Gæðamál
  - Veitt verði ráðgjöf til ferðaþjóna varðandi Vakann og innleiðingu gæðakerfa
  - Aukinn verði stafræn hæfni.
  - Ferðaþjónar þurfa að sýna fram á mikilvægi ferðaþjónustu sem kjarna atvinnugrein.
- Markaðssetning
  - Markaðsstofa Vestfjarða ásamt ráðgjafaráði þess vinna heildstæða markaðsáætlun fyrir komandi ár og kynnir hana á fundum á svæðinu.

- Markaðsstofa Vestfjarða í samstafi við Ferðamálasamtök Vestfjarða vinni að auknum sýnileika Vestfjarða, t.d á ferðasýningum.
- Grunngerð ferðaþjónustu á Vestfjörðum
  - Þrýstivinna gangvart stjórnvöldum og sveitarfélögum varðandi samgöngur og almenningsþjónstu. Lögð verði áhersla á:
    - Uppbyggingu ferðamannavega,
    - Vetrarþjónustu á vegum,
    - Merkingar og upplýsingaskilti,
    - Göngustígakerfi.
- Samvinna
  - Stofnaður verði samstarfshópur sem mun vinna að innleiðingu og eftirfylgni stefnumótunar vestfirskrar ferðaþjónustu. Hópurinn verður skipaður helstu hagsmunaaðilum í ferðaþjónustu.
  - Unnið verði að því að koma áherslum stefnumótunar vestfirskrar ferðaþjónustu sem áhersluþáttum í Uppbyggingasjóð Vestfjarða.
  - Að unnin verði stefnumótandi stjórnunaráætlun (Destination Management Plan) fyrir öll svæði Vestfjarða með aðkomu hagsmunaaðila.
- Rannsóknir og þróun
  - Framkvæmdar verði endurteknar greiningar á stöðu ferðamála í fjórðungum.
  - Veitt verði viðskiptaþróunarráðgjöf til verkefna sem byggja á einkennum svæðisins þar sem lögð verður áhersla á afþreyingu, upplifun og viðburði.
  - Þölmörk vinsælla áfangastaða verði rannsakað í samráði við hagsmunaaðila, þessi vinna muni eiga sér stað í tengslum við stefnumótandi stjórnunaráætlari (DMP).
- Heilsársferðaþjónusta
  - Lögð verði sérstök áhersla á að auka framboð á afþreyingu og skipulagðri ferðamennsku að vetrarlagi. Þetta verði m.a gert með samvinnu við vetrarviðburði sem geta laðað til svæðisins ferðamenn.

(Ferðamálasamtök Vestfjarða, 2016).

3.6.2 Markaðsmál

Þegar stefnumótun og áætlanir eru unnar er reynt að horfa á alla þá þætti sem hafa áhrif á markaðinn. Þetta eru margir þættir, sem bæði hafa bein og óbein áhrif. Yfirleitt koma þessir þættir utan frá sem erfitt er að hafa stjórn á og því eina sem ferðaþjónustan og markaðurinn getur gert er að aðlagast breyttum aðstæðum. Dæmi má nefna eins og hrúnið 2007-08 þá urðu einmitt miklar breytingar og varð ferðaþjónustan að aðlagast. Það dæmi er einmitt tekið fyrir í grein eftir þá Ringbeck og Pietsch *How to succeed as a tourism destination in a volatile world* frá 2013 en þar er sett upp mynd sem skýrir hvaða innri og ytri breytingar eða hvatar hafa á samkeppnishæfni ferðaþjónustu (mynd 36).

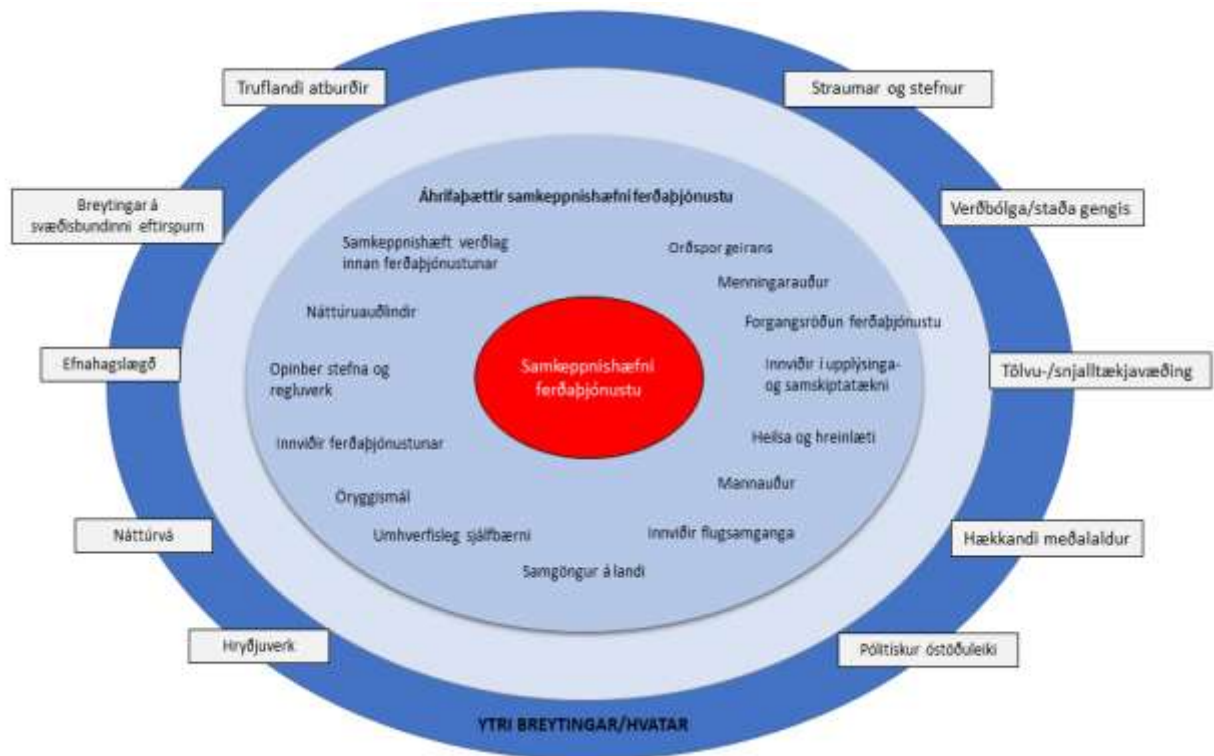
Þeir félagar Edward Huijbens og Gunnar Þór Jóhannesson koma líka fram með áhrifaþætti í bók sinni *Ferðamál á Íslandi* (2013). Þar tala þeir um innri og ytri áhrifaþætti ferðaþjónustunnar frá grunni, Weaver og Lawton frá árinu 2002. Edward og Gunnar taka saman 12 ytri áhrifaþætti og 10 innir þætti sem hafa áhrif á ferðalög fólks sem hafa síðan bein áhrif á vöxt og viðgang ferðaþjónustunnar og áfangastaðarins. Þeir tengja saman þessa þætti við kerfi Neil Leiper sem setti fyrstur fram grunnþætti ferðaþjónustunnar um samspil upprunamarkaðar og áfangastaðar frá 1979. Það verður þó ekki farið dýpra í skilgreiningar Leipers hér en skoðaðir eru þessir 12 ytri áhrifaþættir Edwards og Gunnars og þeir tengdir saman við áhrifaþætti Ringbeck og Pietsch með áfangastaðinn Vestfirðir sem umfjöllunarefni.

Ytri áhrifaþættir

Pólitík og **pólitískur óstöðuleiki** skiptir miklu um hvort fólk geti ferðast eða byggt áfangastaði. Þegar horft er á pólitík hafa t.d ákvarðanir stjórnvalda um byggðaaætlun, samgöngu- og fjármálaáætlun mikil áhrif. Fyrir áfangastað eins og Vestfirði eru samgöngu- og byggðamál stór hluti af því hvort hægt sé að byggja upp áfangastað eða ekki.

Lýðfræði segir um samsetningu mannfjöldans og breytingar á honum eftir aldri, kyni, menntun, tekjum og öðrum mælanlegum breytum. Edward og Gunnar segja að hér á landi og á okkar helstu markaðssvæðum verður fólk sífellt eldra og efnaðra en út frá þeim þáttum, er líklegra að ferðalög Vesturlandabúa aukist áfram sem og nýir hópar sem komast í álnir annar staðar. Ringbeck og Pietsh tala einnig um **hækkandi meðalaldur** og hvaða þrýsting það setur á breytingar innan ferðþjónustunnar varðandi hreyfigetu, húsnæðismál og afþreyingamöguleika. Það þarf því að huga að þeim breytingum þegar kemur að markaðssetningu Vestfjarða sem áfangastað.

Lög og reglur hafa mikil áhrif á ferðalög. t.d. var Schengen samkomulag ríkja Evrópu mikil lyftistöng fyrir ferðþjónustu eins og loftferðasamningar og stefna stjórnvalda hefur mikil áhrif á það hvort ferðamaðurinn komist til landsins. Það hefur því bein áhrif á það hvort ferðamaðurinn komist til Vestfjarða.

Mynd 36. - Áhrifaþættir samkeppnishæfni ferðþjónustu.

Viðskiptablokkir vísa í samninga milli fyrirtækja, jafnvel í ólíkum löndun. Til dæmis má nefna samtök flugfélaga eða innan ferðaskrifstofa. Gististaðir á Vestfjörðum eru til dæmis með samninga við ferðaskrifstofur erlendis og þegar breytingar verða á þessum samningum myndast hvort sem er jákvæð eða neikvæð áhrif á áfangastaðinn. Einnig verður að hafa í huga að fá stór fyrirtæki hafa byggt upp starfsemi á Vestfjörðum hvort sem er í hótél- eða ferðaskrifstofugeiranum. Til dæmis er ekkert hótél ícelandair hótela með heilsársstarfssemi á Vestfjörðum. Fosshótél á Patreksfirði og Hótél Edda á Ísafirði eru einungis með sumarstarfsemi svo dæmi séu tekin.

Loftslagsbreytingar opna nýja áfangastaði og loka öðrum. Dæmi hjá Edward og Gunnari eru t.d. um komur skemmtiferðaskipa sem hefur fjölgað mikið og þau verða sífellt stærri því auðveldara er nú að sigla um norðurhöf. Undir þetta gæti flokkast **náttúruvá** en öfgar í veðurfari vegna loftslagsbreytinga hafa áhrif á ferðalög. Fyrir Vestfirði er snjóflóðahætta nokkuð algeng og hefur því áhrif á samgöngur að vetrarlagi.

Öryggismál hafa mikil áhrif á ferðalög. Ringbeck og Pietsh tala um **hryðjuverk** en aukin hryðjuverkaógn kemur með hertri öryggisgæslu. Edward og Gunnar tala um breytingu á lýðfræðilegri samsetningu

ferðamanna, ferðamaðurinn er að eldast og ekki eins léttur á fæti. Einnig skapa loftslagsbreytingar nýjar ögranir í öryggismálum t.d. í tengslum við ferðir skemmtiferðaskipa á norðurslóðum og í kringum Vestfirði.

Félagsfræði safnheiti sem snýr að væntingum ferðafólks og einkennum þess samfélags sem mótar hugmyndir um það sem er eftirsóknarvert. Þessir **straumar og stefnur** hafa mikil áhrif á áfangastaði og ferðalög fólks. Dæmi um jákvæðar breytingar væri vaxandi umhverfisvitund á vesturlöndum, sem hefur áhrif á náttúruferðamennsku sem eins og hefur komið fram, er ört vaxandi á Vestfjörðum. Hverskonar slíkar breytingar hafa áhrif á Vestfirði sem heild.

Hagræn þróun og efnahagslægð er einn stærsti áhrifaþáttur á ferðalög fólks. Þeir félagar Edward og Gunnar segja frá því að ferðalög, ekki síst milli landa, eru munaður sem kemur á eftir nauðsynjavörum. Við samdrátt og hrun dregur þá úr ferðalögum. Á þeim tíma dregur einnig úr uppbyggingu en aftur á móti þegar að þensla er eykst geta fólks til að ferðast. Fyrir Vestfirði sem áfangastað hefur þetta mikil áhrif. Þegar samdráttur er fer fólk í styttri ferðir og þá ekki eins langt þannig að dreifing ferðamanna frá Suðvestur hluta landsins minnkar.

Fjármagnsmarkaðir hafa áhrif á markaðinn því ef ekki er lánsfé að hafa eða trú markaða á greininna er í lagmarki þá er lítið fjárfest eða byggt upp af nýjum áfangastöðum. Dæmi má nefna að fyrir nokkrum árum var enn erfiðara að fá lánsfé fyrir fjárfestingar á landsbyggðinni eins og Vestfjörðum, því fjármagnsmarkaðir höfðu ekki trú á ferðapjónustu þar.

Alþjóðaviðskipti lúta að því hve auðvelt er að stunda viðskipti þvert yfir landamæri, t.d greiðslur með alþjóðlegum kreditkortum. Hérna hefur **gengi og verðbólga** líka mikil áhrif og þá á hvort ferðamaðurinn komi yfirhöfuð til Íslands og þá til Vestfjarða.

Tækni-, tölvu- og snjalltækjavæðing felst í þeim tækjum sem við skipuleggjum ferðir okkar og ferðumst með. Breytingar á tækni t.d. langdrægari flugvélum opnar nýja markaði á báða bóga. Fram kemur hjá Edward og Gunnari að internetið hefur augljóslega gjörbreytt forsendum og tækifærum fólks til að ferðast. Að sama skapi einnig auðvelt fyrir áfangastaði og ferðapjónustuaðila að koma sér á framfæri. Í MS ritgerð eftir Sigríði Ó. Kristjánsdóttur (2016) eru skoðuð tengsl ferðapjónustu og stafrænnar tækni, notkun fyrirtækja í ferðapjónustu á stafrænni tækni, viðhorf þeirra til hennar og helstu hvatar og hindranir varðandi hagnýtingu tækninnar rannsökuð. Fram kemur að í niðurstöðum verkefnisins, bendir allt til þess að til staðar sé stafræn gjá. Það sé einungis þriðjungur fyrirtækja í ferðapjónustu sem hafi nægilega mikla tæknilega getu til að ná beint til hins upplýsta ferðamanns eftir þeim stafrænu leiðum sem slíkir ferðamenn velja í auknum mæli. Þetta á við áfangastað eins og Vestfirði þar sem netsamband er erfitt á vissum stöðum og geta ferðapjóna í mörgum tilfellum takmörkuð til að hagnýta tæknina. Upplýsingatækni er hin mikla bylting framtíðar segja Edward og Gunnar.

Samgöngur eru forsenda allrar ferðapjónustu og ef ekki er til leið á áfangastaðinn er hann í raun ekki til. Samgöngur eru því höfuðatriði fyrir bæði gesti og þá sem vilja byggja upp ferðapjónustu. Erfiðleikar og erfiðar samgöngur út frá árstíðum, flugi eða lélegra vega hafa því mikil áhrif markaðinn fyrir áfangastað eins og Vestfirði. Í kafla um samgöngur og ferðapjónustu hjá Edward og Gunnari vitna þeir í Stephen Page (2009) þar sem þeir setja fram með hvaða hætti samgöngur almennt hafa áhrif á þróun áfangastaðar. Page segir að samgönguinnviðir séu ferðamennsku nauðsynlegir til vaxtar, ófullnægandi innviðir geta hamlað vexti. Þetta er því mikilvæg forsenda til hafa þegar skoðaður er áfangastaður eins og Vestfirðir.

3.7 SVÓT-greining

SWOT áfangastaðarins Vestfirðir

Hverjir eru styrk- og veikleikar áfangastaðarins Vestfirðir, hver eru tækifærin fyrir áfangastaðinn og hvaða ógnir staða að honum ?

	Jákvæð	Neikvæð
Innra umhverfi og í núinu	Styrkleikar: <ul style="list-style-type: none"> Náttúrufegurð Fámenni Óspillt náttúra „Óbyggðin“ Kyrrðin 	Veikleikar: <ul style="list-style-type: none"> Vantar betra skipulag Vantar grunngerð svo sem salernisaðstöðu Samgöngur í allri sinni heildarmynd Fjarlægð frá hringvegi
Ytra umhverfi og framtíðin	Tækifæri: <ul style="list-style-type: none"> Eigum mikið inni, stórt svæði hlutfallslega fáir ferðamenn Fjölbreytt landslag og ólíkar perlur sem hægt er að nýta betur ef grunngerð lagast og skipulag verður betra Frumleiki í matargerð Menning og saga Vetrarferðamennska 	Ógnir: <ul style="list-style-type: none"> Samgöngur Lítill og hæg uppbygging Stór skemmtiferðaskip Hátt verðlag Náttúrhamfarir (snjóflóð) Fólksfækkun Hugafar suðvesturhornsþjónustuaðila og íbúa

Mynd 37. - SVÓT greining áfangastaðarins Vestfirðir.

SVÓT greining var unnin að hluta til af Svæðisráði áfangastaðaáætlunnar á Vestfjörðum.

Styrkleikar: Náttúran er þar í aðalhlutverki þar sem orð eins og náttúrufegurð, óspillt náttúra og óbyggðin koma fram. Einnig hafa Vestfirðir mikinn styrk í fámenni og kyrrðinni.

Veikleikar: Vantar betra skipulag og til staðar er nokkur neikvæðni varðandi salernisaðstöðu og samgöngur í allri sinni heildarmynd. Veikleikinn kemur líka fram í fjarlægð frá hringvegi nr. 1.

Tækifæri: Helstu tækifæri felast í að Vestfirðir eiga mikið inni, stórt svæði og hlutfallslega fáir ferðamenn. Fjölbreytt landslag og ólíkar perlur sem hægt er að nýta betur ef grunngerð lagast og skipulag verður betra. Einnig leynist tækifæri í frumleika Vestfjarða í matargerð, vetrarferðamennsku og menningu og sögu.

Ógnir: Helstu ógnir eru samgöngur og lítill og hæg uppbygging. Einnig stór skemmtiferðaskip, hátt verðlag og náttúrhamfarir eins og snjóflóð. Þá er fólksfækkun ógn og hugafar suðvesturhornsþjónustuaðila og íbúa.

3.8 PESTLE-greining

Hér er skoðað hvert umhverfi ferðajónustunnar er innan hins pólitíska, samfélagslega, efnahagslega, tæknilega og lagalega umhverfis en einnig innan náttúru og umhverfi.

Pólitíska umhverfið:

Tíðar kosningar á undanförunum árum hafa skapað töluverða óvissu í pólitísku umhverfi Íslands en í aðdraganda þeirra hefur töluvert verið rætt um ferðajónustu. Almenn ríkir jákvætt viðhorf til ferðajónustunnar meðal stjórn málaflókka sem eru sammála um að þörf er á uppbyggingu innviða og að vel sé stutt við þessa mikilvægu atvinnugrein.

Eitt helsta deilumál síðasta kjörtímabils var hækkun virðisaukaskatts á ferðajónustuna. Þessi áform hafa nú verið lögð til hliðar og lagt hefur verið til að skoða aðrar leiðir til gjalddtöku. Afstaða almennings gagnvart gjalddtöku og rétt landsmanna til að ferðast óheft um landið hefur verið töluvert í umræðunni. Í stefnu ríkisstjórnarinnar er ráðgert að ljúka við þá vinnu sem er hafin við að leysa úr árekstrum almannaréttar og ferðajónustu. Þar kemur einnig fram að á kjörtímabilinu verði mörkuð langtímastefna um ferðajónustu í samvinnu við hagsmunaaðila með sjálfbærni að leiðarljósi. Þessi vinna er hafin, en hópur þvert á ráðuneyti vinnur nú að stefnu ríkisins í ferðajónustu. Þá er áformað að setja lög um Ferðamálastofu, Ferðamálaráð og leyfisveitingar í ferðajónustu sem leysa munu af hólmi núgildandi lög um skipan ferðamála (Stjórnarráð Íslands, 2017).

Samfélagslega umhverfið:

Ferðajónusta getur haft áhrif á nær alla þætti samfélagsins sem er ein af lykilstoðum sjálfbærrar ferðamennsku.

Áhrif ferðajónustu á húsnæðismarkaðinn hefur verið mikið í umræðunni. Ný löggjöf um heimagistingu tók gildi þann 1. janúar 2017, en helstu markmið með löggjöfinni voru að bregðast við miklum fjölda leyfislausrar gistingar. Áhrif Airbnb á íslenskan húsnæðismarkað hefur skapað neikvæðar umræður en niðurstöður rannsókna Seðlabanka Íslands benda til þess að árleg hækkun raunverðs íbúðarhúsnæðis sem rekja megi til aukinna umsvifa Airbnb á síðustu þremur árum sé um 2%. Þessi hækkun er um 15% af heildarhækkun íbúðarverðs á sama tíma (Seðlabanki Íslands, 2018).

Könnun sem Rannsóknarmiðstöð ferðamála vann árið 2017 sýnir að níu af hverjum tíu landsmönnum telja ferðamenn auka fjölbreytileika mannlífs og að ferðajónusta sé mikilvæg í heimabyggð. Könnunin sýndi að meirihluti Íslendinga telur fjölda ferðamanna á Íslandi á sumrin hæfilegan en um fjórðungur telur fjöldann þó vera of mikinn. Könnunin sýndi einnig að í flestum landshlutum sjá landsmenn ferðajónustuna sem blómstrandi atvinnugrein, sem efli byggð, auki fjölbreytni í mannlífi, atvinnuháttum og þjónustu á svæðinu vegna fjöldans sem heimamenn njóta góðs af. Vísbendingar um neikvæða áhrifaþætti koma þó einnig fram. Þannig er nokkuð stór hópur landsmanna hræddari nú en áður við að keyra á vegum úti og margir kannast við að forðast nú að sækja heim ákveðna fjölsóttu ferðamannastaði (Ferðamálastofa, 2018).

Efnahagslega umhverfið:

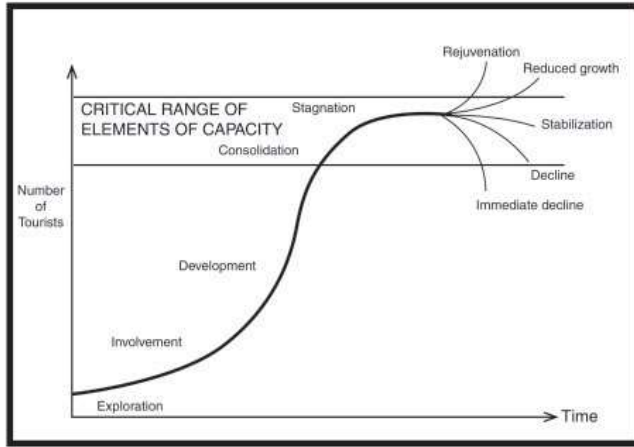
Ferðajónusta hefur gengt lykilhlutverki í bata íslenska efnahagskerfisins eftir hrun bankanna 2008. Vöxtur greinarinnar hefur verið gríðarlegur undanfarin ár, en ýmis teikn eru nú á lofti um að hægt hafi á vextinum þó svo að fjölgun ferðamanna hér á landi sé enn hlutfallslega meiri en í mörgum samanburðarlöndum.

Efnahagsaðgerðir stjórnvalda síðustu ár hafa haft ýmis jákvæð áhrif á efnahagslífið. Má þar helst nefna lagabreytingar til losunar gjaldeyrishafta, sem tók gildi í áföngum í október 2016 og janúar 2017. Eftir þá breytingu má segja að fjármagnshöft séu nánast með öllu afnumin.

Samkvæmt nýrri þjóðhagsspá Seðlabankans sem birt var í febrúar 2018 var hámarki hagvaxtartímans náð seinni hluta árs 2016, en eftir það hafi tölur sýnt að heldur minni hagvöxtur hafi verið árið 2017 en áður var talið og það sama er líklegt að gildi um árið 2018. Seðlabankinn telur þetta endurspeglja hækkun raungengis og „aðlögun ferðajónustunnar að sjálfbærum vexti eftir hraðan vöxt undanfarin ár“.

Talningar Ferðamálastofu á brottförum frá Keflavíkurlflugvelli sýna að hlutfallsleg fjölgun farþega er lægri frá 2016 til 2017 (24,2%) en frá 2015 til 2016 (40,1%). Tekið skal fram að þó hægt hafi á straumnum fjölga ferðamönnum til Íslands ennþá hlutfallslega meira en til helstu nágrennalanda.

TOURISM LIFECYCLE

Mynd 38 - Þróun líftíma ferðamanna, Butler 1980.

Ýmsar ástæður hafa verið taldar upp fyrir hægari fjölgun ferðamanna og hægari vexti ferðaþjónustunnar en þar má helst nefna styrkingu íslensku krónunnar, aukna neyslu innanlands og ýmsar breytingar á lykilmörkuðum íslenskrar ferðaþjónustu (s.s. vegna Brexit) en vöxtur á Bretlandsmarkaði fór úr 30% milli ára 2015 og 2016 niður í 1,9% vöxt milli ára 2016 og 2017. Ef litið er til ferðamálafræðanna s.s. kenningar Butlers (1980) um þróun líftíma ferðamanna (Butler's Tourism Area Life Cycle) má ætla að breytingar sem þessar séu hluti af eðlilegri þróun áfangastaða. Af mynd 38 má ætla að Ísland sé nú að færast ofar á kúrfuna þar sem hægist á vexti og meiri stöðugleiki tekur við. Um leið vekur kenningin athygli á mikilvægi þess að gripið sé til aðgerða til

að viðhalda þeim stöðugleika svo ekki taki við hnignun.

Tæknilega umhverfið:

Veraldarvefurinn og stóraukin notkun snjalltækja hefur opnað nýja möguleika fyrir ferðaþjónustuna, þá sérstaklega hvað varðar markaðssetningu staða. Samfélagsmiðlar gera fyrirtækjum og áfangastöðum kleift að senda markvissari skilaboð til vænlegra kaupenda s.s. hópa áhugafólks um ljósmyndun, fjallgöngur, fuglaskoðun um allan heim og auka tækifæri til að nálgast þá á fjölbreyttan hátt. Að sama skapi deilir fólk sjálf myndum af upplifunum sínum sem um leið verða hvati fyrir aðra að upplifa þær líka.

Áhrif samfélagsmiðla geta líka verið neikvæð, til dæmis þegar athygli er vakin á stöðum sem ekki eru í stakk búnir til að taka á móti miklum fjölda ferðamanna. Þetta á sérstaklega við ef þekktir einstaklingar með milljónir fylgjenda birta af sér myndir á ákveðnum stöðum sem aðdáendur reyna svo að líkja eftir. Slíkar myndir og myndbönd geta í sumum tilvikum hvatt til óábyrgrar ferðahegðunar og því er mikilvægt fyrir áfangastaði að fylgjast vel með því sem í gangi er á samfélagsmiðlum hverju sinni. Þetta er sérstaklega mikilvægt fyrir áfangastað eins og Ísland þar sem viðkvæm náttúra er helsta aðdráttarafið.

Íslandsstofa hefur með mjög góðum árangri nýtt veraldarvefinn til markaðssetningar á Íslandi síðustu ár og með því laðað að fjöldann allan af ferðamönnum frá hinum ýmsu mörkuðum.

Þegar til landsins er komið eru góðar síma- og nettengingar afar mikilvægur þáttur í að stuðla að frekari dreifingu ferðamanna um landið og ýta undir vörubróun. Á landi eins og Íslandi þar sem veður er oft válynd, færð erfið og önnur náttúruvá eins og eldgos og flóð stöðugt yfirvofandi, er mikilvægt öryggisatriði að búa yfir tækjum og tölum til að koma mikilvægum öryggisupplýsingum á framfæri við ferðamenn. Slysavarnarfélagið Landsbjörg/Safetravel hefur unnið afar gott starf hvað þetta varðar og heldur áfram að vinna að bættum öryggismálum ferðamanna í samstarfi við helstu hagaðila.

Ennþá vantar þó töluvert upp á að hið opinbera nýti tæknina í þaula til að koma upplýsingum á framfæri við ferðamenn þegar þeir eru komnir til landsins og má segja að Ísland sé nokkuð á eftir sínum helstu samanburðarlöndum hvað það varðar m.a. hvað varðar nýtingu framfara í útvarpstækni, net- og símasamband á vegum og notkun leiðsögukerfa til samskipta. Flest þessara atriða eru í stöðugri skoðun en skortur á fjármagni og skilvirkari stefnumótun hafa hægt á framþróun.

Lagalega umhverfið:

Lagalegt umhverfi á Íslandi hefur mikil áhrif á ferðaþjónustu, enda snertir hún flest svið samfélagsins. Horfið hefur verið frá hækkun virðisaukaskatts á ferðaþjónustu, en sú ákvörðun var afar umdeild. Þess í stað verða aðrar leiðir til gjaldtöku skoðaðar á næstu misserum. Ný löggjöf um heimagistingu tók gildi þann 1. janúar 2017, en helstu markmið með löggjöfinni voru að bregðast við miklum fjölda leyfislausrar gistingar. Áformað er að setja lagasetningu vegna innleiðingar tilskipunar ESB um pakkaferðir og samtengda ferðatilhögun. Þá er einnig áformað að setja lög um Ferðamálastofu, ferðamálaráð og leyfisveitingar í ferðaþjónustu sem leysa munu af hólmi núgildandi lög um skipan ferðamála. Lagalegir þættir geta haft mikil áhrif á ferðaþjónustu og því er mikilvægt að rödd ferðaþjónustunnar heyrist og að samtal við stjórnvöld sé mikið og gott.

Náttúra og umhverfið:

Hrein og ósnert náttúra er eitt helsta aðráttarafl Íslands og ein helsta ástæða þess að ferðamenn sækja landið heim. Í drögum að Stefnumarkandi landsáætlun um uppbyggingu innviða til verndar náttúru og menningarsögulegum minjum eru sett fram drög að stefnu stjórnvalda í þessum efnum til að bregðast við auknum fjölda ferðamanna sem sækja landið heim, enda náttúran einn helsti grundvöllur ferðaþjónustunnar (Umhverfis- og auðlindaráðuneytið, 2018). Núverandi ríkisstjórn hefur einnig boðað metnaðarfulla stefnu í loftslagsmálum og þar er ekki síður mikilvægt að fjalla um hlut ferðaþjónustunnar, til dæmis varðandi samgöngur (Stjórnarráð Íslands, 2017). Neytendur eru sífellt meðvitaðir um umhverfis- og loftslagsmál og því mikilvægt að Íslendingar vinni að því að gera enn betur í þessum málum og viðhaldi góðu orðspori sínu. Ferðamenn sem sækja Ísland heim geta flestir fundið upplifanir og ferðir við sitt hæfi. Þetta fjölbreytta landslag þýðir þó einnig að hættur leynast víða og því mikilvægt að ferðaþjónustuaðilar séu með öryggismál í lagi.

3.9 GAP-greining

Nú þegar búið er að setja fram stöðugreiningu á áfangastaðnum bæði út frá veik- og styrkleikum og frá stöðunni í dag og markaðnum er hér sett fram GAP greining. Hvaða upplýsingar vantar eða hvað vantar okkur ennþá að vita? Hvaða breytingar þurfum við að gera til að varan okkar áfangastaðurinn, þjónustan og upplifunin verði sem best? Síðan tökum við á spurninguna hvaða færni vantar okkur og/eða hvaða færni væri hægt að betrumbæta?

Með þessum spurningum eru hér settar fram hugmyndir af því hvað væri hægt að gera.

HVAÐA FÆRNI VANTAR OKKUR EÐA ER HÆGT AÐ BETRUMBÆTA SEM ÞARF AÐ VERA TIL STAÐAR?

Starfsþjálfun fyrir allar starfsgreinar

Hvernig? **Efla svæðisbundið nám tengd ferðaþjónustu**

Auka sjálfstraust minni rekstraraðila

Hvernig? **T.d með auka stafræna getu með námskeiðum**

Auka gæði í þjónustu, auka vitund um Vakann

Hvernig? **Aðstoða rekstraraðila að fara í Vakann**

HVAÐA BREYTINGAR ÞURFUM VIÐ AÐ GERA TIL AÐ ÁFANGASTAÐURINN, ÞJÓNUSTAN OG UPPLIFUN VERÐI SEM BEST?

Halda í persónulega þjónustu

Hvernig? **Ráða heimafólk eða þjálfra aðkomna í sögu og einkenni svæðisins**

Leggja áherslu á að það sé gaman að vinna í ferðaþjónustu

Hvernig? **T.d í gegnum markaðsetningu**

Vera með ekta eða upprunalegt

Hvernig? **Fræðsla og tenging við hönnunarheiminn**

Öryggi og upplýsingagjöf

Hvernig? **Halda áfram fræðslu til starfsmanna og ferðamanna.
Nota Vakann og Safetravel.**

Samstarf þjónustuaðila

Hvernig? **Efla enn frekar Ferðamálasamtök Vestfjarða og ýta undir að fólk skrái sig í Markaðsstofu Vestfjarða.**

HVADA UPPLÝSINGAR VANTAR EÐA HVAD VANTAR OKKUR ENÞÁ AÐ VITA?

Svæðisbundar rannsóknir

Þolmarkarannsóknir á ýmsum stöðum á Vestfjörðum, auka samstarf við Rannsóknarmiðstöð Ferðamála.

Upplýsingar um væntingar ferðamanna sem koma, upplifun þeirra á svæðinu og álit á hverju hann leitar að. Einnig hvernig ferðamenn koma. Samstarf við Íslandsstofu.

Reglulegar íbúakannanir um áhrif ferðaþjónustunar og þeirra viðhorf. Samstarf t.d við Vestfjarðastofu.

Upplýsingar um ferðaþjónustufyrirtækin

Auka gæði upplýsinga á netinu með reglulegri athugun og hjálpa rekstraraðilum með að benda á hvað vantar – t.d opnunartíma.

3.10 Helstu áskoranir

Þegar allt hefur verið skoðað, hvaða atriði eru það sem þá hafa helst áhrif á óstöðuleika? Hérna ertu settar fram helstu áskoranir sem áfangastaðurinn Vestfirðir standa frammi fyrir.

Vestfirðir teljast til jaðarsvæða, en um leið og lagningu hringvegarins lauk tengdi hann flestar byggðir landsins saman og færði þær „nær“ innbyrðis en einnig um leið skerpti hann á stöðu Vestfjarða sem jaðarsvæðis. Vestfirðir eru utan hringsins á táknrænan og bókstaflegan hátt. Hér er haldið áfram að vitna í Edward Huijbens og Gunnar Jóhannesson í bókinni Ferðamál á Íslandi (2013). Setja þeir upp töflu „áskoranir í uppbyggingu ferðaþjónustu á jaðarsvæðum“ þar sem þessi atriði eru; Árstíðasveifla, fjarðlæðir og aðgengi – samgöngur, troðningur vegna takmarkaðra innviða, kröfur um kyrrð, frið og viðernisupplifun, takmörkuð stjórn heimafólks yfir hvernig grein þróast og möguleikar til kynningar og markaðssetningar takmarkaðir.

Þetta á ágætlega við miðað við þær helstu áskoranir sem Vestfirðir standa frammi fyrir en þær þrjár stærstu eru;

Árstíðarsveiflur

Árstíðarsveiflur hafa mikil áhrif. Eins og staðan eru núna er mikil áskorun að lengja tímabilið og ýta undir vetrarferðamennsku.

Samgöngur

Í samhengi við árstíðarsveiflur er hægt að skoða samgöngur, sem eru mikil áskorun fyrir ferðaþjónustu á Vestfjörðum. Fram kom í kaflanum um markaðsmál 3.6.2. hvað samgöngur hafa mikil áhrif á markaðinn og hve samgöngur eru mikil forsenda allrar ferðaþjónustu. Samgöngur eru því höfuðatriði fyrir bæði gesti og þá sem vilja byggja upp ferðaþjónustu. Á Vestfjörðum hafa erfiðir vegir verið ferðaþjónustunni og samfélaginu til vandræða, t.d. eins og vegur um Gufudalssveit/Teigsskógur, vetrarþjónusta í Árneshrepp og nú nýjasta bið eftir Dynjandisheiði sem á ekki að byrja á fyrr en að Dýrafjarðagöng verða tilbúin. Ekki á þetta bara við um samgöngur á landi en einnig hefur flugið verið erfitt og þá helst á norðanverðum Vestfjörðum. Mikið ákall er eftir nýju flugvallarstæði við Ísafjörð þar

sem takmarkanir eru margar við núverandi flugvöll. Má benda á að þegar lýtur að heimamönnum kom fram í skýrslu Eyrúnar Jennýjar Bjarnadóttur að Vestfirðingar skáru sig að mörgu leyti úr frá öðrum landsmönnum þegar kom að mati á ástandi hina ýmsu innviða t.d. höfðu Vestfirðingar langmestar áhyggjur af almenningssamgöngum og ástandi vegakerfis (2018). Eru því samgöngur ein af helstu áskorunum sem Vestfirðingar standa frammi fyrir.

Troðningur vegna takmarkaðra innviða

Fram kom í kafla 3.5 um mat á áhrifum ferðaþjónustunnar á svæðinu, að vissir staðir eru komnir að þolmörkum þegar kemur að álagi á náttúruna. Var bara brot af stöðum skoðir í þessari áætlun en ætla má að fleiri staðir eru við það að lenda í vandræðum. Það er því viss áskorun að ná að stöðva þá þróun eða koma í veg fyrir að hún verði á öðrum stöðum.

4 Framtíðarmarkmið

Sett er hér fram framtíðarsýn, um hvar Vestfirðir vilja vera eftir þrjú ár. Er þessi sýn unnin upp úr gögnum sem komu frá vinnuhópum á opnum fundum sem haldnir voru á svæðinu en einnig úr vinnu við stefnumótun vestfirskrar ferðaþjónustu (Atvinnuþróunarfélag Vestfjarða, 2016).

4.1 Framtíðarsýn

Sameiginleg sýn til næstu 3ja ára;

„Vestfirðir eru sjálfbær gæðaáfangastaður þar sem arðbær ferðaþjónusta er rekin í sátt við umhverfi og samfélag. Hringvegur 2 og kerfi göngu-, hjóla- og hlaupaleiða gefur gestum kost á að njóta sérkenna svæðisins, ægífagurrar náttúru og heilstæðra þorpsmynda allt árið um kring“.

4.2 Tengsl við aðra áætlunargerð

Ferðaþjónusta er atvinnugrein sem snertir flesta þætti íslensks samfélags og opinber stefnumótun stjórnvalda á flestum sviðum hefur því áhrif á greinina. Áfangastaðaáætlanir landshlutanna taka á skipulagi, þróun og markaðssetningu svæða auk þess sem að skilgreindar eru þær leiðir sem fyrirhugað er að fara við stýringu á hinum ýmsu ferlum sem ráða þróun ferðaþjónustunnar innan svæðisins. Því er mikilvægt að áfangastaðaáætlanir landshlutanna séu uppfærðar í takt við helstu stefnumótunarverkefni og áætlanir ríkis og sveitarfélaga og að sama skapi sé litið til áfangastaðaáætlana þegar opinber stefna stjórnvalda er unnin.

Ferðaþjónustan hefur snertifleti við margar þeirra áætlana sem unnar eru á landsvísu og því afar mikilvægt að litið sé til áfangastaðaáætlana s.s. við gerð samgönguáætlunar, byggðaáætlunar, landsskipulagsstefnu og stefnumótunar ríkisvaldsins fyrir ferðaþjónustu á Íslandi. Þá er einnig mikilvægt að áfangastaðaáætlanir landshlutanna og Stefnumarkandi landsáætlun um uppbyggingu innviða, til verndar náttúru og menningarsögulegum minjum, vinni saman og séu uppfærðar í takt við hvor aðra.

Til þess að tengja saman þessar áætlunargerðir og framtíðarsýn Vestfjarða er mikilvægt að svæðisbundið DMO eða áfangastaðasamtök séu fyrir verkefnið á Vestfjörðum. Þó svo að hluti af aðgerðum og áætlunum sé ekki í höndum stjórnar áfangastaðaætlunar, er þörf fyrir stýrihóp sem heldur utan um og tengir áætlunargerð sveitafélaga og stjórnvalda.

4.3 Meginmarkmið

Hér er tekin stóra myndin af þeim stefnumótandi markmiðum sem komu út frá framtíðarsýninni.

Meginmarkmið með sjálfbærni að leiðarljósi:

- Uppbygging gæðaáfangastaðar
- Öflugt samstarf hagaðila sem leggur grunn að gæða ferðaþjónustu
- Samstaða um umhverfi og samfélag
- Bættar samgöngur
- Viðhald sérkennis svæðis og náttúru
- Heilsársferðaþjónusta
- Heildstæðar þorpsmyndir
- Rannsóknir, þróun og nýsköpun

4.4 Starfsmarkmið

Hér er farið í starfsmarkmið út frá meginmarkmiðum. Starfsmarkmiðunum er skipt upp eftir Vestfirðir sem heild og síðan svæðin sjálf, norðursvæði, suðursvæði og Strandir og Reykhólar. Út frá þessum markmiðum kemur sjálf aðgerðaráætlunin í kafla 5.5.

Fyrir Vestfirði sem heild

1. Hringvegur 2 - Uppbygging á öruggum samgöngum sem henta ferðapjónustu og flutningum með áherslu á að ljúka hringvegi 2 um Vestfirði.
  - Undirbúa hringtengingu Vestfjarða sem verður til með Dýrafjarðargöngum og nýjum vegi yfir Dynjandisheiði. Efla þarf í því samhengi heilsársferðapjónustu á svæðinu bæði með stefnumótun, vörupróun og kynningu.
2. Heilsársferðapjónusta – Efling heilsársferðapjónustu. Þróa og vekja athygli á og auka sölu á ferðum til Vestfjarða með sérstaka áherslu á lengingu ferðamannatímabilsins.
3. Uppbygging ferðapjónustu í bæjarkjörnum - Uppbygging ferðapjónustu í bæjarkjörnum og vinna við stefnumótun ferðapjónustu í þorpunum. Áhersla á þróun afþreyingar hvort sem er með selda afþreyingu eða sem ferðamenn geta nýtt sér sjálfir, eins og hönnun á öflugum kerfi göngu,- hjóla- og hlaupaleiða.
4. Skemmtiferðaskip, stjórnun, stýring og aðgengi - Rammi verður settur um stjórnun, stýringu og aðgengi skemmtiferðaskipa á Vestfjörðum fyrir árið 2020.
5. Öflugt samstarf og gæði – Auka gæðavitund og samstarf ferðapjóna og auka starfræna hæfni og tæknilega getu ferðapjóna.
6. Efla áhugaverða sögustaði - Efla áhugaverða sögustaði með lengri opnunartíma sem og uppbyggingu sem varðar uppsetningu sýninga og aðgengi
7. Þjónusta við ferðamannavegi - Endurskoðun á þjónustu á vegum þar sem áfangastaður er í sókn.

Hér er farið í hvern áfangastað út frá svæðiskiptingu. Hér er unnið með uppbyggingu áfangastaða með eigin sérkenni þar sem náttúran fær að njóta sín í samlyndi við ferðamenn.

Norðursvæði

1. Dynjandi – Heildarskipulag svæðis við áfangastaðinn Dynjanda.
2. Bolafjall – Heildarskipulag Bolafjalls sem áfangastaðar.
3. Skemmtiferðaskip á Ísafirði - Skipulags-, hönnunar- og framkvæmdavinna til að móta aðkomu farþega skemmtiferðaskipa og fyrstu upplifun þeirra þegar í land er komið.
4. Hvítanes og Litlabær í Ísafjarðadjúpi – Bætt aðkoma ferðamanna að Hvítanesi og Litlabæ með áherslu á samspil náttúru og öryggis ferðamanna við þjóðveginn.
5. Hornstrandir og Jökulfirðir – Greining á núverandi stöðu og stefnumótun um þróun friðlandsins sem áfangastaðar.
6. Heildarskipulagning á Tungudal, Seljalandsdal og Hnífum - Hönnun á alhliða útivistarsvæði sem inniheldur skíða-, göngu-, hlaupa- og hjólaleiðir með útsýnisstöðum og þjónustuhúsi.
7. Minnibakki – Skálavík – Uppbygging Minnibakka og Skálavíkur sem áfangastaða með aðgengi að salernum og bættum samgöngum.
8. Hornstrandastofa – Uppbygging gestastofu á Ísafirði.

Suðursvæði

1. Látrabjarg – Unnið að framtíðarlausn með heildarskipulagningu Látrabjargs sem áfangastaðar.
2. Minjasafnið að Hnjóti – Nauðsynlegt er að byggja upp og bæta aðgengi að Minjasafninu að Hnjóti og efla það þannig sem áningarstað ferðamanna.
3. Tálknafjarðarhreppur – Uppbygging áfangastaða í Tálknafjarðarhreppi.
4. Rauðasandur – Heildarskipulagning Rauðasands sem heilsársáfangastaðar.
5. Garðar BA – Uppbygging áningarstaðar.
6. Listasafn Samúels í Selárdal – Áframhald á viðeigandi uppbyggingu safnsins með aðstöðu fyrir gesti, veitingar og búð. Bæta þarf aðgengi að safninu.
7. Sundlaugin í Krossholti - Uppbygging í kringum sundlauginu í Krossholti á Barðaströnd.

Strandir og Reykhólar

1. Áningarstaðir í Reykhólasveit – Uppbygging fleiri áningarstaða, hönnun og kortlagning.
2. Áningarstaðir í Strandabyggð - Uppbygging fleiri áningarstaða, hönnun og kortlagning.
3. Kaldalón – Uppbygging Kaldalóns sem áfangastaðar með tengingu við Drangajökul.
4. Árneshreppur – Uppbygging fleiri áningarstaða, hönnun og kortlagning.
5. Pottarnir á Drangnesi – Uppbygging pottana á Drangnesi sem áningarstað.
6. Heilsársvegur í Árneshrepp – Öruggar heilsárssamgöngur í Árneshreppi.

5 Stefna og aðgerðaáætlun

5.1 Hvernig ferðapjónustu viljum við?

Ferðapjónustu með náttúru og menningu sem helstu áherslusvið.

- Náttúruferðamennska (e. nature-based tourism)
- Sjálfbær ferðamennska (e. sustainable tourism)
- Upplifunarferðamennska (e. experience tourism)
- Menningar og arfleifðarferðamennska (e. culture and heritage tourism)
- Matarferðamennska (e. food/culinary tourism)

Stefnan er að á Vestfjörðum verði ekki massa ferðapjónusta en megin áhersla lögð á að byggja upp ferðapjónustu fyrir gesti sem eru tilbúnir að dvelja lengur og borga fyrir gæði.

5.2 Helstu markaðir

Hér er stuðst við nýjustu markhópagreiningu Íslandsstofu (2017) en Íslandsstofa hefur greint hvaða markhópar eru ákjósanlegir fyrir íslenska ferðapjónustu og nefnt þá, en þeir eru Lífsglaði heimsborgarinn (e. The Fun-loving Globetrotter), Sjálfstæði landkönnuðurinn (e. The Independent Explorer) og Makindalegi menningarvitinn (e. The Cultural Comfort Seeker).

Markhóparnir hafa verið greindir út frá lífsháttum, persónugerð og hvernig þeir mæta þörfum og markmiðum íslenskrar ferðapjónustu. Í grunninn eru þetta ferðamenn með hærri tekjur, ferðast oft, leita stöðugt eftir nýjum upplifunum og áfangastöðum, vilja tengjast menningu og heimaþólki og bera virðingu fyrir umhverfinu sem þeir fara um. Þó er margt ólíkt milli þessara hópa sem einkennir þær upplifanir sem hóparnir sækjast eftir og lífshætti þeirra.

Hér er farið ýtarlega í marhópagreiningu Íslandsstofu út frá þessum hópum.

Lífsglaði heimsborgarinn: (grænn litur)

Hlutdeild af ferðamönnum 36%

Úthverfur, skapandi og opinn fyrir nýjungum og félagsskap. Forvitinn að eðlisfari og vill ögra sjálfum sér með því að upplifa framandi náttúru og menningu, en þó án þess að setja sig í óþarfa hættu. Hann vill sjá hvernig fólk á ólíkum stöðum hagar lífi sínu og gefur sér tíma til að upplifa og skynja.

- Ferðast utan sumarmánaða
- Virkur ferðalangur
- Líklegur til að koma aftur
- Er umhugað um náttúru og náttúruvernd
- Tilbúin/n að borga fyrir gæði, þjónustu og vörur
- Varkár að eðlisfari og sækist í leiðsögn og gæðavottanir
- Er viljug/ur til að ferðast lengra og heimsækja smærri samfélög

Mynd 39. - lykilorð lífsglaða heimsborgarans

Sjálfstæði landkönnuðurinn: (blár litur)

Hlutdeild af ferðamönnum 17%

Eiginleikar sjálfstæða landkönnuðarins er að hann vill ekki hefðbundið frí eða vera heftur í of skipulagðri dagskrá, sækist heldur í það sem er framandi og nýtt. Kýs að ferðast í fámennum hópi þar sem ekta íslensk upplifun skiptir miklu máli. Sækist eftir að læra um menningu og sögu áfangastaðarins og ferðast með umhverfisvænum hætti.

- Er viljug/ur til að ferðast lengra og heimsækja smærri samfélög
- Ferðast utan sumarmánaða
- Virkur ferðalangur
- Líklegur til að koma aftur
- Er umhugað um náttúru og náttúruvernd

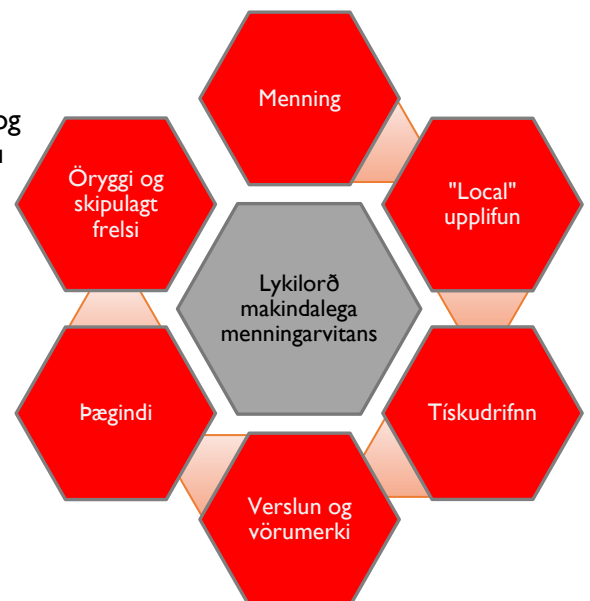
Mynd 40. - Lykilorð sjálfstæða landkönnuðarins.

Makindalegi menningarvitinn: (rauður litur)

Hlutdeild af ferðamönnum 17%

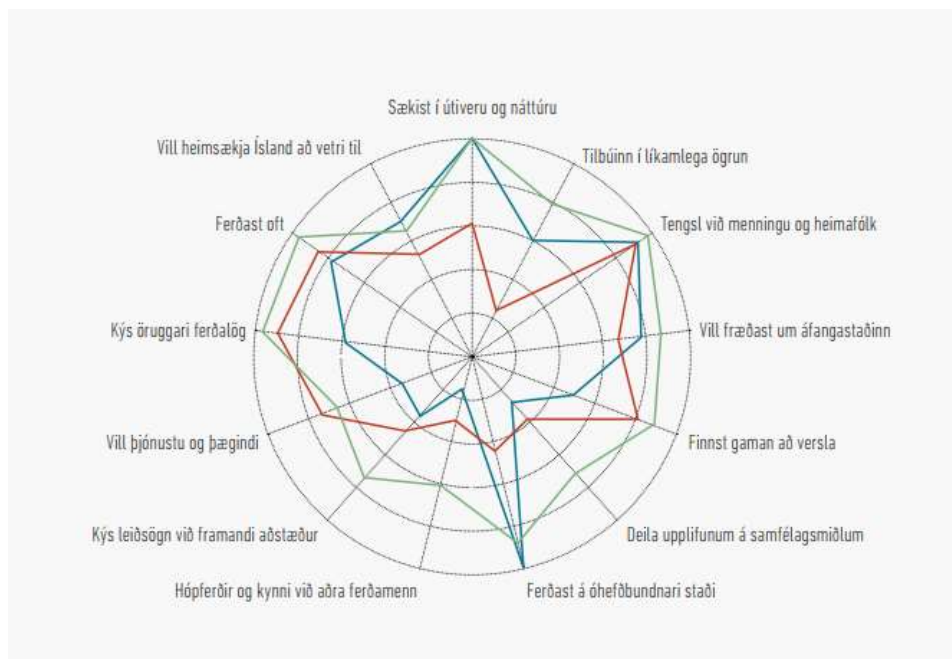
Ævintýragjarn innan skynsamlegra marka. Ferðast í „núinu“ og sækist eftir að upplifa staðarandann og menninguna frá fyrstu hendi. Kýs þægindi og þjónustu.

- Virkur ferðalangur
- Sækist í menningu
- Tilbúin/n að borga fyrir gæði, þjónustu og vörur
- Varkár að eðlisfari og fer sér ekki á voða

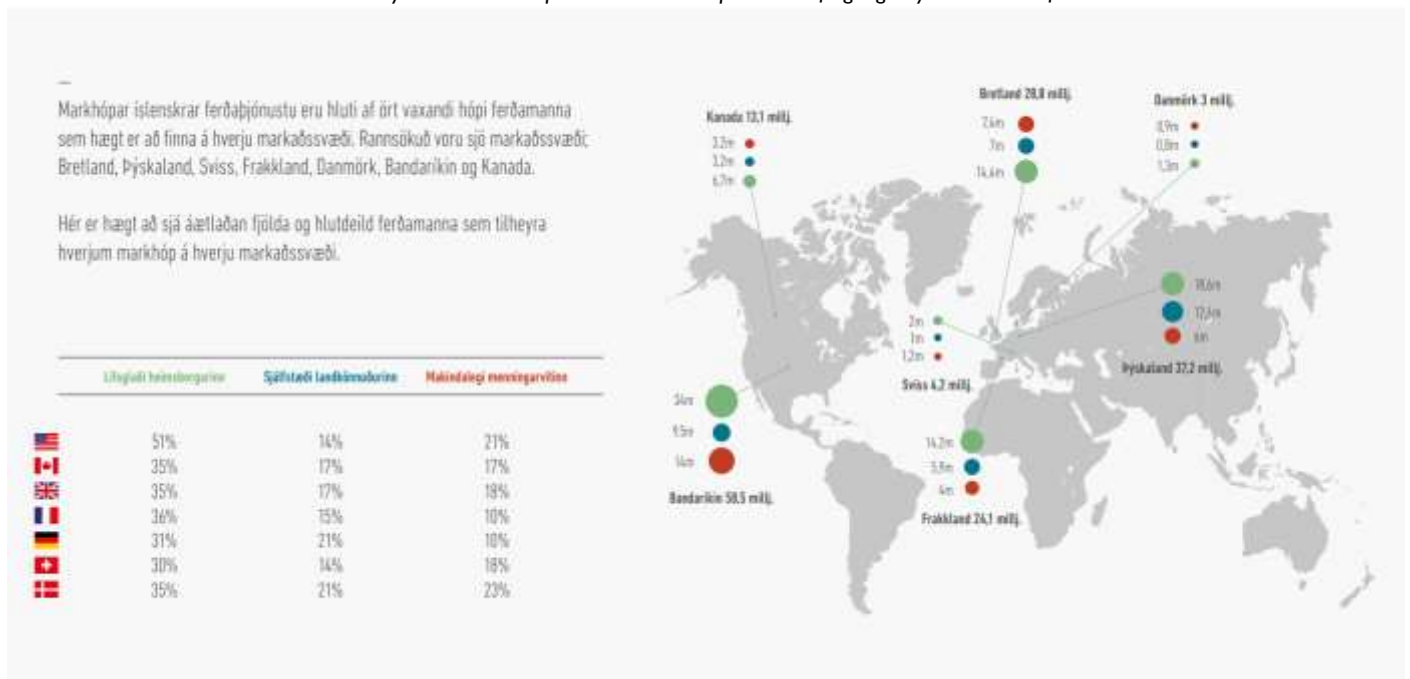

Mynd 41. - Lykilorð makindalega menningarvitans

Á mynd 42 má sjá hvaða þætti hver markhópur setur í forgang

Mynd 42. - Hvaða þættir hver markhópur setur í forgang. Mynd: Íslandsstofa.

Mynd 43. - Hlutdeild ferðamanna eftir hverjum markhóp. Mynd: Íslandsstofa.

Á mynd 43 má sjá hvað hver hlutdeild er út frá hverjum markhóp. Hin sjálfstæði landkönnuður tilheyrir þeim markaði sem Vestfirðir leita mest eftir og er sjálfstæði landkönnuðurinn með 17% hlutdeild af ferðamönnum. Skilgreining hans kemur heim og saman við greiningar Vestfjarða. Á svæðið hafa komið náttúruunnendur til að dást að náttúrunni og ferðast um á eigin vegum. Þeir vilja skoða og ferðast um landið og eru tilbúinir að leggja smá krók á leið sína til að komast á afskekktu staði. Þeir gera sér grein fyrir að ekki er sami lúxus sé í boði og á höfuðborgarsvæðinu. Gistingin er kannski ekki þriggja stjörnu en hægt er að fá einstaka upplifun.

Markhóparnir þrír eru reyndar að mörgu leiti líkir og þá má líka finna ákveðin samlegðaráhrif með „Lífsglaða heimsborgaranum“ en megin munurinn er þó á þessum hópum hversu tilbúinir þeir eru í líkamlega örvun. Á Vestfirðina kemur mikið af mjög virku útivistarfólk sem er tilbúið að leggja töluvert

á sig til að upplifa stórbrotna náttúru landsins og er útivist stór hluti af lífsstíl þessa hóps (Fjallaskíði, Kayakferðir, Fossavatnsganga).

Út frá markhópunum eru því helstu markaðir Vestfjarða því þýsku- og enskumælandi lönd.

5.3 Möguleikar svæðisins

Til þess að átta sig á hvað þarf að bæta til að áfangastaðurinn Vestfirðir verði sem samkeppnahæfastur og sinni þörfum þess markhóps sem einblínt er á, eru hér settir fram punktar úr frá þeim gögnum sem hafa komið fram í áætluninni. Einnig er horft til virðisikeðju viðskiptavinarins.

Í dag stýrir varan sem er í boði á staðnum markaðnum og með því að betrumbæta vöruna geta Vestfirðir orðið samkeppnishæfari. Taka skal fram að þetta er ekki algilt, sumstaðar er þetta í lagi en til að Vestfirðir í heild geti unnið saman þarf að hjálpast að til að hámarka gæði áfangastaðarins.

Upplýsingar

- Skýrar og vel framsettar, hvort sem er á netinu eða við komu
- Hagnýting netsins við miðlun upplýsinga
- Upplýsingamiðlun miði við þarfir gesta

Framsetning efnis

- Að ferðaþjónustuaðilar taki þátt í að móta og séu meðvitaðir um stefnu Vestfjarða í markaðsmálum
- Ferðaþjónar og sveitarfélög nýti efni Markaðsstofnunar og skilaboð séu samhæfð

Gæði

- Hvort sem er á gæði vöru eða starfsemi rekstaraðila þá skipta gæði miklu í ásynd
- Að tileinka sér gæðastaðla eins og Vakann hjálpar til við framsetningu á vöru

Lengd opunar

- Til að ferðatímabilið eigi möguleika á að lengjast þarf að huga að opnunartíma þjónustunnar, hvort sem er gististaðir, veitingastaðir eða afbreyting
- Tryggja lágmarksþjónustu í þéttbýliskjörnum allt árið (gisting, veitingar, afbreyting)

Fleiri vörur

- Aukið samstarf ferðaþjóna innan Vestfjarða við þróun ferða
- Aukið samstarf þarf við stóra ferðaheildsala og smásala um sölu á Vestfirskum ferðamöguleikum

Samgöngur

- Þjónusta við vegi í takt við ferðaþjónustu
- Merkingar á vegum og áningarstöðum
- Hringvegur 2 skilgreindur
- Réttar upplýsingar um færð á vegum, opnanir og vetrarlokanir á helstu vefum

Betri tæknileg þekking

- Tryggja þarf fræðslu til ferðaþjóna og uppfærslu tæknilegrar getu
- Ferðaþjónar kunni að skrá sig t.d. á Google Maps og helstu sölusíður
- Hægt sé að bóka helstu ferðavörur á netinu
- Ferðaþjónar séu sýnilegir með góðar og uppfærðar upplýsingar um fyrirtæki sín á netinu

Umhverfisvitund

- Grænu skrefin fyrir ferðaþjónustufyrirtækin
- Fyrirtæki í Vakanum eru með umhverfisviðurkenningu
- Ferðaþjónar þekki umhverfsvottun Vestfjarða og kynni á vefjum sínum

5.4 Lágmarkun neikvæðra áhrifa

Í kafla 3.5 er farið i mat á áhrifum ferðarþjónustunnar á svæðinu. Þar er farið yfir jákvæð og neikvæð áhrif á mismunandi þáttum. Það helsta sem kom út úr því er að viss svæði eru með neikvæða þætti á;

- Ágengi á vissa umhverfisþætti sem hægt væri að lágmarka neikvæð áhrif með friðlýsingum eða sterkari regluverki um þá staði – uppbygging áningarstaða
- Aðrir umhverfisþættir komu fram og þá um skemmtiferðaskip, út frá mengun og landtöku. Hægt væri að mæla mengunina til að fá það á hreint, en varðandi landtöku er breyting á regluverki og frekari skoðana þörf.
- Átroðningur ferðamanna sem leiðir til þess að íbúar verða neikvæðir í garð þeirra. Fram komu neikvæð áhrif út frá vissum skipadögum á Ísafirði, en nú þegar er komin af stað vinna með starfshópi á vegum Ísafjarðarbæjar til að skoða þau mál.

Út frá óvissuþáttum er hægt að minnst á meira aðgengi á nýja staði, t.d. með opnun Dýrafjarðaganga og lagfæringu á Dynjandisheiði en þá opnast sá kafla að vetrarlagi með meira aðgengi að Dynjanda. Það þarf því skipulagningu og að hugsa fram í tímann til að lágmarka þau neikvæðu áhrif sem gætu orðið.

Einnig þarf að skoða reglur og stefnur hvað varðar húsbíla eða svokallaða camper bíla til að lágmarka neikvæð áhrif. Mikil aukning hafi verið á komu þeirra og þá oft lagt yfir nótt á stöðum sem ekki teljast sem gististaðir. Einnig hefur komið fram aukning á þess konar bílum t.d. á Rauðasand að vetri til þar sem vetrarþjónusta veginum er ekki til staðar.

5.5 Aðgerðaáætlun

Aðgerðaáætlun er unnin eftir starfsmarkmiðum í kafla 4.4 og er skipt upp eftir Vestfirðir sem heild, norðursvæði, suðursvæði og Reykhólar og Strandir.

5.5.1 Vestfirðir sem heild

Verkefni 1	Undirbúningur hringvegur 2
Markmið	Undirbúa hringtengingu Vestfjarða sem verður til með Dýrafjarðargöngum og nýjum vegi yfir Dynjandisheiði. Efla þarf heilsársferðþjónustu á svæðinu bæði með stefnumótun, vörubrúun og kynningu.
Stutt verkefnalýsing	Ferðþjónusta á Vestfjörðum hefur talað fyrir því að Vestfjarðahringurinn sem verður til með gerð Dýrafjarðarganga og nýjum vegi yfir Dynjandisheiði verði skilgreindur sem Hringvegur 2. Vinna þarf stefnumótunarvinnu fyrir þessa ferðamannaleið sem og vörubrúun með áherslu á ferðir utan háannar.
Ábyrgðaraðilar	Markaðsstofa Vestfjarða.
Samstarfsaðilar	Ferðamálasamtök Vestfjarða, ferðþjónar á svæðinu, sveitarfélögin á Vestfjörðum.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaaðilar finna fjármögnun.
Árangursmælikvarðar	Samstarf og skuldbinding ferðþjóna. Vinnulag við aðrar ferðamannaleiðir skoðaðar (t.d. Arctic Coast Way). Ferðamannaleið skilgreind og þróuð.
Lokaafurð	Komin verði skilgreind ferðamannaleið sem er hringvegur 2 með þétt net afþreyingar og þjónustu.
Tímarammi	2018-2022.

Verkefni 2	Heilsársferðapjónusta - Þróun og kynning ferðapakka
Markmið	Þróa og vekja athygli á og auka sölu á ferðum til Vestfjarða með sérstaka áherslu á lengingu ferðamannatímabilsins.
Stutt verkefnalýsing	<p>Hafin er vinna með ferðapjónum á svæðinu um að draga saman vörur og þjónustu í ferðapakka sem leggja áherslu á vor og haust annarsvegar og vetur hinsvegar. Verkefnið felst í að klára vinnu við þessa vörupakka í samstarfi við ferðapjóna á svæðinu. Í framhaldi þarf að kynna ferðapakkana fyrir ferðaskrifstofum á höfuðborgarsvæðinu enda ljóst að megin þorri þeirra ferða sem seldar eru til Vestfjarða eru seldar í Rvk.</p> <p>Töluverð vinna fer í að kynna Vestfirðina sem raunhæfan möguleika fyrir ferðamenn utan háannar enda gætir ákveðinna fordóma í garð Vestfjarða og samgangna inn á og innan svæðisins.</p>
Ábyrgðaaðilar	Markaðsstofa Vestfjarða.
Samstarfsaðilar	Ferðaskrifstofur og ferðaskipuleggjendur á svæðinu.
Fjármögnun	<p>Kostnaður: Ekki vitað.</p> <p>Hver fjármagnar: Ábyrgðaaðilar finna fjármögnun.</p>
Árangursmælikvarðar	<p>Fundir með ferðapjónum til að draga saman hugmyndir að ferðapökkum.</p> <p>Þrír nýir ferðapakkar þróaðir og beint að skilgreindum markhópum.</p> <p>Ferðapakkar kynntir.</p> <p>Ferðapakkar settir í sölu.</p>
Lokaafurð	Ferðapakkar sem komnir eru í sölu hjá ferðaskrifstofum á svæðinu sem og stærri ferðaskrifstofum á höfuðborgarsvæðinu.
Tímarammi	2018-2020.

Verkefni 3	Uppbygging ferðapjónustu í bæjarkjörnum
Markmið	Uppbygging ferðapjónustu í bæjarkjörnunum og vinna við stefnumótun ferðapjónustu í þorpunum. Áhersla á þróun afþreyingar hvort sem er selda afþreying eða sem ferðamenn geta nýtt sér sjálfir eins og hönnun á öflugum kerfi göngu-, hjóla og hlaupaleiða, sem einnig mun nýtast ferðapjónum til að byggja sínar vörur á.
Stutt verkefnalýsing	Uppbygging og þróun afþreyingar innan þorpanna á Vestfjörðum, var þar horft til afþreyingar sem ferðamenn gætu nýtt sjálfir en jafnframt ferðir og afþreyingu sem ferðaskipuleggjendur gætu selt. Töluvert framboð er á afþreyingu á norðanverðum Vestfjörðum en á mörgum stöðum er hún mjög árstíðabundin. Það er því horft til þess að vinna með öllum þorpunum við að koma af stað og tengja betur saman þá afþreyingu sem er til staðar og stuðla þannig að því að ferðamenn dveljist lengur á staðnum.
Ábyrgðaaðilar	Markaðsstofa Vestfjarða.
Samstarfsaðilar	Sveitarfélögin á Vestfjörðum, ferðapjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaaðilar finna fjármögnun.
Árangursmælikvarðar	Afþreying í þorpunum á Vestfjörðum kortlögð. Greina á hvaða afþreyingu vantar á hverjum stað. Hönnun skoðuð á kerfi göngu-, hjóla- og hlaupaleiða. Fundir með ferðapjónum á svæðinu. Hugsanlegt demo verkefni í einhverju þorpunum. Skilgreining áningarstaða í þorpum og bæjum. Fjöldi tilbúinna ferða eða afþreyingar til sölu. Dregin saman afþreyingarmöguleikar.
Lokaafurð	Ferðir og afþreying, jafnt fullmótaðar ferðir til sölu en einnig afþreying sem ferðmenn geta gert á eigin vegum, út frá grunni öflugra göngu-, hjóla- og hlaupaleiða.
Tímarammi	2018-2020.

Verkefni 4	Skemmtiferðaskip; stjórnun, stýringu og aðgengi
Markmið	Ramma verður settur um stjórnun, stýringu og aðgengi skemmtiferðaskipa á Vestfjörðum fyrir árið 2020.
Stutt verkefnalýsing	Móta þarf stefnu um stjórnun, stýringu og aðgengi skemmtiferðaskipa. Á þetta sérstaklega við um stærð skipana og landtöku þeirra í friðlöndum. Nú þegar er hafin vinna hjá Ísafjarðarbæ um stefnu við móttöku skipa sem tengja mætti þessari vinnu.
Ábyrgðaraðilar	Ísafjarðarbær.
Samstarfsaðilar	Stjórnvöld, ferðaþjónar og Markaðsstofa Vestfjarða.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaaðilar finna fjármögnun.
Árangursmælikvarðar	Samtal hagsmunaaðila komið á. Stefnumótun unnin í samstarfi við starfshóp Ísafjarðabæjar.
Lokaafurð	Heildstæð stefnumótun um stjórnun, stýringu og aðgengi skemmtiferðaskipa.
Tímarammi	2018-2019.

Verkefni 5	Öflugt samstarf og gæði
Markmið	Auka gæðavitun og samstarf ferðapjóna og auka stafræna hæfni og tæknilega getu ferðapjóna.
Stutt verkefnalýsing	Ferðapjónar verði hvattir til þess að innleiða Vakann. Samið verði við ráðgjafa, eftir þörfum, til að aðstoða og leiðbeina fyrirtækjum í ferlinu. Í því samhengi verði einnig boðið upp á námskeið og fræðslu í tengslum við stafræna hæfni.
Ábyrgðaaðilar	Vestfjarðastofa
Samstarfsaðilar	Nýsköpunarmiðstöð Íslands, Fræðslumiðstöð Vestfjarða, Ferðamálastofa.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaaðilar finna fjármögnun.
Árangursmælikvarðar	Samningur samstarfsaðila. Sérstök herferð um kynningu Vakans á Vestfjörðum. Samstarf milli Fræðslumiðstöðvar Vestfjarða og Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands þar sem sett verði á námskeið fyrir ferðapjóna.
Lokaafurð	Tvö ný fyrirtæki á ári í Vakann næstu þrjú árin og að minnsta kosti 10 fyrirtæki á ári hafi setið námskeið um stafræna hæfni.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 6	Efla áhugaverða sögustaði
Markmið	Efla áhugaverða sögustaði með lengri opnunartíma sem og uppbyggingu sem varðar uppsetningu sýninga og aðgengi
Stutt verkefnalýsing	Koma á samstarfi sögustaða um lengri opnun og aðstoð við umsóknagerð um styrki til að klára sýningar og aðstöðu. Einnig skoða samstarf við sveitarfélög um styrki og aðkomu að fjármagni.
Ábyrgðaraðilar	Vestfjarðastofa.
Samstarfsaðilar	Sveitarfélög, Minjastofnun, ferðaþjónar.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaaðilar finna fjármögnun
Árangursmælikvarðar	Lengri opnunartími. Aukið aðgengi að sögustöðum.
Lokaafurð	Fleiri sögustaðir aðgengilegir fyrir ferðamenn allt árið.
Tímarammi	2018-2020.

Verkefni 7	Þjónusta við ferðamannavegi
Markmið	Endurskoðun á þjónustu á vegum þar sem áfangastaður er í sókn.
Stutt verkefnalýsing	Vinna að því að ná samtali við Vegagerðina um aukna þjónustu á helstu ferðamannaleiðum.
Ábyrgðaraðilar	Vestfjarðastofa.
Samstarfsaðilar	Sveitarfélög, stjórnvöld og Vegagerðin.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ríkið.
Árangursmælikvarðar	Ná samtali við Vegagerð. Skilgreining á forgangi ferðamannaleiða.
Lokaafurð	Bætt þjónusta á helstu ferðamannaleiðum.
Tímarammi	2018-2020.

5.5.2 Norðursvæði

Sveitarfélögin, Ísafjarðarbær, Bolungarvíkurkaupstaður og Súðavíkurhreppur.

Verkefni 1	Dynjandi
Markmið	Heildarskipulag svæðis við áfangastaðinn Dynjanda.
Stutt verkefnalýsing	<p>Heildarskipulagning fyrir Dynjanda sem áfangastað í tengingu við stjórnunar- og verndaráætlun Dynjanda. Taka þarf ákvörðun um þá uppbyggingu sem þarf við Dynjanda meðal annars um gestastofu, tjaldsvæði og salernisaðstöðu.</p> <p>Nauðsynlegt er að viðhalda og fara í uppbyggingu göngustíga, jafnframt þarf að vinna að stefnumótun og aðgerðaáætlun fyrir komu ferðamanna að vetrarlagi.</p>
Ábyrgðaraðilar	Umhverfisstofnun og Ísafjarðarbær.
Samstarfsaðilar	Vestfjarðastofa .
Fjármögnun	<p>Kostnaður: Ekki vitað.</p> <p>Hver fjármagnar: Ríkið og sveitarfélag.</p>
Árangursmælikvarðar	<p>Ákvörðun um nauðsynlega uppbyggingu tekin.</p> <p>Mörkuð stefna varðandi ferðaþjónustu að vetri.</p>
Lokaafurð	Heildstæð stefna um áfangastaðinn Dynjanda
Tímarammi	2018-2022.

Verkefni 2	Bolafjall
Markmið	Heildarskipulagning Bolafjalls sem áfangastað.
Stutt verkefnalýsing	Heildarskipulagning Bolafjalls sem áfangastað. Taka þarf ákvörðun um þá uppbyggingu sem þarf við Bolafjall meðal annars um þjónustuhús, göngustíga, útsýnispalla, og öryggisaðstaða. Jafnframt þarf að skoða aukið aðgengi að Bolafjalli. Einnig þarf að vinna að markaðsetningu.
Ábyrgðaraðilar	Bolungarvíkurkaupstaður og Ríkið.
Samstarfsaðilar	Vegagerðin og Ratsjárstofnun.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ríkið og sveitarfélag.
Árangursmælikvarðar	Aukið aðgengi. Uppbygging þjónustuhúss. Aukið öryggi.
Lokaafurð	Heildstætt skipulag fyrir Bolafjall sem áfangastað.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 3	Skemmtiferðaskip á Ísafirði
Markmið	Skipulags-, hönnunar- og framkvæmdavinna til að móta aðkomu farþega skemmtiferðaskipa og fyrstu upplifun þegar í land er komið.
Stutt verkefnalýsing	<p>Skilgreina, kortsetja og merkja ferðaleiðir um bæinn. Hönnun áningarstaða með salernisaðstöðu þar sem þörf er á, framsetningu upplýsinga sem veita innsýn í sögu og samfélag við Skutulsfjörð að fornu og nýju.</p> <p>Jafnframt því að bjóða gesti velkomna með þessum hætti, verða þeir minntir með jákvæðum hætti á þær reglur sem í gildi eru með tilliti til umhverfis og samfélags og vísað í þá aðila sem veita ferðamönnum þjónustu í bænum.</p>
Ábyrgðaraðilar	Ísafjarðarbær.
Samstarfsaðilar	Ferðapjónar á svæðinu, Vestfjarðastofa.
Fjármögnun	<p>Kostnaður: Ekki vitað.</p> <p>Hver fjármagnar: Ábyrgðaraðili.</p>
Árangursmælikvarðar	<p>Hönnun kláruð fyrir áningarstaði með salernisaðstöðu.</p> <p>Uppsetning merkinga.</p>
Lokaafurð	Heilstætt skipulag fyrir komu skemmtiferðaskipa til Ísafjarðar.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 4	Hvítanes og Litlabær
Markmið	Bætt aðkoma ferðamanna að Hvítanesi og Litlabæ með áherslu á samspil náttúru og öryggis ferðamanna við þjóðveginn.
Stutt verkefnalýsing	Vinna þarf heildarstefnu fyrir svæðið. Móttökuhús fyrir ferðamenn við Litlabæ, uppsetning skilta við Hvítanes um dýralífið, bætt aðkoma og bílastæði við Hvítanes sem og stækkun útsýnisstaða við Hvítanes með áherslu á að auka öryggi miðað við núverandi aðstæður.
Ábyrgðaraðilar	Súðavíkurbreppur.
Samstarfsaðilar	Landeigendur og Þjóðminjasafn Íslands.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ríkið og sveitarfélag.
Árangursmælikvarðar	Móttökuhús fyrir ferðamenn við Litlabæ. Uppsetning skilta við Hvítanes. Bætt aðkoma og stækkun útsýnisstaða við Hvítanes og Litlabæ.
Lokaafurð	Heildstæð stefna fyrir svæðið í heild.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 5	Hornstrandir og Jökulfirðir
Markmið	Greining á núverandi stöðu og stefnumótun um þróun friðlandsins og Jökulfjarðar sem áfangastaðar.
Stutt verkefnalýsing	Vinna þarf greiningu á núverandi stöðu og stefnumótun um þróun friðlandsins sem áfangastaðar. Huga þarf að þessari stefnumótun í samræmi við stjórnunar- og verndaráætlun Umhverfisstofnunar um svæðið.
Ábyrgðaraðilar	Umhverfisstofnun og Ísafjarðarbær.
Samstarfsaðilar	Landeigendur og ferðapjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ríkið og sveitarfélag.
Árangursmælikvarðar	Greining á núverandi stöðu. Stefnumótunarvinna.
Lokaafurð	Heildstæð stefna um áfangastaðinn Hornstrandir og Jökulfirði.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 6.	Heildarskipulagning á Tungudal, Seljalandsdal og Hnífum
Markmið	Hönnun á alhliða útivistarsvæði sem inniheldur skíða-, göngu-, hlaupa- og hjólaleiðir með útsýnisstöðum og þjónustuhúsi.
Stutt verkefnalýsing	<p>Hönnunarverkefni sem snýr að heildarskipulagningu á svæðinu sem alhliða útivistarsvæðis, sem inniheldur skíða-, göngu-, hlaupa- og hjólaleiðir og munu tengja saman byggð, skóga og hálendi.</p> <p>Einnig er gert ráð fyrir útsýnisstöðum og þjónustuhúsum. Um er að ræða nýjan áfangastað sem væri aðdráttarafli allan ársins hring fyrir innlenda og erlenda ferðamenn.</p> <p>Enn fremur væri um að ræða verkefni sem væri ætlað til verndunar náttúru.</p>
Ábyrgðaraðilar	Ísafjarðarbær.
Samstarfsaðilar	Ferðaþjónar á svæðinu.
Fjármögnun	<p>Kostnaður: Ekki vitað.</p> <p>Hver fjármagnar: Ábyrgðaraðilar.</p>
Árangursmælikvarðar	<p>Hönnunarvinnu lokið.</p> <p>Uppsetning útnýsistöðu og þjónustuhúss lokið.</p>
Lokaafurð	Heildstætt kerfi skíða-, göngu-, hlaupa- og hjólaleiða um svæðið.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 7	Minnibakki – Skálavík
Markmið	Uppbygging Minnibakka og Skálavíkur sem áfangastaða með aðgengi að salernum og bættum samgöngum.
Stutt verkefnalýsing	Verkefnið snýr að þróun Minnibakka og Skálavíkur sem áfangastaða ferðamanna. Nauðsynlegt er að lagfæra veg yfir í Skálavík og koma upp bílastæðum og þjónustuhúsi. Jafnframt þarf að setja upp skilti og grípa til aðgerða til að koma í veg fyrir utanvegaakstur.
Ábyrgðaraðilar	Bolungarvíkurkaupstaður.
Samstarfsaðilar	Landeigendur, Vegagerðin og ferðaþjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaaðilar finna fjármagn.
Árangursmælikvarðar	Lagfæring vegar yfir í Skálavík. Uppsetning bílastæða og þjónustuhúss.
Lokaafurð	Skálavík og Minnibakki sem áfangastaðir í góðri tengingu við Bolungarvík .
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 8	Hornstrandastofa
Markmið	Uppbygging gestastofu á Ísafirði.
Stutt verkefnalýsing	Verkefnið snýr að uppbyggingu gestastofu á Ísafirði fyrir friðlandið á Hornströndum.
Ábyrgðaraðilar	Ísafjarðarbær.
Samstarfsaðilar	Umhverfisstofnun, landeigendur og ferðaþjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaaðilar finna fjármagn.
Árangursmælikvarðar	Samstarf hagsmunaaðila komið á. Hönnun á gestastofu. Hefja framkvæmdir.
Lokaafurð	Hornstrandastofa.
Tímarammi	2018-2021.

5.5.3 Suðursvæði

Sveitarfélögin Vesturbyggð og Tálknafjarðarhreppur

Verkefni 1	Látrabjarg
Markmið	Unnið að framtíðarlausn með heildarskipulagningu Látrabjargs sem áfangastaðar.
Stutt verkefnalýsing	Klára þarf samtalið við landeigendur um friðlýsingu eða stofnun þjóðgarðs. Nauðsynleg innviðauppbýgging þarf að eiga sér stað við Látrabjarg svo sem gestastofa, salernisaðstaða, bílastæði sem og uppbygging göngustíga og lagfæring á svæðinu. Jafnframt þarf að stórauka öryggi við bjargið.
Ábyrgðaraðilar	Landeigendur og Vesturbyggð.
Samstarfsaðilar	Umhverfisstofnun og ferðaþjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ríkið og sveitarfélag.
Árangursmælikvarðar	Tekin sé endanlega ákvörðun um þróun Látrabjargs sem áfangastaðar. Tryggð sé nauðsynleg innviðauppbýgging.
Lokaafurð	Þjóðgarður við Látrabjarg með nauðsynlegri innviðauppbýggingu.
Tímarammi	2018-2022.

Verkefni 2	Minjasafnið að Hnjóti
Markmið	Nauðsynlegt er að byggja upp og bæta aðgengi að Minjasafninu að Hnjóti og efla það þannig sem áningarstað ferðamanna. Minjasafnið sinnir einnig nauðsynlegri upplýsingagjöf til ferðamanna sem fara þar um.
Stutt verkefnalýsing	Verkefnið snýr að fegrun umhverfis Minjasafnsins og nauðsynlegar lagfæringar á aðgengi að safninu. Jafnframt er nauðsynlegt að setja upp skilti í botni Patreksfjarðar sem vísar á safnið, en Minjasafnið sinnir einnig nauðsynlegri upplýsingagjöf á sínu svæði.
Ábyrgðaraðilar	Minjasafnið að Hnjóti.
Samstarfsaðilar	Vesturbyggð, Tálknafjarðarhreppur og Vegagerðin.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaaðili finnur fjármagn.
Árangursmælikvarðar	Uppsetning skilta. Umhverfi fegrað. Bætt aðgengi.
Lokaafurð	Lagfæring áningarstaðar með bættu aðgengi.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 3	Áfangastaðir í Tálknafjarðarhreppi
Markmið	Uppbygging áfangastaða í Tálknafjarðarhreppi.
Stutt verkefnalýsing	Nauðsynlegt er að fara í greiningu og kortlagningu á áfangastöðum í Tálknafjarðarhreppi. Skilgreina þarf hvaða áfangastaði þarf að byggja upp í samstarfi við sveitarfélagið og ferðapjóna á svæðinu.
Ábyrgðaraðili	Tálknafjarðarhreppur.
Samstarfsaðilar	Ferðapjónar á svæðinu og Vestfjarðastofa.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgaraðili.
Árangursmælikvarðar	Greining og kortlagning. Skilgreining áfangastaða.
Lokaafurð	Fleiri áfangastaði í sveitarfélagið.
Tímarammi	2018-2020.

Verkefni 4	Rauðasandur
Markmið	Heildarskipulagning Rauðasands sem heilsársáfangastaðs
Stutt verkefnalýsing	Vinna þarf heildstæða áætlun um þróun Rauðasands sem áfangastaðar. Jafnframt þarf að finna leið til að miðla nauðsynlegum upplýsingum um aðstöðu til ferðamanna. Nauðsynleg uppbygging þarf að vera á svæðinu til að taka á móti ferðamönnum allt árið í kring.
Ábyrgðaraðili	Landeigendur og Vesturbyggð.
Samstarfsaðilar	Vegagerðin og ferðaþjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaraðilar finna fjármagn.
Árangursmælikvarðar	Uppsetning skilta. Heildarskipulag áfangastaðarins Rauðasands.
Lokaafurð	Rauðasandur verður heildstæður áfangastaður allt árið.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 5	Garðar BA
Markmið	Uppbygging áningarstaðar.
Stutt verkefnalýsing	Nauðsynleg uppbygging þarf að vera við Garðar BA, gera þarf bílastæði, uppsetning salerna og jafnframt þarf að setja upp upplýsingarskilti.
Ábyrgðaraðili	Vesturbyggð.
Samstarfsaðilar	Landeigendur og Vegagerðin.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaraðili.
Árangursmælikvarðar	Bílastæði. Uppsetning salerna. Uppsetning upplýsingarskilta.
Lokaafurð	Lagfæring áningarstaðar.
Tímarammi	2018-2019.

Verkefni 6	Listasafn Samúels í Selárdal
Markmið	Áframhald á viðeigandi uppbyggingu safnsins með aðstöðu fyrir gesti, veitingar og búð. Bæta þarf aðgengi að safninu.
Stutt verkefnalýsing	Mikil uppbygging hefur verið við Listasafn Samúels undanfarin ár, en þó er nauðsynlegt að bæta enn við með áframhaldandi uppbyggingu safnsins með bættri aðstöðu fyrir gesti, veitingar og búð. Vegurinn að listasafninu hefur takmarkandi áhrif á heimsóknir og nauðsynlegt að bæta aðgengi með því að laga veginn.
Ábyrgðaraðili	Félag um Listasafn Samúels.
Samstarfsaðilar	Vesturbyggð, ferðaþjónar á svæðinu, Vegagerðin.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ríkið og sveitarfélag.
Árangursmælikvarðar	Lagfærður vegur. Safnið lagfært.
Lokaafurð	Aðgengilegt uppfært safn sem er opið allt árið.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 7.	Sundlaugin í Krossholti
Markmið	Uppbygging í kringum sundlaugina í Krossholti á Barðaströnd.
Stutt verkefnalýsing	Vinna heildstæða langtímaáætlun um sundlaugina sem áfangastað. Vinna að bættri aðstöðu, aðkomu og umhverfi fegrað.
Ábyrgðaraðili	Vesturbyggð.
Samstarfsaðilar	Landeigendur.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaraðili.
Árangursmælikvarðar	Heildstæð áætlun. Bætt aðstaða. Umhverfi fegrað.
Lokaafurð	Heildstæð áætlun og lagfæring áfangastaðar.
Tímarammi	2018-2020.

5.5.4 Strandir og Reykhólar

Sveitarfélög eru Árneshreppur, Kaldrananeshreppur, Reykhólahreppur og Strandabyggð.

Verkefni 1	Áningarstaðir í Reykhólasveit
Markmið	Uppbygging fleiri áningarstaða, hönnun og kortlagning.
Stutt verkefnalýsing	Nauðsynlegt er að fara í greiningu og kortlagningu á núverandi áningarstöðum í Reykhólasveit. Jafnframt þarf að fara í hönnun bæði á núverandi áningarstöðum sem og nýjum. Vinna þarf með sveitarfélaginu og ferðapjónum á svæðinu við greiningu á því hvar þarf að bæta við áningarstöðum.
Ábyrgðaraðilar	Vestfjarðastofa.
Samstarfsaðilar	Sveitarfélagið, Vegagerðin og ferðapjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaraðilar finna fjármagn.
Árangursmælikvarðar	Greining og kortlagningu lokið. Hönnun áningarstaða lokið.
Lokaafurð	Öflugt net áningarstaða um allan Reykhólahrepp.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 2	Áningarstaðir í Strandabyggð
Markmið	Uppbygging fleiri áningarstaða, hönnun og kortlagning.
Stutt verkefnalýsing	Nauðsynlegt er að fara í greiningu og kortlagningu á núverandi áningarstöðum í Strandabyggð. Jafnframt þarf að fara í hönnun bæði á núverandi áningarstöðum sem og nýjum. Vinna þarf með sveitarfélaginu og ferðapjónum á svæðinu við greiningu á því hvar þarf að bæta við áningarstöðum.
Ábyrgðaraðilar	Vestfjarðastofa.
Samstarfsaðilar	Sveitarfélagið, Vegagerðin og ferðapjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaraðilar finna fjármagn.
Árangursmælikvarðar	Greining og kortlagningu lokið. Hönnun áningarstaða lokið.
Lokaafurð	Öflugt net áningarstaða um alla Strandabyggð.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 3	Kaldalón
Markmið	Uppbygging Kaldalóns sem áfangastaðar með tengingu við Drangajökul.
Stutt verkefnalýsing	Koma á samstarfi landeigenda, núverandi ferðapjóna og sveitarfélags um þróun og hönnun áfangastaðarins.
Ábyrgðaraðilar	Vestfjarðastofa.
Samstarfsaðilar	Landeigendur, sveitafélagið og ferðapjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaaðili finnur fjármagn.
Árangursmælikvarðar	Samstarf hagsmunaaðila komið á. Hönnun áfangastaðarins lokið.
Lokaafurð	Kaldalón sem áfangastaður.
Tímarammi	2018-2020.

Verkefni 4	Árneshreppur
Markmið	Uppbygging fleiri áningarstaða, hönnun og kortlagning.
Stutt verkefnalýsing	Nauðsynlegt er að fara í greiningu og kortlagningu á núverandi áningarstöðum í Strandabyggð. Jafnframt þarf að fara í hönnun bæði á núverandi áningarstöðum sem og nýjum. Vinna þarf með sveitarfélaginu og ferðapjónum á svæðinu við greiningu á því hvar þarf að bæta við áningarstöðum.
Ábyrgðaraðilar	Vestfjarðastofa.
Samstarfsaðilar	Sveitarfélagið, Vegagerðin og ferðapjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaraðilar finna fjármagn.
Árangursmælikvarðar	Greining og kortlagningu lokið. Hönnun áningarstaða lokið.
Lokaafurð	Öflugt net áningarstaða um allan Árneshrepp.
Tímarammi	2018-2021.

Verkefni 5	Pottarnir á Drangsnesi
Markmið	Uppbygging pottana á Drangsnesi sem áningarstað.
Stutt verkefnalýsing	Nauðsynlegt er að fara í framkvæmdir við búningaþstöðu sem og umhverfið í kringum pottana.
Ábyrgðaraðilar	Kaldrananeshreppur.
Samstarfsaðilar	Ferðapjónar á svæðinu.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ábyrgðaraðili.
Árangursmælikvarðar	Bætt búningaþstaða. Umhverfi pottana fegrað.
Lokaafurð	Lagfæring áningarstaðar.
Tímarammi	2018-2020.

Verkefni 6.	Heilsársvegur í Árneshrepp
Markmið	Öruggar heilsárssamgöngur í Árneshreppi.
Stutt verkefnalýsing	Til að tengja Árneshrepp sem heilsársáfangastað er nauðsynlegt að hefja uppbyggingu vegaframkvæmda til Árneshrepps. Jafnframt verður að tryggja vetrarþjónustu á veginum.
Ábyrgðaraðilar	Vegagerðin.
Samstarfsaðilar	Sveitarfélagið, Vestfjarðastofa.
Fjármögnun	Kostnaður: Ekki vitað. Hver fjármagnar: Ríkið.
Árangursmælikvarðar	Heilsársvegur í Árneshrepp.
Lokaafurð	Heilsársvegur í Árneshrepp.
Tímarammi	2018-2022.

6 Mælikvarðar

Til þess að setja fram mælikvarða á verkefni er hér notast við árangursmælikvarðana sem settir voru við hvert verkefni, sjá kafla 5.5. Hér er búið að draga saman sérstaklega þessa mælikvarða fyrir hvert verkefni og tímaramma.

Vestfirðir sem heild	Tímarammi
1. Undirbúningur hringveggar 2. <ul style="list-style-type: none"> a. Samstarf og skuldbinding ferðapjóna. b. Vinnulag við aðrar ferðamannaleiðir skoðaðar (t.d. Artic Coast Way). c. Ferðamannaleið skilgreind og þróuð.	2018-2022
2. Heilsársferðapjónusta – Þróun og kynning ferðapakka. <ul style="list-style-type: none"> a. Fundir með ferðapjónum til að draga saman hugmyndir af ferðapökkum. b. Þrír nýir ferðapakkar þróaðir og beint að skilgreindum markhópum. c. Ferðapakkar kynntir. d. Ferðapakkar settir í sölu.	2018-2020
3. Uppbygging í bæjarkjörnum. <ul style="list-style-type: none"> a. Afþreying í þorpum á Vestfjörðum kortlögð. b. Greina á hvaða afþreyingu vantar á hverjum stað. c. Hönnun skoðuð á kerfi göngu-, hjóla- og hlaupaleiðum. d. Fundir með ferðapjónum á svæðinu. e. Hugsanlegt demo verkefni í einhverju þorpanna. f. Skilgreining áningarstaða í þorpum og bæjum. g. Fjöldi tilbúinna ferða eða afþreyingar til sölu. h. Dregnir saman afþreyingarmöguleikar.	2018-2020
4. Skemmtiferðaskip. <ul style="list-style-type: none"> a. Samtali hagsmunaaðila komið á. b. Stefnuþróun unnin í samstarfi við starfshóp Ísafjarðabæjar.	2018-2019
5. Öflugt samstarf og gæði. <ul style="list-style-type: none"> a. Samningur samstarfsaðila. b. Sérstök herferð um kynningu Vakans á Vestfjörðum. c. Samstarf milli Fræðslumiðstöðvar Vestfjarða og Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands þar sem sett verði á námskeið fyrir ferðapjóna.	2018-2021
6. Efling áhugaverða sögustaði. <ul style="list-style-type: none"> a. Lengri opnunartími. b. Auka aðgengi að sögustöðum.	2018-2020
7. Þjónusta við ferðamannavegi. <ul style="list-style-type: none"> a. Ná samtali við Vegagerð. b. Skilgreining á forgangi ferðamannaleiða.	2018-2020

Norðursvæði	Tímarammi
1. Dynjandi. <ul style="list-style-type: none"> a. Ákvörðun um nauðsynlega uppbyggingu tekin. b. Mörkuð stefna varðandi ferðaþjónustu að vetri. 	2018-2022
2. Bolafjall. <ul style="list-style-type: none"> a. Aukið aðgengi. b. Uppbygging þjónustuhúss. c. Aukið öryggi. 	2018-2021
3. Skemmtiferðaskip á Ísafirði. <ul style="list-style-type: none"> a. Hönnun kláruð fyrir áningarstaði með salernisaðstöðu. b. Uppsetning merkinga. 	2018-2021
4. Hvítanes og Litlabær. <ul style="list-style-type: none"> a. Móttaka fyrir ferðamenn við Litlabæ. b. Uppsetning skilta við Hvítanes. c. Bætt aðkoma og stækkun útsýnisstaða við Hvítanes og Litlabæ. 	2018-2021
5. Hornstrandir og Jökulfirðir. <ul style="list-style-type: none"> a. Greining á núverandi stöðu. b. Stefnumótunarvinna. 	2018-2021
6. Heildarskipulagning á Tungudal, Seljalandsdal og Hnífum. <ul style="list-style-type: none"> a. Hönnunarvinnu lokið. b. Uppsetning útnýsnaðstöðu og þjónustuhúss lokið. 	2018-2021
7. Minnibakki – Skálavík. <ul style="list-style-type: none"> a. Lagfæring vegar yfir í Skálavík. b. Uppsetning bílastæða og þjónustuhúss. 	2018-2021
8. Hornstrandastofa. <ul style="list-style-type: none"> a. Samstarf hagsmunaaðila komið á. b. Hönnun gestastofu. c. Hefja framkvæmdir. 	2018-2021

Suðursvæði**Tímarammi**

1. Látrabjarg. 2018-2022
  - a. Tekin sé endanlega ákvörðun um þróun Látrabjargs sem áfangastaðar.
  - b. Tryggð sé nauðsynleg innviðaupbygging.

2. Minjasafnið að Hnjóti. 2018-2021
  - a. Uppsetning skilta.
  - b. Umhverfi fegrað.
  - c. Bætt aðgengi lokið.

3. Tálknafjarðarhreppur. 2018-2020
  - a. Greining og kortlagning.
  - b. Skilgreining áfangastað.

4. Rauðasandur. 2018-2021
  - a. Uppsetning skilta.
  - b. Heildarskipulag áfangastaðarins Rauðasands.

5. Garðar BA. 2018-2019
  - a. Bílastæði.
  - b. Uppsetning salerna.
  - c. Uppsetning upplýsingarskilta.

6. Listasafn Samúels í Selárdal. 2018-2021
  - a. Lagfærður vegur.
  - b. Safnið lagfært.

7. Sundlaugin í Krossholti. 2018-2021
  - a. Heildstæð áætlun.
  - b. Bætt aðstaða.
  - c. Umhverfi fegrað.

Strandir og Reykhólar

1. Áningarstaðir í Reykhólasveit. 2018-2021
  - a. Greiningu og kortlagningu lokið.
  - b. Hönnun áningarstaða lokið.
2. Áningarstaðir í Strandabyggð. 2018-2021
  - a. Greiningu og kortlagningu lokið.
  - b. Hönnun áningarstaða lokið.
3. Kaldalón. 2018-2020
  - a. Samstarf hagsmunaaðila komið á.
  - b. Hönnun áfangastaðarins.
4. Áningarstaðir í Árneshrepp. 2018-2021
  - a. Greiningu og kortlagningu lokið.
  - b. Hönnun áningarstaða lokið.
5. Pottarnir Drangnesi. 2018-2020
  - a. Bætt búningsaðstaða.
  - b. Umhverfi pottana fegrað.
6. Heilársvegur í Árneshrepp. 2018-2022
  - a. Heilársvegur í Árneshrepp.

7 Kostnaður, mannaflí og úrræði

Erfitt er að áætla kostnað á verkefnum og væru því næstu skref að meta fjárþörf fyrir hvert verkefni fyrir sig. Það verður ekki gert í þessari áætlun, en fagaðilum verður falið að kostnaðarmeta verkefni.

Þættir sem þarf að taka tillit til og skoða við gerð kostnaðaráætlunar eru t.d. verkefnastjórnun, hönnun, deiliskipulag, framkvæmd og fleira og einnig þarf að leita tilboða hjá viðeigandi aðilum.

Samstarfsaðilar hvers verkefnis fyrir sig gætu borið vissan kostnað en hinsvegar er á heildina litið til stjórnvalda og stofnanir hins opinbera. Í vissum verkefnum er leitað til annara sjóða og styrkja og eru það ábyrgðaaðilar sem bera ábyrgð á umsóknum úr þeim.

Til að sjálfri áfangastaðaáætluninni sé viðhaldið og hún yfirfarin þarf að hafa svæðisbundið *DMO* eða áfangastaðasamtök. Jafnframt myndu áfangastaðasamtök sinna mikilvægu hlutverki um utanumhald og innleiðingu verkefna.

8 Lokaorð

Það er von okkar að þessi áfangastaðaáætlun gefi lesandanum góða sýn á stöðu Vestfjarða sem áfangastað. Mikil vinna var lögð í að afla gagna en hinsvegar lentu verkefnastjórar oft á vegg, bæði vegna þess að gögn voru ekki samanburðarhæf og ekki samrýmd á milli stofnana sem sjá um sama málaflokk. Einnig var stundum erfitt og flókið að fá gögn. Jafnframt virtist vera erfitt að fá viss gögn flokkuð niður á landshluta eins og Vestfirði. Það er því mikilvægt að til þess að hægt sé að þróa ferðaþjónustuna og að henni sé stýrt á ábyrgan hátt að þetta sé lagað. Með nýju Mælaborði ferðaþjónustunnar er von um breytingar að einhverju leiti, en mikilvægt er að fá allar stofnanir sem sjá um gögn ferðaþjónustunnar með í það verkefni.

Fram hefur komið að áfangastaðaáætlun sé lifandi plagg sem þarf að uppfæra reglulega. Það er mikilvægt að það sé gert til að halda þeim aðgerðum á lofti sem þarf að gera til að hámarka jákvæð áhrif og draga úr neikvæðum áhrifum ferðaþjónustu á Vestfjörðum.

Margt gott hefur verið gert sem styður við ferðaþjónustuna á svæðinu en brýnt er að vel sé haldið á spöðunum og passað upp á samfélagið og náttúruna. Helsta og stærsta áskorun Vestfjarða eru samgöngur þar sem þarf að vinna að betrubót á til að Vestfirðir verði að þeim áfangastað og samfélagi sem íbúar vilja.

9 Heimildaskrá

- Airbnb. (2017). *Gisting, Vestfirðir*. Sótt 22. september 2017 af https://www.airbnb.com/s/Westfjords-Region/all?refinements%5B%5D=for_you&allow_override%5B%5D=&ne_lat=66.94058697998943&ne_lng=-21.158523651857422&sw_lat=65.50065204848256&sw_lng=-24.514846894044922&zoom=8&search_by_map=true
- Alta. (2018). *Svæðisskipulag Dalabyggðar, Reykhólahrepps og Strandabyggðar, Tillaga til auglýsingar skv. 24 gr. skipulagslaga*. Sótt 9. apríl 2018 af http://www.reykholar.is/stjornsysla/utgefid_efni/skra/1890/
- Atvinnuþróunarfélag Vestfjarða. (2016). *Ferðapjónustugreiningar 2015*. Sótt 9. október 2017 af https://www.atvest.is/greiningar_utgafa_skyrslur/skra/93/
- Beint frá býli. (2017). *Býli*. Sótt 4. júlí 2017 af <http://www.beintfrabyli.is/byli>
- Butler, R.W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: Implications for management and resources. *The Canadian Geographer*, XXIV (1), 5-12.
- Byggðastofnun. (2014). *Vestfirðir, stöðugreining 2014, landbúnaður*. Sótt 2. október 2017 af <https://www.byggdastofnun.is/static/files/Skyrslur/Soknaraetlun/vestfirdir.-stodugreining-2014.pdf>
- Edward H. Huijbens og Gunnar Þór Jóhannesson. (2013). *Ferðamál á Íslandi*. Reykjavík: Mál og menning.
- Edward H. Huijbens og Kristinn Berg Gunnarsson. (2014). *Skemmtiferðaskip við Ísland – úttekt á áhrifum*. Rannsóknarmiðstöð ferðamála. Sótt 20. mars 2018 af <http://www.rmfi.is/static/research/files/skyrsla-skemmtiferdskip-2014-vefutgafapdf>
- Eyrún Jenný Bjarnadóttir. (2018). *Viðhorf íbúa á Vestfjörðum til ferðamanna og ferðapjónustu*. Rannsóknarmiðstöð ferðamála. Sótt 15. mars 2018 af <http://www.rmfi.is/static/research/files/vestfirdirpdf>
- Ferðamálasamtök Vestfjarða. (2016). *Stefnumótun vestfirskrar ferðapjónustu*. Sótt 11. Október 2017 af https://www.atvest.is/greiningar_utgafa_skyrslur/skra/95/
- Ferðamálastofa. (2017a). *Upplýsingamiðstöðvar og bókunarþjónusta*. Sótt úr gagnagrunni Ferðamálastofu 4. október 2017
- Ferðamálastofa. (2017b). *Söfn og sýningar*. Sótt í gangagrunni Ferðamálastofu 4. október 2017
- Ferðamálastofa. (2017c). *Sundlaugar og heitar laugar*. Sótt í gangagrunni Ferðamálastofu 4. október 2107
- Ferðamálastofa. (2017d). *Ferðaskrifstofur og Ferðaskipurleggjendur*. Sótt í gagnagrunni Ferðamálastofu 4. október 2017
- Ferðamálastofa. (2017e). *Gististaðir*. Sótt í gagnagrunn Ferðamálastofu 22. september 2017
- Ferðamálastofa. (2017f). *Afþreying*. Sótt í gagnagrunn Ferðamálastofu 22. september 2017
- Ferðamálastofa. (2017g). *Handverk og hönnun*. Sótt í gagnagrunn Ferðamálastofu 22. september 2017
- Ferðamálastofa. (2017h). *Samgöngur*. Sótt í gagnagrunn Ferðamálastofu 22. september 2017
- Ferðamálastofa. (2017i). *Veitingar*. Sótt í gangagrunn Ferðamálastofu 22. september 2017

Ferðamálastofa. (2018). *Landsmenn sátir við ferðamenn og ferðaþjónustu*. Sótt 5. mars 2018 af <https://www.ferdamalastofa.is/is/um-ferdamalastofu/frettir/landsmenn-sattir-vid-ferdamenn-og-ferdathjonustu>

Ferðamálastofa. (e.d.). *Hvaða leyfi þarf í ferðaþjónustu*. Sótt 8. ágúst 2017 af <https://www.ferdamalastofa.is/is/leyfi-og-loggjof/hvada-leyfi-tarf-i-ferdatjonustu>

Fjórðungsamband Vestfirðinga. (e.d.-a). *Tillaga svæðisáætlun til umfjöllunar í sveitastjórnnum*. Sótt 25. september 2017 af http://vestfirdir.is/stefnumotun_sveitarfelaga/skjol_tengd_stefnumotun/flokkur/152/

Fjórðungssamband Vestfirðinga. (e.d.-b). *Minnisblað til sveitarfélaga um svæðisskipulag Vestfjarða*. Sótt 25. September af http://vestfirdir.is/stefnumotun_sveitarfelaga/skjol_tengd_stefnumotun/

Fjórðungssamband Vestfirðinga. (e.d.-c). *Umhverfissvottun*. Sótt 1. október 2017 af <http://vestfirdir.is/umhverfissvottun/>

Guðrún Dóra Brynjólfsdóttir. (2016). *Skipulag, staða og stefnumótun ferðaþjónustu í aðalskipulagi sveitarfélaga á Íslandi*. Sótt 3. janúar 2018 af <https://skemman.is/bitstream/1946/25097/1/Ms%20ritger%C3%B0%20Gu%C3%B0r%C3%BAn%20D%C3%B3ra%20Brynj%C3%B0lf%C3%B0sd%C3%B0ttir%20ma%C3%AD%2020106%20skil.pdf>

Guðrún Þóra Gunnarsdóttir. (2007). Forsíða Íslands: Athugun á landkynningarbæklingum, í I.Hannibalsson (ritstj.) *Rannsóknir í félagsvísindum VIII (bls.84-97)*. Reykjavík: Háskólaútgáfa.

Gular síður. (e.d.-a). *Matvöruverslanir*. Sótt 5. júlí 2017 af [http://www.gularsidur.is/finna/fyrirtaeki.php?cat\[Matv%C3%B6ruverslanir\]=on](http://www.gularsidur.is/finna/fyrirtaeki.php?cat[Matv%C3%B6ruverslanir]=on)

Gular síður. (e.d.-b). *Bifreiðaverkstæði*. Sótt 5. júlí 2017 af [http://www.gularsidur.is/finna/fyrirtaeki.php?cat\[B%C3%ADlaverkst%C3%A6%C3%B0i\]=on](http://www.gularsidur.is/finna/fyrirtaeki.php?cat[B%C3%ADlaverkst%C3%A6%C3%B0i]=on)

Gunn, A.C. (2002). *Tourism planning: Basic, concepts, cases*. New York: Routledge

Hafrannsóknarstofnun. (e.d.). *Firðir á Íslandi*. Sótt 2. október 2017 af <http://firdir.hafro.is/firdir-a-island/vestfirdir/>

Hagstofan. (2016). *Fjöldi fiskiskipa*. Sótt 4. október 2017 af <https://www.hagstofa.is/talnaefni/atvinnuvegir/sjavarutvegur/fjoldi-fiskiskipa/>

Hagstofan. (2017a). *Sjávarútvegur, aflatölur og löndunarhafnir*. Sótt 3. október 2017 af http://px.hagstofa.is/pxis/pxweb/is/Atvinnuvegir/Atvinnuvegir_sjavarutvegur_afatolur_londunarhafnir/SJA09042.px/table/tableViewLayout2/?rxid=ea86960f-1cf2-4c0b-a40c-d63eea78df06

Hagstofan. (2017b). *Ferðaþjónusta, gisting, allar tegundir gististaða 1998-2016*. Sótt 5. október 2017 af http://px.hagstofa.is/pxis/pxweb/is/Atvinnuvegir/Atvinnuvegir_ferdathjonusta_Gisting_3_allartegu_ndirgististada/SAM01601.px/table/tableViewLayout1/?rxid=7b69fe6a-c8eb-4de8-8e04-b6f81728fea2

Hagstofan. (2017c). *Ferðaþjónusta, gistinætur á tjaldsvæðum 1998-2016*. Sótt 5. október 2017 af http://px.hagstofa.is/pxis/pxweb/is/Atvinnuvegir/Atvinnuvegir_ferdathjonusta_Gisting_2_adrartegu_ndirgististada/SAM01441.px/table/tableViewLayout1/?rxid=dbd4a847-e3d8-456a-8c72-25a111a6e918

Hagstofan. (2017d). *Ferðaþjónusta, gestakomur, allar tegundir gististaða 1998-2016*. Sótt 5. október 2017 af http://px.hagstofa.is/pxis/pxweb/is/Atvinnuvegir/Atvinnuvegir_ferdathjonusta_Gisting_3_allartegu_ndirgististada/SAM01601.px/table/tableViewLayout1/?rxid=9775bc2f-aa56-493b-84f1-feae35b8e076

- Hagstofan. (2017e). *Framboð gistirúma á öllum tegundum gistingar 1998-2016*. Sótt 5. Október 2017 af http://px.hagstofa.is/pxis/pxweb/is/Atvinnuvegir/Atvinnuvegir_ferdathjonusta_Gisting_3_allartegu_ndirgististada/SAM01602.px/table/tableViewLayout!/?rxid=0b110042-b781-4a39-b480-73c2eea8df3b
- Háskólaasetur Vestfjarða. (e.d.). *Háskólaasetrið*. Sótt 5. október 2017 af http://www.uw.is/haskolasetur_vestfjarða/haskolasetur/
- Isava. (e.d.). *Flugvellir og landingastaðir*. Sótt 4. október 2017 af <https://www.isavia.is/flugvellir/flugvellir-og-landingarstadir/>
- Íslandsstofa. (2017). *Markhópar fyrir íslenska ferðaþjónustu*. Sótt 10. apríl 2018 af <http://www.islandsstofa.is/files/pdf/markhopar-171008-mq.pdf>
- Landmótun. (2006a). *Aðalskipulag Tálknafjarðarhrepps 2006-2018-Greinagerð*. Tálknafjarðarhreppur.
- Landmótun. (2006b). *Aðalskipulag Vesturbyggðar 2006-2018-Greinagerð*. Vesturbyggð.
- Landmótun. (2008). *Aðalskipulag Reykhólahrepps 2006-2018-Greinagerð*. Reykhólahreppur.
- Landmótun. (2011). *Aðalskipulag Strandabyggðar 2008-2020-Greinagerð*. Strandabyggð
- Lilja Berglind Rögnvaldsdóttir. (2017). *Erlendir gestir á Ísafirði sumarið 2016, niðurstöður ferðavenjukönnunar*. Rannsóknarmiðstöð ferðamála. Sótt 5. apríl 2018 af <http://www.rmfi.is/static/research/files/2017-06-18169-isafjordur-skyslapdf>
- Mannvirkjastofnun. (e.d.). *Slökkviliðin í landinu*. Sótt 4. október 2017 af <http://www.mannvirkjastofnun.is/brunavarnir/slokkvilidinn-i-landinu/>
- Minjastofnun. (1990). *Skrá um friðlýstar fornleifar*. Sótt 3. október 2017 af <http://www.minjastofnun.is/media/skjol-i-grein/fridlysingaskra-med-vidbotum.pdf>
- Minjastofnun. (e.d.). *Friðlýst hús og mannvirki*. Sótt 3. október 2017 af <http://www.minjastofnun.is/hus-og-mannvirki/fridlyst-hus-og-mannvirki/vestfirdir/>
- Náttúrustofa Vestfjarða. (e.d.). *Um stofnunina*. Sótt 13. nóvember 2018 af https://www.nave.is/um_stofuna_2/
- Orkubú Vestfjarða. (e.d.). *Virkjanir*. Sótt 3. október 2017 af https://www.ov.is/um_fyrirtaekid/virkjanir/
- Page, S. (2009). *Transport and tourism*. Harlow: Pentice Hall
- Public Transport. (e.d.). *Leiðarkort*. Sótt 4. október 2017 af <http://www.puplictransport.is>
- Rannsóknarsetur Háskóla Íslands. (e.d-a). *Vestfirðir*. Sótt 28. apríl 2018 af <http://rannsoknasetur.hi.is/vestfirdir/vestfirdir>
- Rannsóknarsetur Háskóla Íslands. (e.d-b). *Rannsóknarsetrið á Ströndum*. Sótt 28. apríl 2018 af http://rannsoknasetur.hi.is/strandir/um_rannsoknasetrid_strondum
- Rauði kross Íslands. (e.d.). *Deildir*. Sótt 4. október 2017 af <https://www.raudikrossinn.is/deildir/>
- Reglugerð um veitingastaði, gististaði og skemmtanahald nr. 1277/2016
- Ringbeck, J. og Pietsch, T. (2013). *How to succeed as a tourism destination in a volatile world*. World Economic Forum. Sótt 21. apríl 2018 af http://www3.weforum.org/docs/TTTCR/2013/TTTCR_Chapter1.2_2013.pdf
- Ríkislögglustjórinn, Almannavarnadeild. (e.d.). *Almannavarnarnefndir*. Sótt 4. október 2107 af <http://www.almannavarnir.is/almannavarnir/almannavarnarnefndir/>

- RÚV.is. (2015). *Fjöldi skemmtiferðaskipa að Hornströndum*. Sótt 21. apríl 2018 af <http://www.ruv.is/frett/fjoldi-skemmtiferdaskipa-ad-hornstrondum>
- RÚV.is. (2017). *Skemmtiferðaskip taka víða land utan hafnar*. Sótt 21. apríl 2018 af <http://www.ruv.is/frett/skemmtiferdaskip-taka-vida-land-utan-hafna>
- RÚV.is. (2017). *Setja upp salerni við vegi landsins*. Sótt 16. apríl 2018 af <http://www.ruv.is/frett/setja-upp-salerni-vid-vegi-landsins>
- Rögnvaldur Ólafsson og Gyða Þórhallsdóttir. (2017). *Dreifing ferðamanna um landið, talning ferðamanna á áfangastað*. Reykjavík: Háskóli Íslands. Sótt 15. apríl 2018 af https://www.ferdamalastofa.is/static/research/files/dreifing_ferdamanna_um_landidpdf
- Safnalög nr. 141/2011, 10. gr.
- Safnaráð. (2018). *Listi yfir viðurkennd söfn*. Sótt 27. febrúar 2018 af <https://safnarad.is/vidurkennd-sofn/listi-yfir-vidurkennd-sofn/>
- Samband íslenskra sveitafélaga. (2017). *Úttekt og greining á fjárhagsstöðu íslenskra hafna 2016*. Hafnarsamband Íslands. Sótt 16. apríl 2018 af http://www.samband.is/media/skyrslur-og-utgafur-hag--og-upplýsingasvid/Fjarhagur-hafna_2016.pdf
- Seðlabanki Íslands. (2018). *Ný rannsóknarritgerð um mat á áhrifum Airbnb á íbúðamarkað, 27. febrúar 2018*. Sótt 7. mars 2018 af <https://www.sedlabanki.is/utgefing-efni/frettir-og-tilkynningar/frettasafn/frett/2018/02/27/Ny-rannsoknarritgerd-um-mat-a-ahrifum-Airbnb-a-ibudamarkad/> .
- Sigríður Ólöf Kristjánsdóttir. (2016). „Fólk vill ekki bíða, bara bóka sig sjálf 24/7“, *Hafa fyrirtæki í ferðabjónustu tæknilega getu til að ná til hins upplýsta ferðamanns?*. Háskólinn á Bifröst. Sótt 21. apríl 2018 af https://skemman.is/bitstream/1946/25160/1/Sigr%C3%AD%C3%B0ur_Olof_Kristjansdottir_MS_Ritger%C3%B0.pdf
- Skipulagslög nr. 123/2010, 2., 1. liður.
- Skipulagslög nr. 123/2010, 2., 22. liður.
- Skipulagslög nr. 123/2010, 2., 7. liður.
- Slysavarnafélagið Landsbjörg. (e.d). *Staðsetning bjarga*. Sótt 4. október 2017 af <https://www.landsbjorg.is/bjorgunarsveitir/adgerdamal/stadsetning-bjarga/>
- Stjórnarráð Íslands. (2017). *Sáttmáli Framsóknarflokks, Sjálfstæðisflokks og Vinstrihreyfingarinnar – græns framboðs um ríkisstjórnarsamstarf og eflinu Alþingis, 30. nóvember 2017*. Sótt 27. febrúar 2018 af <https://www.stjornarradid.is/rikisstjorn/stefnuyfirlýsing/>
- Stjórnarráð Íslands. (e.d.-a). *Lykiltölur um heilbrigðisumdæmi*. Sótt 4. október 2017 af <https://www.stjornarradid.is/verkefni/lif-og-heilsa/heilbrigdismal/lykiltolur/lykiltolur-um-heilbrigdisumdaemi/>
- Stjórnarráð Íslands. (e.d.-b). *Stefnur og áætlanir*. Sótt 6. apríl 2018 af <https://www.stjornarradid.is/gogn/stefnur-og-aaetlanir/>
- Stjórnstöð ferðamála. (e.d.). *Salernismál – Áningastaðir Vegagerðarinnar – Framvinda og verklok*. Sótt 16. apríl 2018 af <http://stjornstodin.is/calendar-event/salernismal-thurr>

- Sýslumenn. (2017a). *Heimagisting*. Sótt 22. september 2017 af <https://www.syslumenn.is/thjonusta/leyfi-og-loggildingar/heimagisting/>
- Sýslumenn. (2017b). *Skráðar heimagistingar*. Sótt 22. september 2017 af <https://www.syslumenn.is/skradar-heimagistingar>.
- Teiknistofa arkitekta – Gylfi Guðjónsson og félagar ehf. (2002). *Aðalskipulag Súðavíkurhrepps 1999-2018-Greinagerð*. Súðavíkurhreppur.
- Teiknistofa Benedikts Björnssonar. (2010). *Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025-Greinagerð*. Árneshreppur.
- Teiknistofan Eik ehf. (2009). *Aðalskipulag Ísafjarðarbæjar 2008-2020-Greinagerð*. Ísafjarðarbær.
- Teiknistofan Eik ehf. (2010). *Aðalskipulag Bolungarvíkur 2008-2020-Greinagerð*. Bolungarvík
- Umhverfis- og auðlindaráðuneytið. (2018). *Drög að Stefnumarkandi landsáætlun um uppbyggingu innviða til verndar náttúru og menningarsögulegum minjum*. Sótt 12. mars 2018 af [https://samradsgatt.island.is/oll-mal/\\$Cases/Details/?id=5](https://samradsgatt.island.is/oll-mal/$Cases/Details/?id=5).
- Umhverfisstofnun. (2017a). *Rauði listinn – svæði í hættu*. Sótt 28. febrúar af <https://www.ust.is/library/Skrar/utgefid-efni/Annad/Rau%C3%B0listask%C3%BDrsla%202017%20finale.pdf>
- Umhverfisstofnun. (2017c). *Látrabjarg og nágrenni, landvarsla, ástand innviða og staða friðlýsingar*. Sótt 6. apríl 2018 af <https://www.ust.is/library/Skrar/Einstaklingar/Fridlyst-svaedi/Fridlysingar/Latrabjarg/L%C3%A1trabjarg%20%C3%A1rsk%C3%BDrsla%202017.pdf>
- Umhverfisstofnun. (2017d). *Eru skip að brenna svarolíu hér við land?* Frétt 7. september 2017. Sótt 17. apríl 2018 af <https://www.ust.is/einstaklingar/frettir/frett/2017/09/07/Eru-skip-ad-brenna-svartoliu-her-vid-land/>
- Umhverfisstofnun. (2018a). *Friðlýsingar og stjórnunar- og verndaráætlanir 2017*. Sótt 6. apríl 2018 af <https://www.ust.is/library/Skrar/utgefid-efni/Fridlysingar/fridlysingar2017.pdf>
- Umhverfisstofnun. (2018b). *Ástand friðlýstra svæða 2017*. Sótt 10. Apríl 2018 af <https://www.ust.is/library/Skrar/utgefid-efni/astand-fridlystra-svaeda/%C3%81standssk%C3%BDrsla%202017.pdf>
- Umhverfisstofnun. (e.d.-a). *Veiditímabil*. Sótt 3. október 2017 af <https://www.ust.is/einstaklingar/nattura/naturuminjaskra/vefstirdir/>
- Umhverfisstofnun. (e.d.-b). *Náttúrminjaskrá*. Sótt 3. október 2017 af <https://www.ust.is/einstaklingar/nattura/naturuminjaskra/vefstirdir/>
- Umhverfisstofnun. (e.d.-c). *Starfstöðvar*. Sótt 4. október 2017 af <https://www.ust.is/umhverfisstofnun/starfsstodvar/>
- Uppbygging innviða til verndar náttúru og menningarsögulegum minjum, lög nr. 20/2016
- Vegagerðin. (2016a). *Skipting í vegflokka*. Sótt 4. október 2017 af <http://www.vegagerdin.is/vegakerfid/skipting-i-vegflokka/>
- Vegagerðin. (2016b). *Gæðahandbók 2016*. Sótt 3. október 2017 af <http://www.vegagerdin.is/sthbthjon.nsf/>
- Vegagerðin. (2017). *Umferð á þjóðvegum*. Sótt 6. október 2017 af <http://www.vegagerdin.is/upplýsingar-og-utgafa/umferdin/umfthjodvegum/>

Vegagerðin. (2018.) *Snjómokstur 2018, vinnureglur*. Sótt 18. Apríl 2018 af <http://www.vegagerdin.is/upplýsingar-og-utgafa/leidbeiningar-og-stadlar/vetrarhjonusta/vinnureglur/5d56cbb8d3175dea0025769b003b945a?OpenDocument>

Vísir.is. (2017). *Nátturlaugar fullar af gerlum og skít*, frétt frá 5. september 2017. Sótt 2. apríl 2018 af <http://www.visir.is/g/2017170909473>

Þóry Barðardóttir. (2017). „...það er bara, hver á að taka af skarið“? *Móttaka skemmtiferðaskipa við Norðurland - niðurstöður viðtalsrannsóknar*. Rannsóknarmiðstöð Ferðamála. Sótt 21. apríl 2018 af <http://www.rmfi.is/static/research/files/mottaka-skemmtiferdaskipa-rmf-2017-03pdf>

Munnlegar heimildir

Arnór Magnússon, umdæmisstjóri Isavia á Vestfjörðum, tölvupóstur 18. september 2017.

Davíð Rúnar Gunnarsson, slökkviliðsstjóri Vesturbyggðar, munnleg heimild 9. október 2017.

Einar Hreinsson, sjávarútvegsfræðingur hjá Hafrannsóknarstofnun, munnleg heimild 3. október 2017.

Einar Pálsson, forstöðumaður þjónustudeildar hjá Vegagerðinni, tölvupóstur 16. apríl 2018.

Guðmundur M. Kristjánsson, hafnarstjóri Ísafjarðarbæjar, tölvupóstur 23. október 2017.

Guðrún Elínborg Þorvaldsdóttir, þjónustufulltrúi leyfisveitinga hjá Sýslumanninum á Vestfjörðum, tölvupóstur 27. september 2017.

Guðrún Huld Birgisdóttir, sérfræðingur hjá Samgöngustofu, tölvupóstur 20. september 2017.

Heimir Hansson, forstöðumaður Upplýsingamiðstöðvar Vesfjarða, tölvupóstur 19. september 2017.

Hlynur Hafberg Snorrason, yfirlögregluþjónn á Vestfjörðum, munnleg heimild 9. október 2017.

Lína Björg Tryggvadóttir, verkefnastjóri hjá Vestfjarðastofu, tölvupóstur 4. apríl 2018.

Sveinn Eyjólfur Tryggvason, frá Lambavatni Rauðasandi, munnleg heimild 21. apríl 2018

Útgefið í nóvember 2018